

ANIVERSĂRI CULTURALE 2022

ANIVERSĂRI CULTURALE

2022

MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA
BIBLIOTECA NAȚIONALĂ PENTRU COPII „ION CREANGĂ”

ANIVERSĂRI CULTURALE 2022

Responsabil de ediție: **Eugenia Bejan**

Alcătuitori: **Maria Harea, Tamara Pereteatcu** (text)

Elena Cugut, Sabina Dodul, Tamara Maleru (bibliografie)

Redactori: **Claudia Gurschi, Tamara Maleru**

Lector: **Ala Rusnac**

Redactor tehnic: **Mihai Dimitriu**

Editura Arc

str. G. Meniuc nr. 3, MD 2009, Chișinău;

tel.: (+373 22) 73-36-19, 73-53-29; fax: (+373 22) 73-36-23

e-mail: info.edituraarc@gmail.com; www.edituraarc.md

Editura Arc, 2021

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Aniversări culturale / Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”; alcătuitori: Maria Harea [et al.]; responsabil de ediție: Eugenia Bejan. – [Chișinău] : Arc, 2021 (Bons Offices SRL) – . – ISBN 978-9975-4234-8-9.

2022. – 2021. – 167 p. – Bibliogr. la sfârșitul fișierelor biogr. – Index de nume : p. 164-166. – 500 ex. – ISBN 978-9975-0-0519-7.

008(058)

A 61

INTRODUCERE

Publicația Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” *Aniversări culturale*, devenită deja tradițională, prezintă datele remarcabile ale anului 2022.

O bună parte a datelor vizează scriitorii pentru copii, iar celelalte sunt în legătură cu personalitățile marcante ale literaturii, științei, artei naționale și universale, a căror activitate prezintă interes pentru copii și adolescenți.

Unele date nominalizate în enumerarea *Date remarcabile și memorabile 2022* sunt însemnate cu asterisc (*), ceea ce înseamnă că acestea pot fi găsite în continuarea lucrării, fiind urmate de scurte note biografice, referințe și liste bibliografice selective.

Listele bibliografice sunt alcătuite în baza colecțiilor Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” și altor biblioteci. Conțin cărți, articole din cărți și publicații periodice, documente electronice și audiovizuale, precum și surse din Internet.

Selectarea bibliografică a fost finalizată în luna iulie 2021. Descrierile bibliografice sunt aranjate în ordine alfabetică, fiind evidențiate separat descrierile în grafie latină și cele în grafie chirilică.

Referințele oferă o imagine sumară asupra activității personalității respective.

Indexul de nume de la sfârșitul lucrării înlesnește utilizarea acesteia.

DATE REMARCABILE ȘI MEMORABILE 2022

ANI, DECENII PROCLAMATE DE ONU, ANIVERSĂRI, SĂRBĂTORI TRADIȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE (MONDIALE):

- 2022 *Anul Internațional al Științelor de Bază pentru Dezvoltare Durabilă (IYBSD)*
- 2022 *Anul Internațional al Sticlei*
- 2013 – 2022 *Deceniul Internațional pentru Aproximarea între Culturi*
- 2014 – 2024 *Deceniul Energiei Durabile pentru Toți*
- 2015 – 2024 *Deceniul Internațional al Persoanelor de Origine Africană*
- 2016 – 2025 *Deceniul de Acțiune al Națiunilor Unite pentru Nutriție
A Treia Decadă de Dezvoltare Industrială pentru Africa*
- 2018 – 2027 *A Treia Decadă a Națiunilor Unite pentru Eradicarea Sărăciei*
- 2018 – 2028 *Deceniul Internațional de Acțiune „Apă pentru dezvoltare durabilă”*
- 2019 – 2028 *Deceniul Păcii (Nelson Mandela)
Deceniul Națiunilor Unite privind Agricultură Familială*
- 2021 – 2030 *Deceniul Internațional al Științei Oceanului pentru Dezvoltare Durabilă*
- 2021 – 2030 *Deceniul Națiunilor Unite privind Restaurarea Ecosistemelor*

AU FOST DESEMNAȚE PENTRU 2022:

Capitala Mondială a Cărții (World Book Capital) – Guadalajara (Mexic)
(Titlul a fost instituit în 2001 pentru a ajuta la promovarea lecturii și a industriei editoriale. Este un titlu conferit de către Conferința Generală UNESCO unui oraș ca o recunoaștere a calității programelor de promovare a cunoașterii și lecturii.

UNESCO invită Asociația Internațională a Editorilor (*International Publishers Association*), Federația Internațională a Asociațiilor de Biblioteci (*International Federation of Library Associations and Institutions – IFLA*) și Federația Internațională a Librarilor (*International Booksellers Federation*) să participe la procesul de asigurare a celor trei ramuri majore ale industriei de carte.)

Capitale Europene ale Culturii (*European Capitals of Culture*) – Kaunas (Lituania), Esch-sur-Alzette (Luxemburg), Novi Sad (Serbia)

(Este un titlu conferit de către Uniunea Europeană unui sau mai multor orașe pentru o perioadă de un an calendaristic, în care se organizează o serie de evenimente culturale cu o puternică rezonanță europeană.)

Programul se derulează din 1985, când Melina Mercouri, ministrul Culturii al Greciei, și omologul său francez Jack Lang au venit cu ideea de a desemna (anual) o Capitală a culturii pentru a apropia europenii prin evidențierea bogăției și diversității culturilor europene și sensibilizarea pentru cunoașterea valorilor și istoriei lor comune.)

Capitala Europeană a Tineretului (*European Youth Capital*) – Tirana (Albania)

(Este titlul acordat unui oraș european pentru perioada de un an, în cursul căreia i se oferă posibilitatea de a prezenta, printr-un program cu mai multe fațete, activitățile pentru tineret în domeniul cultural, social, politic și economic.)

Capitala Europeană a Tineretului este o inițiativă a *Forului European al Tineretului*, iar prima capitală a fost aleasă în 2009.

Din 2014, Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei este partener oficial de organizare.)

Capitala Europeană a Sportului (*European Capital of Sport*) – Haga (Olanda)

(Este o nouă distincție desemnată de Federația Europeană a Sportului (ACES Europa) pentru a promova sportul prin comunicarea globală în conformitate cu principiile de responsabilitate și etică, de conștientizare a faptului că sportul este un factor de o mai mare coeziune în societate, de îmbunătățire a calității vieții, bunăstării fizice și mintale, precum și de integrare deplină a claselor sociale cu situații dificile.)

IANUARIE

* Irina Nechit , poetă, critic de artă (1962)	60 de ani de la naștere	1
John Ronald Reuel Tolkien , scriitor și filolog englez (1892-1973)	130 de ani de la naștere	3
* Ionel Teodoreanu , romancier (1897-1954)	125 de ani de la naștere	6
Stephen Hawking , fizician englez, popularizator al științei pentru tineri (1942-2018)	80 de ani de la naștere	8
Ziua Internațională a Cuvântului „Mulțumesc” (<i>International Thank You Day</i>)		11
(A fost instituită în anul 1994. Cuvintele de mulțumire par să posedă calități magice – cu ajutorul lor oamenii își exprimă atenția și transmit emoții pozitive, fără de care viața noastră ar fi fost mai tristă.)		
Petru Zadnipru , poet și traducător (1927-1976)	95 de ani de la naștere	13
Molière (Jean-Baptiste Poquelin), scriitor și dramaturg francez (1622-1673)	400 de ani de la naștere	15
Sărbătoarea Națională „Ziua Comemorării lui Mihai Eminescu”		15
Ziua Națională a Culturii		15
(Instituită prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.74 din 12.04.2012.)		
Ziua Wikipedia (<i>Wikipedia Day</i>)		15
(La această dată, în anul 2001, proiectul Wikipedia a devenit public la inițiativa fondatorilor – informaticianului și omului de afaceri american, specializat în domeniul companiilor Internet, Jimmy Wales, și doctorului în filozofie de la Universitatea de Stat din Ohio, Larry Sanger. Wikipedia este o enciclopedie generală, disponibilă pe Internet în mai multe limbi, având conținut deschis tuturor atât pentru utilizare, cât și pentru dezvoltare.)		

Klaus Ensikat , grafician german, ilustrator de carte pentru copii, laureat al Premiului Hans Christian Andersen (1996) (1937)	85 de ani de la naștere	16
Zbigniew Rychlicki , grafician și ilustrator de carte pentru copii polonez, laureat al Premiului Hans Christian Andersen (1982) (1922-1989)	100 de ani de la naștere	17
Alan Alexander Milne , scriitor englez (1882-1956)	140 de ani de la naștere	18
Victor Teleucă , poet și eseist (1932-2002)	90 de ani de la naștere	19
Ziua Mondială a Zăpezii (<i>Word Snow Day</i>) (Este marcată anual, în cea de-a treia duminică a lunii ianuarie. Evenimentul face parte din Campania desfășurată de Federația Internațională de Schi (FIS) „Bring Children to the Snow”, lansată în 2007, al cărui scop este promovarea practicării sporturilor de iarnă de către tineri.)		A treia duminică a lunii
Ziua Mondială a Scrisului de Mână (<i>Handwriting Day</i>) (A fost instituită cu scopul de a ne aminti de frumusețea și unicitatea scrisului de mână și de necesitatea folosirii semnăturii de mână. Inițiatorul acestei zile este Asociația Producătorilor de Instrumente de Scris (Writing Instrument Manufacturers Association, WIMA), care a declarat ziua de 23 ianuarie drept ziua sărbătoririi „scrisului de mână”. Coincide cu ziua de naștere a lui John Hancock, unul din cei mai proeminenți oameni de stat americani, care și-a pus primul semnătura pe Declarația de Independență a Statelor Unite ale Americii.)		23
Ziua Internațională a Educației (Instituită de Adunarea Generală a ONU, prin Rezoluția 73/25, cu scopul de a remarca rolul educației pentru pace și dezvoltare.)		24
Ludmila Sobietzky , scriitoare (1952)	70 de ani de la naștere	24
Virginia Woolf , romancieră și eseistă engleză (1882-1941)	140 de ani de la naștere	25

Lewis Carrol , prozator și matematician englez (1832-1898)	190 de ani de la naștere	27
Ziua Internațională pentru Comemorarea Victimelor Holocaustului (Instituită de ONU în 2005, prin Rezoluția 60/7, care solicită statelor-membre să realizeze programe educaționale, prin care generația tânără să învețe lecțiile Holocaustului pentru a preveni orice acte viitoare de genocid.)		27
Valentin Kataev (Валентин Катаев), scriitor rus (1897-1986)	125 de ani de la naștere	28
Olga Tokarczuk , scriitoare poloneză, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură (2018) (1962)	60 de ani de la naștere	29
Ion Luca Caragiale , dramaturg și scriitor (1852-1912)	170 de ani de la naștere	30
Franz Peter Schubert , compozitor austriac (1797-1828)	225 de ani de la naștere	31

FEBRUARIE

Ziua Internațională a Cititului Împreună (<i>World Read Aloud Day</i>) (Este o campanie de promovare a bucuriei, frumuseții și beneficiilor lecturii. A fost inițiată de LitWorld (litworld.org), o organizație nonprofit fondată în 2007. Programele oferite de LitWorld sunt adresate tuturor instituțiilor și persoanelor care au tangență cu promovarea lecturii: școli, instituții preșcolare, biblioteci, lucrători din sectorul social, părinți etc.)		Prima săptămână a lunii
Ziua Europeană a Siguranței pe Internet (Inițiată în 2004 de Comisia Europeană și are ca scop promovarea siguranței pe Internet pentru toți utilizatorii, în special pentru copii și tineret.)		A doua zi de marți a lunii
Ada Zaporojan , poetă, prozatoare și compozitoare (1952)	70 de ani de la naștere	10

Ziua Mondială a Radioului (<i>World Radio Day</i>) (Instituită de ONU la cea de-a 67-a Adunare Generală din 14 ianuarie 2013, în semn de apreciere pentru acest influent mijloc de informație și cultură. Ziua de 13 februarie a fost aleasă în amintirea primei emisiuni a Postului de Radio al Națiunilor Unite din 1946.)	13
Ziua Internațională a Donației de Carte (<i>International Book Giving Day</i>) (Este evenimentul care îi unește pe toți cei care dăruiesc cărți copiilor și le insuflă dragostea pentru lectură. A fost inițiată în 2012 de Emmy Broadmoor, fondatoarea site-ului despre cărți pentru copii Delightful Children's Books din Statele Unite ale Americii. Ziua Internațională a Donației de Carte este o inițiativă de voluntariat, care vizează creșterea accesului copiilor la carte și entuziasmul pentru lectură.)	14
Andrei Lupan , poet și publicist (1912-1992)	110 ani de la naștere 15
Mihaela Perciun , prozatoare (1957)	65 de ani de la naștere 15
Simion Gamurari , artist plastic (1947)	75 de ani de la naștere 17
Anatol (Nicolae) Rurac , artist plastic (1957)	65 de ani de la naștere 19
Emil Cojocaru , artist plastic (1962)	60 de ani de la naștere 19
Ziua Internațională a Limbii Materne (Declarată în 1999 de către Conferința Generală UNESCO. Se sărbătorește anual pentru susținerea diversității lingvistice și culturale.)	21
Bohumil Říha , scriitor ceh pentru copii, laureat al Premiului Hans Christian Andersen (1980) (1907-1987)	115 ani de la naștere 22
* Nina Slutu-Soroceanu , poetă și publicistă (1952)	70 de ani de la naștere 23
Ziua Dragostei și a Bunăvoinței – Dragobete	24

Henry Wadsworth Longfellow , poet american (1807-1882)	215 ani de la naștere	27
Anastasia Dicescu , soprană și profesoară (1887-1945)	135 de ani de la naștere	27
John Steinbeck , romancier american (1902-1968)	120 de ani de la naștere	27

MARTIE

Ziua Mărțișorului		1
Ziua Internațională a Radioului și Televiziunii pentru Copii (Instituită de ONU în 1994, la inițiativa UNICEF, pentru a marca importanța emisiunilor radio și televizate în educație, instruire și promovarea drepturilor copiilor.)		Prima duminică din
„Zilele Creangă” la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”		martie 1-7
Ion Creangă , scriitor, pedagog și povestitor (1837-1898)	185 de ani de la naștere	1
Eugen Doga , compozitor (1937)	85 de ani de la naștere	1
Ziua Memoriei (Conform Hotărârii din 26 februarie 2010, adoptate de către Parlamentul RM, este zi de comemorare a celor căzuți în conflictul armat din 1991-1992 pentru apărarea integrității și independenței RM și a victimelor acestui conflict.)		2
Vlad Neagoie , poet (1952)	70 de ani de la naștere	2
Ziua Mondială a Scriitorului (<i>Writer's Day</i>) (Sărbătorită din 1986, la inițiativa Congresului Internațional al PEN Clubului. Fondat în 1921 la Londra, PEN Clubul Internațional reprezintă asociația scriitorilor de pretutindeni și are drept scop promovarea prieteniei și a sprijinului intelectual între scriitorii din toate colțurile lumii.)		3

Ziua Internațională a Femeii (Sărbătorită pentru prima oară în 1911, la inițiativa Conferinței Internaționale a Femeilor Muncitoare. În 1977, ONU a propus marcarea ei la nivel internațional pentru a susține lupta femeilor pentru drepturi împotriva discriminării.)		8
* Mircea Eliade , scriitor și filozof (1907-1986)	115 ani de la naștere	9
Serafim Belicov , poet și publicist (1947-2016)	75 de ani de la naștere	9
Ion Macovei , compozitor (1947-2011)	75 de ani de la naștere	10
Ion Vicol , prozator (1947-2021)	75 de ani de la naștere	12
Gheorghe T. (Teodorescu) Kirileanu , istoric literar și folclorist (1872-1960)	150 de ani de la naștere	13
Aurel Guțu , pictor ((1942)	80 de ani de la naștere	13
Mihai Dolgan , compozitor, dirijor și instrumentist (1942-2008)	80 de ani de la naștere	14
Ziua Internațională a Francofoniei (Instituită în 1988, marchează data fondării în 1970 a Organizației Internaționale a Francofoniei. Este dedicată limbii franceze, promovării solidarității și cooperării între țările francofone.)		20
Ziua Internațională a Teatrului pentru Copii și Tineret (Se sărbătorește din anul 2001 la inițiativa Asociației Internaționale a Teatrelor pentru Copii și Tineret.)		20
Ziua Internațională a Fericirii (Pe 28 iunie 2012, Adunarea Generală a ONU a stabilit sărbătorirea zilei dedicate fericirii mondiale (A/RES/66/281), la inițiativa filantropului și consilierului special al ONU Jayme Illien, pentru a inspira, mobiliza și a promova mișcarea pentru fericirea globală.)		20
* Gavriil Musicescu , compozitor, dirijor și pedagog (1847-1903)	175 de ani de la naștere	20

Lois Lowry , scriitoare americană pentru copii (1937)	85 de ani de la naștere	20
Igor Crețu , poet și traducător (1922-2018)	100 de ani de la naștere	21
Ziua Mondială a Poeziei (Declarată de UNESCO în 1999 pentru a susține creația poetică, stabilirea dialogului între poezie și alte genuri ale creației, editarea și promovarea poeziei ca artă modernă veritabilă, deschisă oamenilor.)		21
Ziua Mondială pentru Protecția Pădurii (<i>International Day of Forests</i>) (Instituită de către Adunarea Generală ONU, prin Rezoluția A/RES/67/200 din decembrie 2012, pentru a reaminti oamenilor despre importanța și beneficiile aduse de pădure.)		21
Ziua Mondială a Apei (Instituită de ONU în 1993, prin Rezoluția 47/193, pentru a conștientiza gradul în care resursele de apă contribuie la dezvoltarea economică și bunăstarea socială.)		22
James Patterson , scriitor american (1947)	75 de ani de la naștere	22
Efimia Țopa , poetă (1957)	65 de ani de la naștere	25
Ana Blandiana , scriitoare (1942)	80 de ani de la naștere	25
Silvia Ursachi , scriitoare și editoare (1957)	65 de ani de la naștere	26
Cecil Bødker , scriitoare daneză pentru copii, laureată a Premiului Hans Christian Andersen (1976) (1927-2020)	95 de ani de la naștere	27
Ziua Mondială a Teatrului (Instituită în 1961 de către Institutul Internațional de Teatru. Se sărbătorește anual în semn de apreciere a uneia dintre cele mai vechi arte – arta scenică.)		27
Vasile Goia , dirijor (1947)	75 de ani de la naștere	29

Marcel Aymé , dramaturg și eseist francez (1902-1967)	120 de ani de la naștere	29
Gheorghe Gheorghiu , scriitor (1922-2009)	100 de ani de la naștere	30

APRILIE

Ziua Internațională a Păsărilor (Instituită prin semnarea în 1906 a Convenției pentru protecția păsărilor, care a pus începutul acțiunilor de protejare a faunei sălbatice.)		1
Ziua Umorului		1
Săptămâna Lecturii și a Cărții pentru Copii		1-7
Ziua Internațională a Cărții pentru Copii (Consiliul Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY) a decis sărbătorirea acestei zile în 2 aprilie, data nașterii lui Hans Christian Andersen. Se sărbătorește anual din 1967.)		2
Anatol Gugel , poet și publicist (1922)	100 de ani de la naștere	6
* Victor Ștefaniuc , actor și regizor (1947-2010)	75 de ani de la naștere	7
Ziua Mondială a Sănătății (Se sărbătorește din 1950, la inițiativa Organizației Mondiale a Sănătății, pentru promovarea cunoștințelor despre sănătate și atragerea atenției asupra unor probleme globale în domeniul sănătății.)		7
Ziua Internațională a Rromilor (Congresul Internațional al Rromilor (Londra, 1971) a decis sărbătorirea acestei zile în memoria rromilor omorâți în timpul Războiului al Doilea Mondial și pentru a sensibiliza societatea asupra problemelor cu care se confruntă rromii în întreaga lume.)		8
Ziua Mondială a Aviației și a Cosmonauticii (Instituită de Federația Internațională a Aviației pentru a comemora primul zbor al unui om în spațiul cosmic, în 1961.)		12
Dumitru Olărescu , cineast (1947)	75 de ani de la naștere	14

- Ziua Internațională a Culturii** (Se sărbătorește din 1998 la propunerea Ligii Internaționale pentru Protecția Culturii. Marchează semnarea, pe 15 aprilie 1935, a Tratatului Internațional privind protejarea instituțiilor de cultură și știință și a monumentelor istorice, cunoscut ca Pactul Păcii sau Pactul Roerich.) 15
- * **Leonardo da Vinci**, savant, pictor, sculptor și umanist italian (1452-1519) 570 de ani de la naștere 15
- Ziua Internațională a Monumentelor și Locurilor Istorice** (Instituită de UNESCO în 1983 pentru a conștientiza diversitatea patrimoniului istoric mondial și, în același timp, vulnerabilitatea acestuia și necesitatea eforturilor pentru protecția și conservarea lui.) 18
- * **Calistrat Hogaș**, prozator (1847-1917) 175 de ani de la naștere 19
- Ziua Internațională a Planetei Pământ** (Sărbătorită pentru prima oară în 1990. Are scopul unirii tuturor oamenilor în vederea protejării mediului înconjurător. Rezoluția 63/278 a Adunării Generale ONU din 22 aprilie 2009 a desemnat această zi ca Zi Internațională a Planetei-Mamă.) 22
- Ziua Bibliotecarului** (Instituită prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1774-II din 21 noiembrie 2000. Inițial, se sărbătorește la 5 octombrie. Din 2010, conform Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 189-V din 8 februarie 2010, se marchează la 23 aprilie.) 23
- Ziua Mondială a Cărții și a Dreptului de Autor** (Instituită de UNESCO în 1995 pentru a comemora moartea sau nașterea, în data de 23 aprilie, a unor mari scriitori ai lumii (W. Shakespeare, M. de Cervantes, M. Druon ș.a.) și, totodată, pentru a încuraja lectura și editarea cărților.) 23
- Ion Zderciuc**, sculptor (1957) 65 de ani de la naștere 24
- Janko Král'**, poet romantic slovac (1822-1876) 200 de ani de la naștere 24
- * **Ștefan Augustin Doinaș**, poet, eseist, traducător (1922-2002) 100 de ani de la naștere 26

- Ziua Mondială a Proprietății Intelectuale** (Instituită în anul 2000 de către Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMRI) pentru a sensibiliza publicul larg asupra rolului proprietății intelectuale în dezvoltarea economică, culturală și socială a țărilor lumii.) 26
- Ziua Drapelului de Stat al Republicii Moldova** (Instituită prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova din 23.04.2000 cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la adoptarea tricolorului ca Drapel de Stat al Republicii Moldova.) 27
- Ziua Internațională a Dansului** (Se sărbătorește din 1982 la inițiativa Consiliului Internațional al Dansului pe lângă UNESCO, în ziua nașterii lui J.G. Noverre (1727-1810), balerin și coregraf francez, creator al baletului clasic.) 29

MAI

- Ziua Internațională a Solidarității Oamenilor Muncii** (Primul Congres al Internaționalei a II-a de la Paris (1889) a decis sărbătorirea acestei zile în memoria grevei muncitorilor din Chicago. Se celebrează în statele-membre ale Organizației Internaționale a Muncii și în alte țări.) 1
- Ion Vatamanu**, scriitor și savant (1937-1993) 85 de ani de la naștere 1
- Alan Marshall**, scriitor și umanist australian (1902-1984) 120 de ani de la naștere 2
- Novalis (Friedrich von Hardenberg)**, scriitor romantic german (1772-1801) 250 de ani de la naștere 2
- Ziua Mondială a Libertății Presei** (Instituită de ONU în 1993, prin Rezoluția 48/432, pentru a promova ideea că o presă liberă, pluralistă și independentă este o componentă esențială a unei societăți democratice.) 3

- Ziua Europei** (A fost declarată în 1985, marcând ca prim-pas în construcția Europei unite Declarația din 9 mai 1950, prin care Robert Schuman, ministrul de externe al Franței, a propus Germaniei și altor state europene să pună „bazele concrete ale unei federații europene indispensabile pentru menținerea păcii”) 9
- Ziua Victoriei și a Comemorării Eroilor căzuți pentru Independența Patriei** 9
- Ziua Internațională a Familiei** (Instituită de ONU în 1993, prin Rezoluția 47/237, pentru o mai bună înțelegere a problemelor familiei și îmbunătățirea capacității țărilor de a rezolva aceste probleme prin politici corespunzătoare.) 15
- Ziua Latinității** (Instituită prin decizia Congresului XIX al Uniunii Latine (Paris, 2000). Marchează semnarea la 15 mai 1954 a Convenției de constituire a Uniunii Latine, organizație care întrunește statele cu limba și cultura de origine latină.) 15
- Ziua Mondială a Societății Informaționale** (Instituită de ONU în 2006, prin Rezoluția 60/252, pentru a informa publicul larg despre beneficiile Internetului, tehnologiilor informaționale și de comunicare, pentru înlăturarea obstacolelor de ordin tehnologic.) 17
- Ziua Mondială a Sportului** A treia sâmbătă a lunii
- Ziua Internațională a Muzeelor** (Instituită în 1977 de către Consiliul Internațional al Muzeelor (ICOM) pentru a promova muzeele, a face cunoscută publicului larg activitatea și rolul lor în viața societății.) 18
- Ziua Internațională a Lumânărilor Aprinse** (Se marchează din 1983 la inițiativa Organizației Mondiale a Sănătății pentru a comemora victimele SIDA și a încuraja întreaga societate să se implice în lupta împotriva SIDA.) A treia duminică a lunii
- Ziua Mondială a Diversității Culturale pentru Dialog și Dezvoltare** (Instituită de ONU în 2002, prin Rezoluția 57/249, pentru a întări potențialul cultural ca metodă de a atinge prosperitatea, dezvoltarea și pacea globală.) 21
- Ziua Sfinților Kiril și Metodiu. Sărbătoarea alfabetului chirilic și a culturii slave** 24

- * **Alexandru Cosmescu**, prozator, eseist, 100 de ani de la naștere 24
 traducător (1922-1989)
- Ziua Mondială împotriva Fumatului** (Instituită în 1987 de Organizația Mondială a Sănătății pentru a conștientiza pericolul pe care îl prezintă fumatul și necesitatea de a promova modul de viață fără fumat.) 31

IUNIE

- Ziua Internațională a Ocrotirii Copiilor** (Instituită în 1949 de către Federația Democratică Internațională a Femeilor pentru a accentua necesitatea apărării drepturilor și intereselor celor mai tineri locuitori ai planetei.) 1
- Ziua Internațională a Copiilor Inocenți – victime ale agresiunii** (*International Day of Innocent Children – Victims of Aggression*) (Instituită de ONU în cadrul unei sesiuni speciale a Adunării Generale (A/RES/ES/-7/8.) 4
- Ziua Mondială a Mediului** (Instituită de ONU în 1972, prin Rezoluția 2994 (XXVII), pentru a spori gradul de conștientizare a necesității de păstrare și ameliorare a mediului.) 5
- Leon Donici-Dobronravov**, bariton, actor, 135 de ani de la naștere 5
 pianist și romancier (1887-1926)
- Orhan Pamuk**, scriitor turc, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (2006) 7
 (1952)
- Ziua Internațională împotriva Exploatării prin Muncă a Copiilor** (Se sărbătorește din 2002, la inițiativa Organizației Internaționale a Muncii, pentru a atrage atenția asupra necesității de a eradica exploatarea prin muncă a copiilor sub toate formele ei.) 12
- * **Spiridon Vangheli**, scriitor pentru copii, 90 de ani de la naștere 14
 laureat al Diplomei de Onoare IBBY (1974; 2016) (1932)
- * **Ninela Caranfil**, actriță de teatru și cinema 75 de ani de la naștere 17
 (1947)

- Ziua Mondială a Refugiaților** (Instituită de ONU în 2000, prin Rezoluția 55/76. Prima dată s-a sărbătorit în 2001, când s-au împlinit 50 de ani de la adoptarea Convenției din 1951 privind statutul refugiaților.) 20
- Ziua Suveranității Republicii Moldova** (Declarația de Suveranitate nr. 148-XII din 23.06.1990 a fost adoptată de Sovietul Suprem al RSSM de legislatura a XII-a, 1990.) 23
- Ziua Internațională Olimpică (*Olympic Day*)** 23
(Comitetul Olimpic Internațional a decis în ianuarie 1948, în timpul sesiunii a 42-a din St. Moritz, Elveția, de a sărbători Ziua Internațională Olimpică la 23 iunie în fiecare an. Această zi a fost aleasă pentru a marca data creării Comitetului Olimpic Internațional la 23 iunie 1894, după renașterea mișcării olimpice, inițiată de baronul Pierre de Coubertin din Paris, în cadrul raportului său istoric la Congresul Internațional Athletic.)
- Ziua Universală a Iei** (La inițiativa comunității online „La Blouse Roumaine”, fondată de Andreea Tănăsescu. Se sărbătorește anual, de Sânziene, începând cu 2013, în țară și în toate comunitățile românești din lume.) 24
- Ziua Internațională împotriva Consumului și a Traficului Ilicit de Droguri** (Instituită de ONU în 1987 pentru a spori eforturile și cooperarea în vederea creării unei societăți în care să nu existe consum de droguri.) 26
- Iuri Iakovlev** (Юрий ЯКОВЛЕВ), scriitor rus 100 de ani de la naștere 26
pentru copii (1922-1995)
- * **Lică (Alexei) Sainciuc**, artist plastic, laureat al Diplomei de Onoare IBBY (2020) 75 de ani de la naștere 29
(1947)
- Ziua Națională a Portului Popular** (A fost instituită prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 194 din 19 noiembrie 2015, la inițiativa Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, având drept scop promovarea costumului tradițional autentic și asigurarea continuității acestuia, ca simbol identitar.) A patra zi de duminică a lunii

IULIE

Sărbătoarea Națională „Ziua Comemorării lui Ștefan cel Mare și Sfânt”		2
* Titus Știrbu , scriitor (1942)	80 de ani de la naștere	3
Ziua Comemorării Victimelor Deportărilor Staliniste (A fost instituită prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 116-XVI din 22 mai 2008, în scopul educării tinerei generații în spiritul libertății, democrației și al respectului pentru personalitatea umană.)		6
Nahoko Uehashi , scriitoare japoneză pentru copii, laureată a Premiului Hans Christian Andersen (2014) (1962)	60 de ani de la naștere	15
Roald Engelbregt Amundsen , explorator norvegian (1872-1928)	150 de ani de la naștere	16
Elin Pelin (Dimitar Stoyanov), scriitor bulgar (1877-1949)	145 de ani de la naștere	8/18
Ziua Mondială a Șahului (Instituită în 1966 la inițiativa Federației Internaționale a Jocului de Șah –FIDE.)		20
Ziua Constituției Republicii Moldova (Aprobată de Parlamentul Republicii Moldova la 29 iulie 1994.)		29
Ziua Scrisului și a Culturii Găgăuze		30
Ziua Internațională a Prieteniei (<i>International Friendship Day</i>)		30
<p>(Prima Zi de Prietenie Mondială a fost propusă la 30 iulie 1958 de „World Friendship Crusade” – organizație civilă internațională, care militează în favoarea prieteniei ca modalitate de promovare a culturii păcii. Prin Rezoluția 65/275, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a declarat oficial 30 iulie Ziua Internațională a Prieteniei, în ideea de a transmite mesajul că prietenia între popoare, țări, culturi și indivizi poate inspira eforturile de pace și poate construi punți de legătură între comunități. Rezoluția subliniază, de asemenea, importanța implicării tinerilor, ca viitori lideri, în activități sociale, percepția diferitor culturi și respectul pentru diversitate.)</p>		

AUGUST

Sanda Lesnea , prozatoare (1922-2008)	100 de ani de la naștere	3
Gheorghe Ciocoi , poet, publicist (1942)	80 de ani de la naștere	4
* Marin Preda , romancier (1922-1980)	100 de ani de la naștere	5
Roland Vieru , artist plastic (1947-2019)	75 de ani de la naștere	10
* Enid Blyton , scriitoare engleză pentru copii (1897-1968)	125 de ani de la naștere	11
Ziua Internațională a Tineretului (Instituită de ONU în 1999 pentru a recunoaște eforturile tinerilor în îmbunătățirea societății și a activa implicarea lor în rezolvarea problemelor globale ale umanității.)		12
Ziua Internațională a Stângacilor (<i>International Left Handers Day</i>) (Este instituită la inițiativa „Clubului Stângacilor” britanici și a fost marcată pentru prima dată în 1992, în Marea Britanie. „Clubul Stângacilor” („Left Handers Club”) s-a constituit în 1990 cu scopul de a menține o legătură între stângacii din întreaga lume și de a face cunoscute nevoile și cerințele acestora. În ziua de 13 august se organizează competiții sportive între dreptaci și stângaci, precum și evenimente la care dreptacii sunt invitați să încerce să folosească unelte și echipamente proiectate pentru mâna stângă, pentru a înțelege, în acest fel, cât de greu este să trăiești într-o lume proiectată pentru cealaltă mână.)		13
Jean-Jacques Sempé , caricaturist francez, ilustrator de carte pentru copii (1932)	90 de ani de la naștere	17
Paulo Coelho , scriitor și psiholog brazilian (1947)	75 de ani de la naștere	24
* Aliona Grati , critic literar (1972)	50 de ani de la naștere	25

Lygia Bojunga Nunes , scriitoare braziliană pentru copii, laureată a Premiului Hans Christian Andersen (1982) și Premiului Memorial Astrid Lindgren (2004) (1932)	90 de ani de la naștere	26
Maurice Maeterlinck , poet, dramaturg, eseist belgian, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1911) (1862-1949)	160 de ani de la naștere	29
Petre Crăciun , scriitor pentru copii (1962)	60 de ani de la naștere	29
Alois Carigiet , grafician și ilustrator de carte pentru copii elvețian, laureat al Premiului Hans Christian Andersen (1966) (1902-1985)	120 de ani de la naștere	30
Veronica Postolachi , pedagog, publicist și critic literar (1952)	70 de ani de la naștere	31
* Radmila Popovici , scriitoare (1972)	50 de ani de la naștere	31
Sărbătoarea Națională „Limba Noastră”		31

SEPTEMBRIE

Ziua Cunoștințelor		1
Ziua Armatei Naționale		3
* Mihai Cimpoi , critic și istoric literar (1942)	80 de ani de la naștere	3
Ziua Internațională pentru Alfabetizare (Instituită de UNESCO în 1966 pentru activizarea eforturilor societății de lichidare a analfabetismului.)		8
Ziua Mondială de Prevenire a Suicidului (Se marchează anual din 2002, la inițiativa Asociației Internaționale de Prevenire a Suicidului și Organizației Mondiale a Sănătății, sub egida ONU.)		10
Irène Joliot-Curie , savant francez, laureată a Premiului Nobel pentru Chimie (1935) (1897-1956)	125 de ani de la naștere	12

- Ana Lupan**, prozatoare (1922-1998) 100 de ani de la naștere 13
- Ziua Internațională a Democrației** (Instituită de ONU în 2007, prin Rezoluția 62/7, pentru a atrage atenția asupra stării democrației în lume.) 15
- Ziua de naștere a Julietei** 16
 (Se sărbătorește în orașul italian Verona, grație eroinei celebrei piese „Romeo și Julieta” de William Shakespeare, considerată cea mai tristă poveste de dragoste din lume. Data exactă a nașterii Julietei – 16 septembrie 1284 – a fost stabilită de Dr. Giuseppe Viviani pe baza textului lui W. Shakespeare. În onoarea zilei de naștere a Julietei se organizează activități de vacanță: spectacole, festivaluri, carnavaluri. În această zi are loc prezentarea premiului literar pentru scriitori profesioniști „Scrivere per amore.”)
- Ziua Internațională a Păcii** (Instituită de ONU în 2001, prin Rezoluția 55/282, ca zi a nonviolenței, fără focuri de armă, toate națiunile și popoarele fiind chemate să înceteze orice ostilități pe parcursul acestei zile.) 21
- Daria Radu**, compozitoare (1947) 75 de ani de la naștere 21
- Tudor Stăvilă**, critic și istoric al artei (1952) 70 de ani de la naștere 23
- William Faulkner**, prozator american, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1949) (1897-1962) 125 de ani de la naștere 25
- Ziua Limbilor Europene** (Se marchează din 2001, la decizia Consiliului Europei, pentru a serba diversitatea lingvistică în Europa și a încuraja populația să cunoască un număr mai mare de limbi străine.) 26
- Ziua Mondială a Turismului** (Se sărbătorește din 1980, la decizia Organizației Mondiale a Turismului, pentru a determina comunitatea internațională să conștientizeze importanța turismului și valorile sale culturale, sociale, politice și economice.) 27

Ziua Internațională a Dreptului de a Ști (Instituită în 2002 la inițiativa rețelei internaționale a activiștilor în domeniul accesului la informațiile politice, pentru a atrage atenția asupra importanței pe care dreptul la informare o are în orice sistem democratic.) 28

* **Miguel de Cervantes Saavedra**, scriitor 475 de ani de la spaniol (1547-1616) naștere 29

Ziua Internațională a Traducătorilor (*International Translation Day*) 30

(A fost inițiată de către Federația Internațională a Traducătorilor și lansată în 1953 pentru a sublinia importanța profesiei de traducător și a multilingvismului. În 1991 Federația Internațională a Traducătorilor (FIT), sub egida UNESCO, a decretat Ziua Internațională a Traducătorilor și a ales data de 30 septembrie pentru a fi marcată odată cu sărbătoarea din calendarul romano-catolic a Sfântului Ieronim care, în secolul al III-lea, a fost traducătorul „oficial” al Bibliei din limbile ebraică, aramaică și greacă în limba latină. Sfântul Ieronim este considerat protectorul traducătorilor.)

OCTOMBRIE

Lunarul Bibliotecilor Școlare (Se organizează la inițiativa Asociației Internaționale a Bibliotecilor Școlare (IASL). Include activități desfășurate pe parcursul unei zile, săptămâni sau întregii luni, dedicate bibliotecilor școlare și rolului lor în instruirea și educația copiilor.)

Ziua Internațională a Muzicii (Instituită de UNESCO în 1973 pentru a încuraja promovarea artei muzicale, schimburile culturale, întărirea păcii și înțelegerii între popoare prin intermediul muzicii.) 1

Ziua Internațională a Oamenilor în Etate (Instituită de ONU în 1990, prin Rezoluția 45/106, ca dovadă a prețurii și respectului pentru persoanele de vârstă a treia.) 1

- Victor Prohin**, scriitor (1942) 80 de ani de la naștere 2
- Ziua Internațională a Animalelor** (Instituită în 1931 la inițiativa Organizației Internaționale pentru Protecția Animalelor. Se marchează în ziua Sf. Francisc de Assisi, protectorul animalelor, pentru a atrage atenția asupra speciilor pe cale de dispariție și a necesității protecției regnului animal.) 4
- Louis Bussenard**, romancier francez (1847-1910) 175 de ani de la naștere 4
- Ziua Mondială a Zâmbetului** (*World Smile Day*) Prima zi de vineri a lunii
(În 1963, artistul american Harvey Ball a creat imaginea „față zâmbitoare” (smiley face), reprezentând un buton galben cu două puncte și o paranteză „închisă”, pe care în prezent oamenii de peste tot din lume o folosesc cu scopul de a-și exterioriza emoțiile pozitive. Ziua Mondială a Zâmbetului a fost marcată pentru prima dată în 1999 în Worcester, orașul natal al lui Harvey Ball. În același an, Harvey Ball a fondat și World Smile Corporation, care a devenit sponsorul oficial al Zilei Mondiale a Zâmbetului.)
- Ziua Mondială a Pedagogului** (Declarată de UNESCO în 1994 pentru a marca semnarea, în 1966, a Recomandărilor UNESCO privind statutul pedagogului și pentru a conștientiza importanța educației și condițiile în care își desfășoară activitatea cadrele didactice.) 5
- Gheorghe V. Madan**, folclorist și etnograf (1872-1944) 150 de ani de la naștere 5
- * **Marina Țvetaeva** (Марина Цветаева), poetă rusă (1892-1941) 130 de ani de la naștere 8
- Ivo Andrić**, scriitor sârb, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1961) (1892-1975) 130 de ani de la naștere 9

- Ziua Mondială a Spălatului pe Mâini (*Global Handwashing Day*)** 15
 (Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF) a declarat oficial 15 octombrie Ziua Mondială a Spălatului pe Mâini, care a avut loc pentru prima dată în 2008 în cadrul Adunării Generale a ONU, când a fost proclamat Anul de Salubritate. Scopul evenimentelor, la scară largă, organizate în această zi cu sprijinul ONU în întreaga lume este să atragă atenția publicului asupra necesității acestei simple, dar foarte importante proceduri de igienă ca o abordare-cheie pentru prevenirea multor boli. Ziua Mondială a Spălatului pe Mâini este adresată în special copiilor, avându-se în vedere bolile de care suferă aceștia.)
- Ziua Mondială a Pâinii** 16
 (La inițiativa Asociației pentru Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite (FAO – Food and Agriculture Organization of the United Nations), 16 octombrie a fost declarată Ziua Mondială a Pâinii. Această idee, care a venit de la reprezentanții Asociației Internaționale a patiseriei din anii '50 ai secolului XX, a fost adoptată la reuniunea ONU în 1979, prin Rezoluția A/RES/35/70. Scopul – sensibilizarea opiniei publice cu privire la problema alimentară mondială și consolidarea solidarității în lupta împotriva foametei, malnutriției și sărăciei.)
- Mihai Prepeleț, scriitor și publicist (1947)** 75 de ani de la naștere 19
- Maria Briede-Macovei, poetă, publicistă, traducătoare (1947-2017)** 75 de ani de la naștere 22
- Ziua Organizației Națiunilor Unite** (Instituită de ONU în 1947, prin Rezoluția 168. Marchează data intrării în vigoare a Cartei Națiunilor Unite (1945) și urmărește promovarea în întreaga lume a scopurilor și realizărilor ONU.) 24
- Ziua Națională „Un Arbore pentru Dănuirea Noastră”** (Instituită prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 27 din 13.02.1995. Începând cu anul 2011, se marchează în ultima sâmbătă a lunii octombrie. Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 644 din 24.11.2010.) Ultima sâmbătă din lună

Ziua Internațională a Animației (*International Animation Day*) 28

(Asociația Internațională de Film Animat (ASIFA), în special fi-liala sa din Paris, în 2002 a stabilit sărbătoarea în onoarea a 110 ani de la prima demonstrație publică a invenției artistului și in-ventatorului francez Emile Reynaud – imagini în mișcare repro-duse pe ecran (cu alte cuvinte – desene animate.)

Ion Găină, poet și pedagog (1962) 60 de ani de la naștere 30

Katherine Paterson, scriitoare america-nă pentru copii, laureată a Premiului Hans Christian Andersen (1998) și Premiului Memorial Astrid Lindgren (2006) (1932) 90 de ani de la naștere 31

NOIEMBRIE

Nicolae Vieru, prozator și publicist (1947-1995) 75 de ani de la naștere 4

Dumitru Crudu, poet și dramaturg (1967) 55 de ani de la naștere 8

Ziua Științei (Instituită conform deciziei Guvernului Republi-cii Moldova din 2010, fiind organizată în contextul **Zilei Inter-naționale a Științei pentru Pace și Dezvoltare**, proclamată de UNESCO la 2 noiembrie 2001 prin 31C/Rez. 20.) 10

Kurt Vonnegut, romancier american (1922-2007) 100 de ani de la naștere 11

Grigore Bosenco, artist plastic (1947-2013) 75 de ani de la naștere 13

Ziua Internațională a Educației Copiilor Nevăzători (Se marchează din 1946, în ziua de naștere a savantului, pedagogului francez Valentin Haüy, întemeietorul primei școli pentru nevă-zători din lume, 1784.) 13

- * **Astrid Lindgren**, scriitoare suedeză pentru copii, laureată a Premiului Hans Christian Andersen (1958) (1907-2002) 115 ani de la naștere 14
- * **Arcadie Suceveanu**, poet și publicist, laureat al Diplomei de Onoare IBBY (2004; 2014) (1952) 70 de ani de la naștere 16
- José Saramago**, scriitor portughez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1998) (1922-2010) 100 de ani de la naștere 16
- Ziua Internațională pentru Toleranță** (Instituită de ONU în 1996, prin Rezoluția 51/95. Marchează data adoptării, la 16 noiembrie 1995, a Declarației Principiilor Toleranței.) 16
- Ziua Artizanatului (Ziua Patrimoniului Mondial)** 16
(La 16 noiembrie 1972, la Paris, în cadrul celei de-a 17-a sesiuni a Conferinței generale a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, a fost adoptată Convenția privind Protecția Patrimoniului Mondial Cultural și Natural. Fondul UNESCO a recunoscut artizanatul parte din patrimoniul cultural mondial. Această decizie a fost dictată de faptul că, în timp, dispar mai multe meserii care au fost cunoscute de omenire. La cea de-a 34-a sesiune a Comisiei pentru Patrimoniul Mondial s-a hotărât ca data de 16 noiembrie să fie sărbătorită ca Ziua Patrimoniului Mondial.)
- Ziua Internațională a Studenților** (Declarată în 1941 de către Consiliul Internațional al Studenților ca urmare a evenimentelor din 1939 de la Praga, când nouă studenți și-au pierdut viața, iar alți peste 1200 au fost trimiși în lagăre de concentrare.) 17
- Ziua Internațională a Drepturilor Copiilor** 20
(Se sărbătorește din 1989 și marchează ziua în care ONU a adoptat Declarația Drepturilor Copiilor, 1959, și Convenția cu privire la Drepturile Copiilor, 1989.)

Ziua Mondială a Salutului (<i>World Hello Day</i>)		21
(Este o inițiativă lansată în 1973 de frații Brian și Michael McCormack din Omaha, statul Nebraska, SUA, din considerentul că salutul este o formă elementară de acțiune interumană și un pas important spre realizarea păcii și înțelegerii între oamenii de rase, naționalități, religii diferite.)		
Ziua Mondială de Comemorare a Victimelor Accidentelor Rutiere	(Instituită de ONU în 2005, prin Rezoluția 60/5, pentru a conștientiza impactul accidentelor rutiere și necesitatea unor măsuri de prevenire a acestora.)	A treia duminică a lunii
* Grigori Oster (Григорий Остер), scriitor rus pentru copii (1947)	75 de ani de la naștere	27
Wilhelm Hauff , poet și prozator german (1802-1827)	220 de ani de la naștere	29
Louisa May Alcott , prozatoare americană (1832-1888)	190 de ani de la naștere	29
Gaetano Domenico Donizetti , compozitor italian (1797-1848)	225 de ani de la naștere	29

DECEMBRIE

Ziua Mondială de Combatere și Profilaxie a Maladiei HIV/SIDA	(Instituită de ONU în 1988, prin Rezoluția 43/15, pentru a sensibiliza opinia publică și a exprima solidaritatea cu persoanele afectate de această maladie.)	1
Cezar Petrescu , romancier, nuvelist și traducător (1892-1961)	130 de ani de la naștere	1
Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități	(Instituită de ONU în 1992, prin Rezoluția 47/3, pentru conștientizarea și îmbunătățirea situației persoanelor cu dizabilități, pentru a le oferi acestora șanse egale și posibilități de integrare în societate.)	3

Ziua Internațională a Voluntarilor în Slujba Dezvoltării Economice și Sociale (Instituită de ONU în 1985, prin Rezoluția 40/212, pentru a mediatiza contribuția muncii voluntare și a stimula tot mai multe persoane să muncească ca voluntari atât în propria țară, cât și în străinătate.)		5
Anne Fine , scriitoare engleză (1947)	75 de ani de la naștere	7
Ziua Internațională a Copiilor în mass-media (În legătură cu impactul pe care îl are mass-media în educația generațiilor de astăzi, pe 9 decembrie este declarată Ziua Internațională a Copiilor în mass-media, pentru a demonstra influența surselor informaționale pentru copii și, totodată, rolul copiilor în mass-media.)		9
Ziua Drepturilor Omului (Instituită de ONU în 1950, prin Rezoluția 423(V). Marchează aniversarea adoptării, în 1948, a Declarației Universale a Drepturilor Omului.)		10
Heinrich Heine , poet și prozator german (1797-1856)	225 de ani de la naștere	13
Sir Quentin Saxby Blake , ilustrator și scriitor englez pentru copii, laureat al Premiului Hans Christian Andersen (2002) (1932)	90 de ani de la naștere	16
* Vasile Romanciuc , poet, laureat al Diplomei de Onoare IBBY (2002) (1947)	75 de ani de la naștere	17
Louis Pasteur , savant francez, pionier în domeniul microbiologiei (1822-1895)	200 de ani de la naștere	27
Ziua Actorului		27

ALTE DATE

Aleea Clasicilor (1957)	65 de ani de la inaugurare
„Alunelul” (Steluța), revistă pentru copii (1982)	40 de ani de la apariție
Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” (19 octombrie 1877)	145 de ani de la inaugurare
Biblioteca Națională a Republicii Moldova (22 august 1832)	190 de ani de la inaugurare
Ion Neculce , cronicar (1672-1745?)	350 de ani de la naștere
Teatrul Național de Operă și Balet „Maria Bieșu” (5 iulie 1957)	65 de ani de la fondare
Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Bălți (16 mai 1957)	65 de ani de la fondare

OPERE JUBILIARE

„Așteptându-l pe Godot” [En attendant Godot] de Samuel Beckett (1952)	70 de ani de la publicare
„Aventurile lui Sherlock Holmes” [The Adventures of Sherlock Holmes] de Arthur Conan-Doyle (1892)	130 de ani de la publicare
„Bătrânul și marea” [The Old Man and the Sea] de Ernest Hemingway (1952)	70 de ani de la publicare
„Cartea verii” [Sommarboken] de Tove Jansson (1972)	50 de ani de la publicare
„Castelul din Carpați” [Le Château des Carpathes] de Jules Verne (1892)	130 de ani de la publicare
„Câinele din Baskerville” [The Hound of the Baskerilles] de Arthur Conan-Doyle (1902)	120 de ani de la publicare

„ Coliba unchiului Tom ” [Uncle Tom’s Cabin] de Harriet Beecher Stowe (1852)	170 de ani de la publicare
„ Dragoste de viață ” [The Law of Life] de Jack London (1907)	115 ani de la publicare
„ Fata babei și fata moșneagului ” de Ion Creangă (1877)	145 de ani de la publicare
„ Frunze de dor ” de Ion Druță (1957)	65 de ani de la publicare
„ Gargantua și Pantagruel ” [Gargantua et Pantagruel] de François Rabelais (1552)	470 de ani de la publicare
„ Hobbitul ” [The Hobbit] de J.R.R. Tolkien (1937)	85 de ani de la publicare
„ Isprăvile lui Guguță ” de Spiridon Vangheli (1967)	55 de ani de la publicare
„ Jurnalul Annei Frank ” [inițial publicat în neerlandeză cu tit. „În foișorul din spate=Het Achterhuis”] (1947)	75 de ani de la publicare
„ Labirinturi ” [Los laberintos] de Jorje Luis Borges (1962)	60 de ani de la publicare
„ Micul prinț ” [Le petit prince] de Antoine de Saint-Exupery (1942)	80 de ani de la publicare
„ Miorita ”, baladă populară (1852)	170 de ani de la publicare
„ Mizerabilii ” [Les Miserables] de Victor Hugo (1862)	160 de ani de la publicare
„ Nicoară Potcoavă ” de Mihail Sadoveanu (1952)	70 de ani de la publicare
„ Omul invizibil ” [The Invisible Man] de Robert George Wells (1897)	125 de ani de la publicare
„ Orașele nevăzute ” [Le città invisibili] de Italo Calvino (1972)	50 de ani de la publicare
„ Orașul și câinii ” [La ciudad y los perras] de Mario Vargas Llosa (1962)	60 de ani de la publicare
„ Pădurea spânzuraților ” de Liviu Rebreanu (1922)	100 de ani de la publicare

„ Părinți și copii ” [Отцы и дети] de Ivan Turghenev (Иван Тургенев) (1862)	160 de ani de la publicare
„ Pigmalion ” [Pygmalion] de George Bernard Shaw (1912)	110 ani de la publicare
„ Poezii de seama voastră ” de Grigore Vieru (1967)	55 de ani de la publicare
„ Povestea lui Harap Alb ” de Ion Creangă (1877)	145 de ani de la publicare
„ Povești spuse la telefon ” [Favole al telefono] de Gianni Rodari (1962)	60 de ani de la publicare
„ Poveștile mamei mele Gâsca ” [Contes de ma mère L'Oye] de Charles Perrault (1697)	325 de ani de la publicare
„ Regele-cerb ” [Il re cervo] de Carlo Gozzi (1762)	260 de ani de la publicare
„ Sărmanul Dionis ” de Mihai Eminescu (1872)	150 de ani de la publicare
„ Tartarin din Tarascon ” [Tartarin de Tarascon] de Alphonse Daudet (1872)	150 de ani de la publicare
„ Tăunul ” [The Gadfly] de Ethel Lilian Voynich (1897)	125 de ani de la publicare
„ Timm Taller sau răsul vândut ” [Timm Thaler oder das Verkaufte Lachen] de James Krüss (1962)	60 de ani de la publicare
„ Unchiul Vanea ” [Дядя Ваня] de Anton Cehov (АНТОН ЧЕХОВ) (1897)	125 de ani de la publicare

NOTE BIOGRAFICE ȘI LISTE DE LITERATURĂ RECOMANDATĂ

1 IANUARIE – 60 DE ANI DE LA NAȘTEREA SCRITOAREI IRINA NECHIT (1962)

Voce distinctă și importantă a poeziei basarabene, Irina Nechit s-a născut la 1 ianuarie 1962 în satul Antonești, Cantemir. După absolvirea școlii generale își continuă studiile la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Jurnalistică (1979-1984).

A activat în calitate de redactor la ziarul „Tinerimea Moldovei” (1984), „Literatura și arta” (1992-2004), „Jurnal de Chișinău” (2005-2014).

Debutează publicistic în 1994 în ziarul „Tinerimea Moldovei” cu ciclul de versuri *Ultima șansă a primei iubiri*.

Colaborează la revistele de cultură din Republica Moldova: „Basa-rabia”, „Literatura și arta”, „Contrafort”, „Sud-Est”, „Moldova”, iar în România la revistele „România literară”, „Vatra”, „Poesis”, „Familia”, „Arca”, „Lucefărul” ș.a.

Debutul editorial are loc în 1992 cu volumul de versuri *Șarpele mă recunoaște*, urmat de *Cartea rece* (1996), *Un viitor obosit* (1999), *Gheara* (2003), *Un fel de liniște* (2006), *Copilul din mașina galbenă* (2010), *Un om de succes și alte pierderi* (2019), *Masa de sărbătoare* (2020).

De asemenea, a publicat cărțile *Godot eliberatorul* (critică de teatru, 1999, pentru care a obținut Premiul UNITEM pentru critică teatrală), *Proiectul unei tragedii* (dramaturgie, 2001), *Maimuța în baie* (dramaturgie, 2006).

Piesele sale au fost montate în teatrele atât din Republica Moldova, cât și din România: *Maimuța în baie* (Teatrul Municipal „Satiricus”, 2006), *Șapte aprilie 2009* (Teatrul Municipal „Satiricus”, 2010), *Corido-*

mul morții (Teatrul „Vasile Alecsandri” din Bălți, 2010), *Mi-e frică de Marea Neagră* (Teatrul Național „Mihai Eminescu”, 2010), *Sfaturile Melaniei* (Republica Melania la Teatrul „Odeon” din București, 2018) etc.

A reușit să se impună în ultimii ani și ca scriitoare pentru copii, publicând, împreună cu tânăra ilustratoare Teodora Vasiliu (nepoțica scriitoarei), cărțile de versuri *Caruselul primăverii* (2017) și *Covorul cu bujori* (2020).

Este prezentă în antologiile *Cele mai frumoase poeme* (2011), *Început de secol XXI. Literatura din Basarabia* (2017), precum și cu grupaje de poeme traduse în *Antologia poezilor români din Basarabia* (1994, Macedonia), în volumul în limba franceză *Ecouri poetice din Basarabia* (1998, antologator Valeriu Rusu) etc.

Coordonatoare a volumelor de istorii orale *Femeia în labirintul istoriei* (2003), *Democrația la feminin* (2005). În 2018, la Editura „Junimea” din Iași, i-a apărut cartea de interviuri *Malul stâng întreabă malul drept*.

A participat la numeroase festivaluri de literatură, colocvii, saloane de carte din România, Franța, Germania, Slovacia, Lituania, Letonia, Italia, Slovenia, Bulgaria și Austria, promovând limba, cultura și valorile din spațiul românesc.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova (1993) și al Uniunii Scriitorilor din România (1996). Membru al Asociației Internaționale a Criticilor Teatrali (1999).

Bursieră a Fundației Soros-Moldova (2003) și a Institutului Cultural Român, Paris (2010).

A fost distinsă cu Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru volumele de poezie *Șarpele mă recunoaște* (1992), *Cartea rece* (1996) și *Un viitor obosit* (1999), Premiul Tineretului (1997), Premiul Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret (2017, pentru cartea *Caruselul primăverii*), Premiul pentru cea mai bună piesă contemporană la Gala Uniunii Teatrale din Republica Moldova (2018, pentru monodrama *Sfaturile Melaniei*), Premiul de Excelență al Uniunii Scriitorilor din Moldova (2021, pentru cartea *Masa de sărbătoare*).

În 2012 a fost decorată cu Ordinul de Onoare.

Referințe

Irina Nechit pare a scrie o poezie așa-zicând cu inima, nu cu mintea – o poezie de mare încărcătură emoțională, concretă și intuitivă ce se naște tumultuos, dintr-o singură tușă.

* * *

Practicând o poezie modernistă cu accente expresioniste (și oniric-suprarealiste), cu ecouri din Blaga și Bacovia (uneori și din Sorrescu), Irina Nechit se remarcă printr-o puternică forță expresivă, susținută de imagini poetice la fel de vii. Poemele Irinei Nechit – în primele volume mai abstracte și mai simbolice, ulterior, în volumele de maturitate, biografice, personale, cu un plus de concretețe – abordează aceleași teme sau motive arhetipale, care definesc condiția umană – imaginea morții traversează toate volumele sale, lăsând urme diferite, pe fondul unei melancolii asociate cu motivul timpului care trece.

Adina Dinițoiu

Irina Nechit are darul de-a putea da glas dramatismului inaparent al existenței de toate zilele. Prin verbe simple, „prozaice”, poeta trasează granița dintre două lumi, cea a poeziei și cea a non-poeziei. Instantaneul realist (poeta e contemplativă, dar și o observatoare sfredelitoare, inocent-amară a ambientului) se învecinează cu insertul suprarealist, posedând aceeași capacitate de absorbție a realului care uneori devine expresiv-delirantă. Puternica sangvinitate a poetei se supune acestui suflu violent al realului, precum unei magii consubstanțiale.

Gheorghe Grigurcu

Cadența de confesiune tranșantă ori simbolic filtrată, claritatea sentinței și gravitatea brutal răsucită, viziunea întunecată, dar păstrându-și resursele de vitalitate, însoțirea tatonării/exasperării cu ludicul și intimitismul, dar și cu un intermitent reflex thanatic, sunt câteva dintre particularitățile unei poezii care parcurge stările incandescente înșirate pe traseul unui zbor de săgeată, care unește consistența luminoasă cu materia întunecată, de o eruptivă fluiditate.

Grațiela Benga

Poezia Irinei Nechit are ritm, viteză și decupaj nemilos. Minimalismul, care ține în frâu adevărurile grave, care se folosește de fața simplă

a lumii pentru a sugera găurile negre ale sufletului, este o măiestrie greu de dibuit.

Felix Nicolau

Prin scriitura sa suplă și rafinată, definită destul de clar încă de la debut, este imediat înregistrată ca unul dintre poeții postmoderni basarabeni eliberați de scoriile unei scriituri taxate în România multă vreme ca anacronică, precizându-și cu fiecare nou volum de poezie și teatru (în ciuda unei poziționări mai degrabă discrete, sau excentrice, în „câmpul literar” românesc din Moldova) personalitatea imposibil de neglijat.

Claudiu Komartin

O piesă ca aceasta, *Republica Melania*, impune o foarte necesară și pertinentă meditație despre ființa(rea) românească, despre destinul teritoriilor sale, despre oamenii care îi asigură continuitatea identitară, specificul și limba.

Vladimir Bulat

Titluri pentru expoziții

Emoția pură din poezia Irinei Nechit
 Cerul imaculat al poeziei Irinei Nechit
 Poeta ce se insinuează în vocile lumii
 Taina poeziei Irinei Nechi

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- CARTEA rece: versuri / Irina Nechit; cop. de I. Condrea după o graf. de S. Gilson. – Chișinău: Cartier, 1996. – 72 p. – (Cartier Rotonda).
 CARUSELUL primăverii / Irina Nechit; des.: Teodora Vasiliu. – Chișinău: Prut, 2017. – 32 p.: il.
 COPILUL din mașina galbenă / Irina Nechit. – Chișinău: Cartier, 2010. – 77, [3] p.
 COVORUL cu bujori / Irina Nechit; il.: Teodora Vasiliu; cop.: Sergiu Stanciu. – Chișinău: Prut, 2020. – 32 p.: il.
 GHEARA / Irina Nechit. – București: Vinea, 2003. – 96 p. – (OrfEu).
 GODOT eliberatorul: priplu teatral / Irina Nechit. – Chișinău: Cartier, 1999. – 165 p.

- MAIMUȚA în baie: [piesă] / Irina Nechit. – Chișinău: Arc, 2006. – 170 p.
- MALUL stâng întreabă malul drept / Irina Nechit. – Iași: Junimea, 2018. – 254 p. – (Dialog XXI).
- MASA de sărbătoare / Irina Nechit. – București: Cartea Românească, 2020. – 96 p. – (Cartea Românească de Poezie).
- PROIECTUL unei tragedii: [piese] / Irina Nechit. – Chișinău: Arc, 2001. – 72 p.
- ȘARPELE mă recunoaște: versuri / Irina Nechit; cop.: Iaroslav Oliinik. – Chișinău: Hyperion, 1992. – 95 p.
- UN FEL de liniște: [versuri] / Irina Nechit. – București: Vinea, 2006. – 86 p.
- UN OM de succes și alte pierderi: poezie / Irina Nechit; cop.: Sergiu Stanciu. – Chișinău: Prut, 2018. – 200 p.
- UN VIITOR obosit: [versuri] / Irina Nechit. – Timișoara: Augusta, 1998. – 94 p.

Referințe critice

- BULAT, Vladimir. Republica Moldova: o dublă dezrădăcinare: [Irina Nechit, *Sfaturile Melaniei*] // Moldova. – 2018. – Nr. 11-12. – P. 60-63.
- CUBLEȘAN, Constantin. Anatomia faptului banal: (Irina Nechit) / Constantin Cubleşan // Bucovina literară. – 2018. – Nr. 5-6. – P. 21-22.
- DINIȚOIU, Adina. O antologie de autor: [Irina Nechit, *Un om de succes și alte pierderi*] / Adina Dinițoiu // Observator cultural. – 2019. – 15 mar.
- IRINA Nechit: Poetă, soție de poet // Poezia acasă: Poeți contemporani din Basarabia / antologie de Iulian Filip, Mihai Stan; st. introd. de acad. Mihai Cimpoi. – Ed. a 2-a. – Târgoviște: Bibliotheca, 2007. – P. 157-158.
- LEAHU, Raisa. Conținut și formă în poezie: [Irina Nechit, *Casa intoxicată*] // Leahu, Raisa. Textul liric. Lectură, înțelegere, interpretare / Raisa Leahu. – Chișinău: Arc, 2011. – P. 130-135.
- „MASA de sărbătoare” confirmă evoluția poezicii Irinei Nechit. – Disponibil pe internet: www.gazetadechisinau.md/2020/12/03/masa-de-sarbatoare
- IRINA Nechit // Florile dalbe. – 2018. – 11 oct.
- [IRINA Nechit: referințe] / Gheorghe Grigurcu, GrațIELA Benga. – Disponibil pe internet: www.cartearomaneasca.ro/info/carte/masa-de-sarbatoare
- POPA, Savu. Ceremonialul reflexivității – despre *Masa de sărbătoare* de Irina Nechit / Savu Popa. – Disponibil pe internet: www.citestema.ro/ceremonialul-reflexivitatii-despre-masa-de-sarbatoare-de-irina-nechit/
- RAPCEA, Ana. Caruselul Teodorei: [Irina Nechit, *Caruselul primăverii*] / Ana Rapcea // „a”MIC”. – 2017. – Nr. 7-8. – P. 15.
- RĂILEANU, Vitalie. Emoția pură din poezia Irinei Nechit // Răileanu, Vitalie. Exodul din Labirint / Vitalie Răileanu. – Iași: Tipo Moldova, 2013. – P. 29-32. – (OPERA OMNIA: Publicistică și eseu contemporan).
- RĂILEANU, Vitalie. „Emoția pură” din poezia Irinei Nechit // Răileanu, Vitalie. Chei pentru labirint: (cronici literare, recenzii, prezentări) / Vitalie Răileanu. – Chișinău: Magna-Princeps, 2009. – P. 66-71.

- REVNIC, Ioana. Republica Moldova – o (veșnică) necunoscută: [Irina Nechit, *Malul stâng întreabă malul drept, Iași, Editura Junimea, 2018*] / Ioana Revnic // România literară. – 2019. – 30 aug. – P. 7.
- ȚURCANU, Lucia. Irina Nechit și poezia notației // Țurcanu, Lucia. Poezia BASA / Lucia Țurcanu. – Chișinău: Arc, 2019. – P. 111-113.
- ȚURCANU, Lucia. Optzeciștii: o nouă aventură manieristă?: Irina Nechit // Țurcanu, Lucia. Manierismul românesc: manifestări și atitudini: Eseu / Lucia Țurcanu. – Chișinău: Cartier, 2015. – P. 181-182. – (Cartier popular).

6 IANUARIE – 125 DE ANI

DE LA NAȘTEREA SCRIITORULUI IONEL TEODOREANU (1897-1954)

Prozatorul, cunoscut pentru scrierile sale ce evocă în stil inconfundabil copilăria și adolescența, Ionel Teodoreanu s-a născut la 6 ianuarie 1897 în „dulcele Târg al Ieșilor”, cum avea să-și numească orașul de baștină, în familia lui Oswald Teodoreanu, avocat de prestigiu la Iași, politician cu preocupări gazetărești, și a Sofiei Musicescu, fiica celebrului compozitor de muzică religioasă, Gavriil Musicescu, pianistă și profesoară de armonie la Conservatorul din Iași. S-a format într-un mediu intelectual care i-a favorizat evoluția ulterioară, mediu care l-a dat literaturii române și pe Păstorel Teodoreanu (fratele mai mare Alexandru) ca poet epigramist și prozator. A avut o copilărie fericită, lipsită de griji, așa cum ne-o va mărturisi în numeroasele sale scrieri.

După ce termină școala primară germană din Pitar-Moș și urmează, între 1909 și 1916, cursurile Liceului „Gheorghe Lazăr” la București, își continuă studiile la Liceul Internat și Liceul Național din Iași. I-a avut ca profesori, printre alții, pe Calistrat Hogaș, Garabet Ibrăileanu și Vasile Bogdea. Mobilizat în 1916-1917, promovează în 1919 toate examenele pentru anii de studii ai Facultății de Drept la Universitatea ieșeană, iar în 1920 obține diploma de licențiat. Se va dedica avocaturii, ajungând unul din măestrul barei, mai întâi la Baroul de Iași, iar după 1933, când se stabilește la București, la acela de Ilfov. Este unul din fondatorii Asociației Literare și Științifice „Viața Românească” (1920), cu prilejul apariției seriei a doua a revistei devenind un membru marcant al cercului din jurul ei.

În perioada 1930-1933 a îndeplinit funcția de director al Teatrului Național din Iași. Bucurându-se de colaborarea prestigioasă a lui Mihail

Sadoveanu, Demostene Botez, Alexandru O. Teodoreanu și Mihail Co-dreanu – ca membri ai consiliului artistic –, tânărul director a desfășurat o bogată și valoroasă activitate, impunându-se ca o personalitate deosebită și în acest domeniu.

A debutat în paginile revistei „Însemnări ieșene”, condusă de Mihail Sadoveanu și George Topârceanu, în 1919, cu mici poeme în proză intitulate *Jucării pentru Lily*.

A mai colaborat la „Hiena”, „Gândirea”, „Gândul nostru”, „Viața Românească”, „Tot”, „Adevărul literar și artistic”, „Bucovina”, „Crinul”, „România literară”, „Universul literar”, „Umanitatea” etc.

Primul său volum de proză *Ulița copilăriei* apare în 1923. Cu acest volum, dar mai cu seamă cu romanele *La Medeleni* (vol. I-III, 1925-1927), *Bal mascat* (1929), *Prăvale-Baba* (1939) și cu primul volum din *Tudor Ceaur Alcaz* (1940), se impune ca un creator original, sub raportul stilului și al viziunii, de literatură inspirată de vârsta copilăriei, adolescenței și primei tinereți. Adoptând o formulă scriitoricească inedită, în care epicul este puternic dublat de liric, critica literară din acea vreme vorbea chiar de o „rătăcire a poetului în roman” (Șerban Cioculescu). În această ordine de idei, Pompiliu Constantinescu, care ulterior își va tempera elanul față de stilul lui Ionel Teodoreanu, menționa: „Bucuriile mărunte, alternarea între vis și realitate, născocirea suferințelor imaginare și voluptatea amăgitoare a iluziei ce plutește peste proza cotidiană, poezia unică dintr-o etapă a vieții și-au găsit în d. Ionel Teodoreanu pe cel mai distins poet în proză al generației actuale”.

O parte din romanele sale – *Turnul Milenei* (1928), *Golia* (1933), *Lorelei* (1935) ș.a., își propun să sondeze sufletul uman mai ales sub unghiul vieții sentimentale cu rezultate artistice inegale.

În proza de observație, de investigare a realității sociale imediate se înscriu romanele sale *Fata din Zlataust* (vol I-II, 1931), *Fundacul Varlaamului* (1938), *La porțile nopții* (1946) ș.a.

Ca memorialist, a scris pagini excelente despre Iașii de odinioară (*În casa bunicilor*, 1938; *Ce-a văzut Ilie Pânișoară*, 1940; *Întoarcerea în timp*, 1941) sau despre atmosfera vechiului cenaclu al revistei „Viața Românească” (*Masa umbrelor*, 1946).

După 1948 se dedică integral avocaturii.

S-a stins din viață la 3 februarie 1954, în urma unui infarct, în sărăcie și uitare. A fost înmormântat la Cimitirul Bellu din București.

Ulterior, Ionel Teodoreanu va fi reconsiderat, multe dintre scrierile lui fiind retipărite în ediții de masă. Postum îi vor apărea volumele de versuri *La porțile nopții* (1970) și *Cina cea de taină* (1996), precum și romanul *Să vie Bazarcă!* (1971).

I s-au dedicat două monografii, una datorită lui Nicolae Ciobanu și alta semnată de Silvia Tomuș. Aceasta din urmă se intitulează *Ionel Teodoreanu sau bucuria metaforei* (1980). O bogată literatură memorialistică îl are ca personaj pe Ionel Teodoreanu: Demostene Botez, Aurel Leon, Șerban Cioculescu, Virgil Carianopol ș.a.

Referințe

În loc să fie tânăr, pierzându-și copilăria, întinerește cu copilăria-n el.

Ionel Teodoreanu

Chiar de la întâiul volum, *Ulița copilăriei*, Ionel Teodoreanu apare ca un scriitor original, în posesia deplină a formulei sale. Dacă, exterior, această literatură lirică și imagistică, trăind aproape exclusiv din evocarea vârstei infantile, duce în chip vădit la Jules Renard, la Anghel și la Delavrancea, ea rămâne foarte personală prin tinerețea ei, autentică prin extraordinara memorie a copilăriei. Într-un soi de poeme în proză și de însemnări cam vapoase și dezordonate, dar nu mai puțin suave, autorul reconstruiește în ton idilic acea vârstă a exuberanței pe care adultul o uită de obicei ușor. Cu tot aspectul lor liric, poemele prezintă interes psihologic tocmai prin puterea de a fixa o experiență pe care toți o pierd.

George Călinescu

Cunoscător al sufletului copiilor și adolescenților, printre care știe să distingă și să învie temperamentele individuale, evocând o lume idilică și patriarhală, în care nu există decât caractere simpatice, un mediu social de stricte și consimțite ierarhii, cu oameni care cultivă delicia sentimentului, prinși exclusiv în momentele lor de destindere în lungi și fericite vacanțe, Ionel Teodoreanu este un pictor de scene grațioase, creatorul unui adevărat „rococo” moldovenesc, rămas până târziu în lumea caracteristică a romanelor sale.

Tudor Vianu

Și lirismul, și poezia naturii din vechea moștenire a sufletului moldovean, și scrisul lui estetic plin de imagini proaspete, impregnat de modernism și, deci, într-un progres evident față de vechiul sămănătorism, i-au ajutat în dezlănțuirea acestei contagiuni unice, care, deși fugară, a impus un scriitor de valoare.

Eugen Lovinescu

Format în cercul „Vieții Românești”, în preajma fascinantei personalități a lui Garabet Ibrăileanu, Teodoreanu rămâne „poetul adolescenței”, formulă restrictivă prin care se definește mai degrabă omul cu temperamentul lui decât opera inegală, dar originală prin semnele ascunse ale aventurii scriitorului în propriul lui necunoscut.

Aurel Sasu

Două trăsături fundamentale caracterizează scrisul dlui Ionel Teodoreanu: un incomparabil meșteșug artistic și o caldă iubire pentru lucrurile frumoase. Din îmbinarea acestor două însușiri a ieșit cea mai artistică dintre idilele copilăriei.

Camil Petrescu

Alături de Arghezi, Ionel Teodoreanu rămâne unul dintre stilisții noștri remarcabili, contribuind masiv la îmbogățirea limbii literare, la mlădierea, la ornarea ei. Ceea ce este valoros, într-o operă inegală și amenințată de proximitate sunt paginile consacrate universului candelor infantile și tulburătoarele perioade a adolescenței, cu incertitudinile și căutările ei febrile; însumate, aceste pagini reprezintă „o foarte serioasă monografie a unui ținut sufletesc, care de azi înainte își are locul fixat în geografia romanului românesc”.

Perpessicius

Eroii lui Ionel Teodoreanu, mediul, atmosfera, pe alocuri chiar atitudinea scriitorului sunt legate de tradiție, în povestirile și romanele lui bate dezmiertător un vânt de patriarhalitate. Și cu toate acestea, maniera și limba folosită de el întru redarea acestor realități specifice românești (respectiv moldovenești) e tot ceea ce poate fi mai personal, mai modern, mai îmbibat cu adevărurile învățate de la simbolisți și de la Proust.

Mediul patriarhal al Medelenilor e privit prin experiența moderniștilor din Franța.

Mircea Eliade

Titluri pentru expoziții

Ionel Teodoreanu – scriitorul copilăriei și adolescenței lirice
 Prin ani și peste ani cu Ionel Teodoreanu
 Un veșnic îndrăgostit de copilărie – Ionel Teodoreanu
 Scriitorul „uliței copilăriei noastre”
 Ionel Teodoreanu – poet în proză

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- ÎN CASA bunicilor / Ionel Teodoreanu. – București: Herra, 2010. – 224 p.
 LA MEDELENI. [În 3 vol.] / Ionel Teodoreanu; tab. cron. și ref. crit. de Mihai Iovănel. – București: Litera Internațional, 2009. – (Biblioteca pentru toți).
 LA MEDELENI. [În 3 vol.] / Ionel Teodoreanu; ed. îngrijită și tab. cron. de Valeria Filimon. – București: Agora, 2011. – (Clasici români).
 Vol. 1: Hotarul nestatornic. – 208 p.
 Vol. 2: Drumuri. – 368 p.
 Vol. 3: Între vânturi. – 272 p.
 LORELEI / Ionel Teodoreanu. – Chișinău: Pro Libra, 2017. – 256 p.
 PAGINI despre copii și adolescenți / Ionel Teodoreanu; pref., n.: Dinu Pillat; cuv. înainte: Ioan Stanomir. – București: Arthur, 2015. – 384 p.
 ULIȚA copilăriei; În casa bunicilor / Ionel Teodoreanu; pref.: Ana Bantoș. – Chișinău: Prut, 2014. – 240 p. – (Biblioteca pentru toți copiii).

Referințe critice

- IONEL Teodoreanu. Viața și opera în imagini / ed. îngrijită de Dumitru Vacariu, Boris Crăciun. – Iași: Porțile Orientului, 1998. – 134 p.

- BANTOȘ, Ana. Autentică memorie a copilăriei / Ana Bantoș // Teodoreanu, Ionel. Ulița copilăriei; În casa bunicilor / Ionel Teodoreanu. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – P. 5-8. – (Biblioteca pentru toți copiii).
 CERNAT, Pavel. Întoarcerea romantismului / Pavel Cernat // Teodoreanu, Ionel. Lorelei / Ionel Teodoreanu. – București: Litera Internațional, 2009. – P. 11-16. – (Biblioteca pentru toți).

- COLESNIC, Iurie. Ionel Teodoreanu // Colesnic, Iurie. Timp și istorie: autori de la „Viața Basarabiei” / Iurie Colesnic. – Chișinău: Grafema Libris, 2011. – P. 363-364.
- CUZMICI, Loredana. Ionel Teodoreanu în lecturi actuale / Loredana Cuzmici // Iașii Teodorenilor și lumea mare / coord.: Constantin Dram. – București: Tritonic, 2014. – P. 61-76.
- DRAM, Constantin. Turbinca ficțională și (unele) conflicte de imagini în romanul „Medelenilor” / Constantin Dram // Iașii Teodorenilor și lumea mare / coord.: Constantin Dram. – București: Tritonic, 2014. – P. 77-100.
- FILIMON, Valeria. [Ionel Teodoreanu: tabel cronologic] / Valeria Filimon // Teodoreanu, Ionel. La Medeleni. Vol. 3 / Ionel Teodoreanu. – București: Agora, 2011. – P. 267-270. – (Clasici români).
- GHICOV, Adrian. Ionel Teodoreanu: scrisul e un destin, nu o afacere / Adrian Ghicov // „a”MIC”. – 2017. – Nr. 1. – P. 2.
- IACOB, Livia. Iașul crepuscular în lirica lui Ionel Teodoreanu / Livia Iacob // Iașii Teodorenilor și lumea mare / coord.: Constantin Dram. – București: Tritonic, 2014. – P. 101-112.
- IONEL Teodoreanu // Calendar Național 2017 / Bibl. Naț. a Republicii Moldova. – Chișinău, 2017. – P. 32-33.
- [IONEL Teodoreanu: tabel cronologic] // Teodoreanu, Ionel. Lorelei / Ionel Teodoreanu. – București: Litera Internațional, 2009. – P. 7-10. – (Biblioteca pentru toți).
- [IONEL Teodoreanu: referințe critice] / Perpessicius, Pompiliu Constantinescu, Camil Petrescu [et al.] // Teodoreanu, Ionel. La Medeleni. Vol. 3 / Ionel Teodoreanu. – București: Litera Internațional, 2009. – P. 369-396. – (Biblioteca pentru toți).
- MAFTEI, Ionel. Teodoreanu Ionel (1897-1954), scriitor // Maftei, Ionel. Personalități ieșene. [În 2 vol.]: vol. 2 / Ionel Maftei. – Chișinău: Universitas, 1993. – P. 338-340.
- PILLAT, Dinu. Un curcubeu în Arcadia / Dinu Pillat // Teodoreanu, Ionel. Pagini despre copii și adolescenți / Ionel Teodoreanu. – București: Arthur, 2015. – P. 5-15.
- SASU, Aurel. Ionel Teodoreanu // Sasu, Aurel. Dicționarul biografic al literaturii române. În 2 vol.: vol. 2 / Aurel Sasu. – Pitești: Paralela '45, 2006. – P. 697-698.
- VLĂDUȚ, Dumitru. Ionel Teodoreanu / Dumitru Vlăduț // Dicționarul literaturii române: (M-Z) / Academia Română. – București: Univers enciclopedic Gold, 2012. – P. 626-629.

DE LA NAȘTEREA SCRITOAREI NINA SLUTU-SOROCEANU (1952)

Poeta, prozatoarea, publicista Nina Slutu-Soroceanu s-a născut în familia țaranilor gospodari Iacob Slutu și Tecla (născută Bujor) din satul Țepilova, Soroca. Părinții aveau deja trei băieți și cinci fete. Având nouă copii, Tecla Slutu a obținut Ordinul „Materinskaia slava”.

Viitoarea scriitoare și-a petrecut copilăria și a învățat șase clase în satul natal, fiind o participantă activă la serbările culturale din școală și din sat. În 1965 trece temporar cu traiul în satul Cucuruzeni, Orhei, unde continuă să învețe, absolvind, în 1967, opt clase. În 1967-1969 învață la Școala medie nr. 1 din Soroca, după care susține examenele de admitere la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie, secția Jurnalistică. În anii de studenție (1969-1974) participă la ședințele cenaclului „Mihai Eminescu” de la Universitate și la cele ale cenaclului „Luceafărul”, organizate pe lângă ziarul „Tinerimea Moldovei”.

A activat ca reporter la Compania „Teleradio-Moldova”. La Radio Național, dar și în presa scrisă republicană, a realizat portrete de creație, interviuri, dialoguri cu personalități cunoscute: Mihai Cimpoi, Spiridon Vangheli, Grigore Vieru, Leonida Lari, Nicolae Mătcaș, Arcadie Suceveanu, Claudia Partole, surorile Osoianu, Serafim Saka, Ana Blandiana, Efim Tarlapan, Zina Cenușă, Vlad Pohilă, Ion Vatamanu, Ion Melniciuc ș.a.

A activat ca jurnalist la ziarele „Tinerimea Moldovei” și „Învățămintul public” („Făclia”).

E o prezență activă în viața culturală a țării, participând la cenaclurile literare „Cuvântul”, „Ideal”, „La Creangă”, „Grai matern”. Deseori are întâlniri cu cititorii de toate vârstele, în special cu copiii.

Publică în reviste și culegeri colective de versuri. Drept debut editorial este marcată culegerea de versuri *Niciodată și Totdeauna* (2000), după care urmează alte volume: *Timp abrupt* (2000), *Boala de lume: balade și poezii* (2003), *Dumnezeia* (2005), *Cu rădăcinile în vânt: povestiri și nuvele* (2012), *Catedrala*, antologie de autor (2013), *Cuvinte înflorite* (2016), *Străvezimi: aforisme, cugetări* (2017). În anul 2018 la Editura „Lumina” apare romanul *Iminent*.

Pe lângă cărțile pentru adulți Nina Soroceanu scrie multe cărți pentru copii: *La bunica în ogradă* (2004), *În Papagalia* (2006), *Cum am trait într-un măr* (2010), *Primii pași* (2010), *Împreună cu Binuțu* (2010), *Moș Crăciun ne-a vizitat* (2011), *Am vorbit cu florile* (2012), *Castele pân-la stele* (2013), *Am venit la voi, copii...* (2014), *În căsuța melcului* (2014), *Grădinița mea; Cine vrea la școală?; Mofturel sau Ce bucate minunate!; Zânele primăverii* (2014), *Emma e cu noi!* (2015), *Bravo, Bujore!* (2018).

Este membru al Uniunii Jurnaliștilor din Moldova, membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova.

Este premiantă a Concursului literar de creație de inspirație creștină „Sergiu Grossu” (1999), laureată a Festivalului de romane „Crizantema de argint” de la Chișinău, secțiunea „Creație” (mențiune la ediția din 1999 și Premiul „Cele mai bune versuri” la ediția din 2001). Este apreciată cu diplome la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret (2011, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018), iar la ediția din 2012 i se acordă Premiul Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”. Deține: Diploma de onoare și Medalia „Cel mai bun partener”, acordată de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Chișinău (2012), Diploma de excelență a Bibliotecii „Alba Iulia”, filiala BM „B.P. Hasdeu” Chișinău (2012), Diploma de merit din partea Asociației Culturale Române IDEAL pentru cele mai inspirate poeme de dragoste (2014, 2017), Diploma de excelență a Bibliotecii „Ștefan cel Mare și Sfânt”, filiala BM „B.P. Hasdeu” Chișinău (2014), Premiul special „Fidelitate Muzei” acordat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova în cadrul Salonului Internațional de Carte (Chișinău, 2013), Diploma Cenaclului literar-creștin „Cuvântul” (Chișinău, 2014), Premiul săptămânalului „Literatura și arta” pentru poezie (2015) și pentru proză (2017).

Referințe

Principiul meu de apreciere a cuiva e dur peste măsură: faptele. Doar ele mă pot convinge și doar ele-mi dau ghes să aduc lumii la cunoștință meritele cuiva. Însă, dacă-mi este dat să dau de asemenea personalități ale faptelor, bucuria mea e enormă.

Nina Slutu

Metaforică și ludică, epigramică și imnică, baladescă și doinică, ecenică și rapsodică, lirica Ninei Slutu-Soroceanu nu respinge totalmente

niciodată tumultul sufletesc gravat indirect pe un motiv sau altul sociouman, ci, din contra, caută să-i dea de fiecare data o coloratură sentimental-originală pe măsură.

Febrile în profunzimile ei cristaline și pline de suferință, trăite la propriu și la figurat, multe dintre poemele slutian-sorocene adună principialmente o poetă a cuvintelor rostite, plătite cu prețul de cost al „rănilor de suflet”.

Tudor Palladi

Poezia Ninei Slutu-Soroceanu se formează pe vers, rimă, strofă. Ea preferă cuvinte într-un aranjament ordonat ce le alege cu grijă drept cărămizi pentru catedrala sa lirică, o admiratoare a frumosului adună spițele literelor pentru a depista poezia din propria cunoaștere.

Victoria Fonari

Datorită ei în casele ascultătorilor noștri au poposit zeci, poate chiar sute de personalități ale culturii noastre, au fost reflectate tot atâtea evenimente culturale în reportaje, comentarii, relatări, note, au fost oglindite destine, au fost susținute vise și încercări creatoare.

Cecilia Melniciuc

Eu îi pot destăinui gândurile, îndoielile mele, îi pot cere un sfat, știind că o ființă atât de binevoitoare, chibzuită și bună la inimă ca dânsa totdeauna e gata să-ți acorde ceea ce are mai de preț – bunătate și omenie.

Ecaterina Iurcu

Titluri pentru expoziții

Poezia mea e angajată: ea veghează glia și izvorul...

Catedrala poetică a Ninei Slutu-Soroceanu

Poezia – părtaș al veșniciei

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

AM VORBIT cu florile: (versuri pentru copilași drăgălași de la sat, de la oraș) / Nina Slutu-Soroceanu. – Chișinău: S.n., 2012. – 36 p.

- BOALA de lume: (balade și poezii) / Nina Slutu. – Chișinău: S.n., 2003. – 128 p.
- DE LA NOI până la voi: poezii de voie bună / Nina Slutu-Soroceanu. – Chișinău: Bons Offices, 2012. – 95 p.
- CASTELE pân-la stele: (poem-poveste pentru copiii visători, dar și cutezători) / Nina Slutu-Soroceanu. – Chișinău: S.n., 2013. – 20 p.
- CATEDRALA: (versuri lirice și sociale, epigrame, balade, ectenii, doine, romanțe) / Nina Slutu-Soroceanu. – Chișinău: S.n., 2013. – 176 p.
- CU RĂDĂCINILE în vânt: povestiri și nuvele / Nina Slutu-Soroceanu. – Chișinău: Lumina, 2012. – 116 p.
- CUM am trăit într-un măr: (povestiri pentru elevii claselor primare) / Nina Slutu-Soroceanu. – Chișinău: Teo-Educațional, 2008. – 16 p.
- DUMNEZEIA: (versuri) / Nina Slutu-Soroceanu. – Chișinău: Museum, 2005. – 75 p.
- ÎMPREUNĂ cu Binuțu: povestiri pentru toți copiii care știu a citi / Nina Slutu-Soroceanu. – Chișinău: Pontos, 2010. – 44 p.
- ÎN PAPAGALIA / Nina Slutu-Soroceanu. – Chișinău: Univers Pedagogic, 2006. – 32 p.
- LA BUNICA în ogradă: poezii pentru copii cumiți și frumoși / Nina Slutu-Soroceanu; il.: Dănuț Postolache. – Chișinău: Museum, 2004. – 8 p.
- MOȘ CRĂCIUN ne-a vizitat: (pentru preșcolari și elevii claselor primare) / Nina Slutu-Soroceanu. – Chișinău: Bons Offices, 2011. – 12 p.
- NICIODATĂ și Totdeauna: (versuri lirice) / Nina Slutu. – Chișinău: Museum, 2000. – 70 p.
- PRIMII pași / Nina Slutu-Soroceanu; il.: Tatiana Varvariuc. – Chișinău: S.n., 2012. – 4 p.
- 101 POEME / Nina Slutu-Soroceanu. – Chișinău: Biodova & Ideal, 2011. – 134 p. – (Ideal).
- TIMP abrupt / Nina Slutu; postf.: Mihai Cimpoi. – Chișinău: Museum, 2000. – 166 p.

Referințe critice

- RODUL cuvintelor. Nina Soroceanu: biobibliografie / Bibl. Naț. a Republicii Moldova; alcăt.: L. Bulat, T. Căprianu. – Chișinău: S.n., 2017. – 310 p. – Disponibil pe internet: www.http://bnrm.md/files/publicatii/Biobibliografie-Nina-Soroceanu.pdf

* * *

- BACALIUC, Lucia. „În Papagală”, o carte pentru toți copiii / Lucia Bacaliuc // Florile dalbe. – 2019. – 18 apr. – P. 2.
- BOTEZATU, Eliza. Ca pe o ultimă suflare rostesc cuvântul *dor* / Eliza Botezatu // Slutu, Nina. Niciodată și Totdeauna / Nina Slutu. – Chișinău: Museum, 2000. – P. 3-5.

- DOLGAN, Mihail. Împlinirea prin poezie / Mihail Dolgan // Slutu-Soroceanu, Nina. Dumnezeia / Nina Slutu-Soroceanu. – Chișinău: Museum, 2005. – P. 3-4.
- GRAMA, Steliana. Din „ruinele noastre de crez”, poezia // Grama, Steliana. Memoria sugativei: despre literatură și teatru / Steliana Grama. – Chișinău: Lumina, 2012. – P. 36-42.
- PALLADI, Tudor. Sentimentul conștiinței și demnității de sine „la răscruce de destine” / Tudor Palladi // Literatura și arta. – 2018. – 23 aug. – P. 5.
- PALLADI, Tudor. Taina din cuvinte sau „străvezimea” dorului de noi / Tudor Palladi // Literatura și arta. – 2017. – 16 mar. – P. 4.
- PERSONALITĂȚI sorocene omagiate în 2017 – Nina Slutu-Soroceanu [resursă electronică]. – Disponibil pe internet: www.bibsadoveanusoroca.wordpress.com
- SOROCEANU, Nina. Secvențe de la întâlnirile mele cu cititorii / Nina Soroceanu // Literatura și arta. – 2017. – 16 febr. – P. 4.
- ȚOPA, Efimia. Nina Slutu / Efimia Țopa // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010 / coord.: Valeriu Nazar. – Chișinău: Prut Internațional, 2010. – P. 481-482.

Dedicații lirice

- VASILCĂU, Traian. De vorbă cu îngerul: pentru Nina Slutu-Soroceanu // Vasilcău, Traian. Călugăr fără schit / Traian Vasilcău. – Chișinău: Lumina, 2012. – P. 55-56.

9 MARTIE – 115 ANII

DE LA NAȘTEREA SCRITORULUI ȘI FILOZOFULUI MIRCEA ELIADE (1907-1986)

Scriitor, istoric al religiilor, filozof și profesor român, Mircea Eliade s-a născut la 9 martie 1907 în București, fiind al doilea fiu al căpitanului de infanterie Gheorghe Eliade și al Ioanei Eliade, născută Stoenescu. Copilăria și-o petrece la Râmnicul Sărat, Cernavodă și București, unde tatăl a fost mutat, pe rând, cu garnizoana. Urmează cursurile liceale la Liceul „Spiru Haret”. Începe să scrie articole de entomologie de la vârsta de 14 ani, publicând prima sa operă *Inamicul viermelui de mătase* în 1921. A urmat povestirea fantastică *Cum am găsit piatra filosofală* (lucrare premiată de „Ziarul științelor populare”) și *Romanul adolescentului miop* (1928).

Din 1925 devine student al Facultății de Litere și Filozofie din București, având ca profesori personalități ilustre ale culturii române: Constantin Rădulescu-Motru, Mircea Florian, Dimitrie Gusti, Tudor Vianu, Nicolae Iorga. Cel care a exercitat o puternică influență asupra lui Mircea Eliade este profesorul Nae Ionescu, titularul cursului de Logică și Metafizică, în al cărui periodic, „Cuvântul”, va publica.

După susținerea tezei de licență, studiază sanscrita și filozofia hindusă la Universitatea din Calcutta, locuind o perioadă în casa profesorului Dasgupta, unde o cunoaște pe fiica acestuia, Maitreyi. Mircea Eliade valorifică experiența trăită în India în romanul *Maitreyi* (1933), operă ce îl face celebru.

Întors în țară în 1931 pentru satisfacerea serviciului militar, întemeiază gruparea „Criterion”, împreună cu mai mulți prieteni, între care Mircea Vulcănescu, Petre Cotarnescu, Mihail Sebastian, Constantin Noica și Emil Cioran.

În 1933 își susține doctoratul în filozofie cu o lucrare despre Yoga. Devine cadru universitar și predă cursuri de istoria religiilor.

În perioada 1932-1943 publică alte volume de proză literară și științifică la fel de apreciate: *Huliganii* (1935), *Domnișoara Christina* (1936), *India* (1936), *Șarpele* (1937), *Nuntă în cer* (1938), *La țișgânci* (1969), *Noaptea de Sânziene* (1971), *În curte la Dionis* (1977), *Nouăsprezece trandafiri* (1980), *Memorii* (1980).

Concomitent cu volumele de proză narativă, Eliade a publicat, în aceeași perioadă, în limbile română, franceză, italiană, engleză, o sumedenie de eseuri, studii și culegeri de articole privind filozofia, mistica, botanica indiană, alchimia, metalurgia și cosmologia asiatică, gândirea orientală în genere, precum și spiritualitatea românească.

După război se stabilește la Paris, unde va preda la Școala de Înalte Studii, apoi la Sorbona. În 1956 devine profesor la Universitatea din Chicago, continuându-și în tot acest timp activitatea publicistică și literară. Printre operele importante sunt: *Tratat de istoria religiilor* (1949), *Mitul eternei reînțoarceri* (1949), *Sacru și profan* (1956), *De la Zamolxis la Genghis-Han* (1970), *Istoria credințelor și ideilor religioase* (3 volume, 1976-1978) ș.a. În 1976 începe publicarea operei sale capitale *Istoria credințelor și ideilor religioase*, care-l va consacra definitiv între savanții se-

colului al XX-lea. Deși stabilit în străinătate, a continuat să-și scrie opera literară numai în română („scriu în limba română, limba în care visez”, specifică scriitorul într-un interviu).

Încărcat în ultima etapă a vieții de glorie – tradus în numeroase limbi, europene și asiatice (japoneză, coreeană), proclamat Doctor Honoris Causa al unor prestigioase universități din lume (Sorbona, Yale, Boston, Filadelfia ș.a.), ales membru corespondent sau onorific al mai multor academii (americană, britanică, belgiană, austriacă), decorat de o seamă de instituții, sărbătorit și omagiat în volume întocmite cu prilejul unor aniversări –, Mircea Eliade a fost, după 1944, mult timp, un nume *tabu* în propria țară, fiind scos din biblioteci, exclus din bibliografii. A început să fie reeditat, foarte selectiv, doar după 1970.

S-a stins din viață la 22 aprilie 1986 la Chicago și a fost incinerat la Capela Rockefeller din Hyde Park.

Actualitatea scrierilor lui Eliade este probată de traducerea post-mortem a multora din scrierile sale (în spaniolă, italiană, portugheză etc.).

Referințe

Mircea Eliade este cea mai integrală (și servilă) întrupare a gidismului în literatura noastră. După André Gide, sensul artei fiind cunoașterea (înțelege instruirea de esențe pe cale mitologică), un artist e cu atât mai adânc, cu cât trăiește mai intens, cu cât pune mai multe probleme, care, însă nu sunt propoziții inteligibile, ci trăiri, experiențe. Și cum eticul e aspectul fundamental al destinului uman, problema trebuie pusă ca experiență morală.

George Călinescu

Asemenea lui Camil Petrescu, Mircea Eliade nu mai crede în superstiția scrisului frumos. Dacă înainte literatura a fost echivalată cu stilul, autorul *Noapții de Sânziene* nu e preocupat de imperfecțiunile de ordin lexical, ci îl fascinează omul din scriitor. Eliade scrie niște romane cerebrale, ale căror personaje trăiesc niște experiențe decisive. Prozatorul este torturat de întrebări, de unde numeroasele paranteze și ezitări, care reflectă deplina lui sinceritate. Răspunsurile contează mai puțin decât interogațiile, deoarece orice concluzie înseamnă ceva finit, sofisticat și nu mai exprimă dilemele unei cunoașteri de sine ce dorește să coboare până la rădăcinile ființei. Câtă autenticitate, atâta originalitate, am putea

spune despre această literatură existențialistă în care se face elogiul faptei, similară cu creația.

Gheorghe Glodeanu

O posibilitate de renaștere printr-o mitologie nouă oferă literatura fantastică. Mircea Eliade notează de mai multe ori această idee, dând și câteva surse ale fantasticului modern. O nuanță trebuie reținută: fantasticul este o experiență într-o realitate văzută istoric. Nu o evaziune în atemporal, ci o implicare totală în istorie. Viața este o sumă de mituri, arhetipuri ce nu se văd.

Eugen Simion

Mircea Eliade nu este doar un cercetător al filozofilor și religiilor orientale, ci și un cercetător al culturii orientale, un cercetător care vrea să facă filozofia culturii.

Constantin Noica

Titluri pentru expoziții

Mircea Eliade – personalitate complexă a culturii românești

Un erudit pasionat de religie și cultură – Mircea Eliade

Mircea Eliade – un „savant al simbolurilor”

Mircea Eliade – o legendă a neamului românesc

Un istoric al religiilor de importanță mondială

Mircea Eliade – fondatorul istoriei religiilor lumii

(M. H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

DOMNIȘOARA Cristina / Mircea Eliade. – București: Humanitas, 2007. – 187 p.

DOMNIȘOARA Cristina; Șarpele / Mircea Eliade. – Chișinău: Pro Libra, 2007. – 256 p.

HULIGANII / Mircea Eliade; pref.: Dan C. Mihăilescu; cron. și ref. crit.: Mihai Iovănel. – București: Litera, 2010. – 425 p. – (Biblioteca pentru toți).

INDIA; Noți la Serampore; Secretul doctorului Honigberger / Mircea Eliade; pref.: E. Ciurtin. – București: Cartex 2000, 2004. – 240 p.

ISABEL și apele diavolului / Mircea Eliade; pref.: Liviu Bordaș; tab. cron. și ref. crit. de Mihai Iovănel. – București: Litera, 2014. – 202 p. – (Biblioteca pentru toți).

- ÎN CURTE la Dionis: nuvele / Mircea Eliade; pref.: A. Răsuceanu. – București: Cartex, 2000, 2006. – 288 p.
- ÎNTOARCEREA din rai / Mircea Eliade; pref.: Dan. C. Mihăilescu; tab. cron. și ref. crit. de Mihai Iovănel. – București: Litera, 2010. – 350 p. – (Biblioteca pentru toți).
- JURNALUL portughez / Mircea Eliade; pref.: Sorin Alexandrescu. – București: Humanitas, 2010. – 408 p.
- LA ȚIGĂNCI; Pe strada Mântuleasa / Mircea Eliade. – București: Litera, 2016. – 416 p. – (Carte pentru toți).
- MAITREYI / Mircea Eliade. – Chișinău: Pro Libra, 2016. – 192 p.
- NOAPTEA de Sânziene. În 2 vol. / Mircea Eliade. – Chișinău: Pro Libra, 2018.
- NOSTALGIA originilor: istorie și semnificație în religie / Mircea Eliade. – București: Humanitas, 2013. – 260 p.
- NOUĂSPREZECE trandafiri / Mircea Eliade. – București: Humanitas, 2007. – 132 p.
- NUNTĂ în cer / Mircea Eliade. – Chișinău: Pro Libra, 2016. – 192 p.
- NUNTĂ în cer; Uniforme de general; La umbra unui crin / Mircea Eliade; pref.: Paul Cernat. – București; Chișinău: Litera Internațional, 2009. – 286 p. – (Biblioteca pentru toți).
- PATANJALI și Yoga / Mircea Eliade; trad. din lb. fr.: Walter Fotescu. – București: Humanitas, 2017. – 178 p.
- ROMANUL adolescentului miop / Mircea Eliade. – Chișinău: Pro Libra, 2016. – 328 p.
- SACRUL și profanul / Mircea Eliade; trad. din lb. fr.: Brândușa Prelipceanu. – București: Humanitas, 2017. – 168 p.
- SECRETUL doctorului Honigberger; Nopti la Serampore / Mircea Eliade. – București: Humanitas, 2006. – 134 p.

Referințe critice

- ARHITECTURĂ și geografie sacră. Mircea Eliade și redescoperirea sacrului / trad. și adapt. text.: M. Cristea, M. Tolcea. – Iași: Polirom, 2000. – 274 p. – (Plural: Eliadiana).
- BĂLU, Ion. Mircea Eliade: sinteze și comentarii literare pentru liceu, bacalaureat și admitere în învățământul universitar / Ion Bălu. – București: Mihai Dascăl Editor, S.a. – 64 p.
- CĂLINESCU, Matei. Despre Ioan P. Culianu și Mircea Eliade: amintiri, lecturi, reflecții / Matei Călinescu. – Ed. a 2-a, rev. – Iași: Polirom, 2002. – 234 p. – (Plural).
- CIOBĂNUC, Marcela. În căutarea epicului: [Mircea Eliade] / Marcela Ciobănuț. – Galați: Pax Aura Mundi, 2005. – 116 p.
- HANDOCA, Mircea. Noi glose de la Mircea Eliade / Mircea Handoca; pref.: Dan Zamfirescu. – București: Roza vânturilor, 2006. – 194 p.

- ICHIM, Ofelia. Pădurea interzisă: mit și autenticitate în romanele lui Mircea Eliade / Ofelia Ichim. – Iași: Alfa, 2001. – 230 p. – (Biblioteca Alfa: Eseu. Poeți contemporani).
- RUȘTI, Doina. Dicționar de simboluri din opera lui Mircea Eliade / Doina Ruști. – București: Coresi, 1998. – 158 p.
- SIMION, Eugen. Eugen Simion comentează pe Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Eugen Lovinescu, Perpessicius, Tudor Vianu / Eugen Simion. – București: Recif, 1993. – 143 p. – (Scriitori români comentați).
- SIMION, Eugen. Mircea Eliade: nodurile și semnele prozei / Eugen Simion. – Iași: Junimea, 2006. – 464 p. – (Românii la Paris).
- * * *
- ANANIA, Valeriu. Metodologia și dialectica „sacralului” // Anania, Valeriu. Opera literară: vol. 9: Publicistică: vol. 2 / Valeriu Anania. – Cluj-Napoca: Limes, 2008. – P. 106-111.
- ANANIA, Valeriu. Mituri românești în viziunea lui Mircea Eliade // Anania, Valeriu. Opera literară: vol. 9: Publicistică: vol. 2 / Valeriu Anania. – Cluj-Napoca: Limes, 2008. – P. 138-159.
- BORDAȘ, Liviu. Mircea Eliade și India omului alb / Liviu Bordaș // România literară. – 2019. – 26 apr. – P. 12-13.
- MIRCEA Eliade // Calendar Național 2017 / Bibl. Naț. a Republicii Moldova. – Chișinău, 2017. – P. 126-127.
- GHICOV, Adrian. Mircea Eliade // Adrian Ghicov // „a”MIC”. – 2017. – Nr. 3. – P. 2.
- PĂSAT, Dumitru. „Gândirea filozofico-bibliologică a lui Mircea Eliade” // Păsat, Dumitru. La vatra slovelor cu tâlc / Dumitru Păsat. – Chișinău: Pontos, 2018. – P. 141-149.
- PECICAN, Ovidiu. Mircea Eliade: de unde începem? // Pecican, Ovidiu. Reuniunea anuală a cronicilor literare / Ovidiu Pecican. – Cluj-Napoca: Limes, 2008. – P. 41-44.
- POTÂNG, Tatiana. Descoperirea sinelui prin cunoașterea alterității în „Maitreyi” și „Adela” // Potâng, Tatiana. Personajul cu povestea sa: (perspectiva narativă în romanul interbelic românesc) / Tatiana Potâng. – Chișinău: Univers Educațional, 2018. – P. 49-63.
- SASU, Aurel. Mircea Eliade // Sasu, Aurel. Dicționarul biografic al literaturii române. În 2 vol.: vol. 1 / Aurel Sasu. – Pitești: Paralela 45, 2006. – P. 553-557.
- SIMION, Eugen. Mircea Eliade / Eugen Simion // Dicționarul literaturii române: A-L / Academia Română. – București: Univers Enciclopedic Gold, 2012. – P. 540-550.

20 MARTIE – 175 DE ANI

DE LA NAȘTEREA COMPOZITORULUI, MUZICOLOGULUI ȘI
DIRIJORULUI GAVRIIL MUSICESCU (1847-1903)

Personalitate marcantă a culturii muzicale românești, Gavriil Musicescu s-a născut la 20 martie 1847, în Ismail (Basarabia), într-o familie iubitoare de muzică. Conform muzicologului Aksionova, numele adevărat al lui Musicescu este Muzacenco.

În 1860, la vârsta de 13 ani, vine în Moldova unde urmează Seminarul din Huși, îndrumat fiind de eruditul episcop Melchisedec. După absolvirea seminarului, continuă studiile muzicale la Conservatorul din Iași, unde îi are ca profesori pe Pietro Mezzetti (teorie-solfegiu), Gustav Wagner (vioară și violă) și Gheorghe T. Burada (cor). După terminarea cursurilor Conservatorului (însușite de el în numai 2 ani), reușește să obțină postul de profesor la Seminarul din orașul său natal, Ismail. Aici are ocazia de a cunoaște repertoriul coral bisericesc al clasicilor ruși. Fiind un iscusit dirijor de cor și având serioase înclinații spre compoziție, a fost trimis la Petersburg, unde a urmat cursurile de armonie și polifonie. Întors în țară (1872), este numit profesor de armonie la Conservatorul de Muzică din Iași.

Timp de mai bine de trei decenii, Gavriil Musicescu, cu competență și exigență, a îndrumat generațiile de discipoli, instaurând o tradiție de seriozitate și de autentică trăire emoțională artistică în lucrările elaborate. La catedră a fost un zelos propagator al cântecului popular, stăruind neîncetat a arăta studenților calea dezvoltării muzicii românești prin axarea ei pe creația populară.

Ca director al Conservatorului din Iași (1901-1903), Gavriil Musicescu a inițiat acțiuni menite să contribuie la educarea muzicală a publicului larg. Dezvoltarea orchestrei Conservatorului și organizarea unor conferințe cu ilustrații muzicale au constituit un început lăudabil. Din 15 ianuarie 1876 a devenit și dirijorul corului Mitropoliei din Iași, pe care-l va conduce până la sfârșitul vieții. Gavriil Musicescu a ridicat această formație în scurt timp la un nivel necunoscut până atunci. Pentru acest cor a scris, în afară de lucrări destinate serviciului religios, concerte și compoziții corale laice, reprezentând prelucrări de melodii populare. Împreună cu corul a întreprins turnee memorabile în Transilvania, care

se afla sub dominația austro-ungară, astfel afirmându-se drept un mare luptător pentru promovarea culturii românești.

Compozițiile sale religioase au ca model muzica psaltică monofonică. A făcut primele încercări de armonizare, numindu-le „melodii românești”. Acestea sunt *Imn religios*, *Imnul Herovic opus 5*, *Primul concert compus pentru cor mixt și pian*, *Concertul în si bemol major*. Printre compozițiile laice se numără *Cântătorul dorului*, *Hora*, *Dorul inimii*, *O șezătoare la țară*, *Ca un glob de aur*, *Mama lui Ștefan cel Mare*.

În afară de muzică corală religioasă și laică, creația sa cuprinde lucrări ocazionale, ca de pildă monumentală piesă corală *Cu tărie înainte*, scrisă în 1885 cu ocazia jubileului de jumătate de veac al Academiei Mihailene din Iași.

În 1883, la inaugurarea statuii lui Ștefan cel Mare, Gavriil Musicescu scrie *Cântecul lui Ștefan cel Mare*, reluat și amplificat în zilele noastre de compozitorul Gheorghe Dumitrescu în opera *Ioan Vodă cel Cumplit*. Prin cântecele sale Gavriil Musicescu a fost prezent în toate manifestările patriotice și culturale ale țării. În septembrie 1877, cu prilejul mării întâlniri de la Universitatea din Iași, compune un înaripat marș eroic intitulat *Arme, arme*. Sub titlul *Fiii României* marșul s-a cântat la reprezentările de gală în cinstea căderii Plevnei. Soldaților români le-a mai dedicat cântecele *Moartea vitează* și *Oșteanul român*, pe versuri populare.

O remarcabilă autenticitate artistică o demonstrează *Hora de la Plevna* pe versuri de Vasile Alecsandri, *Stejarul și cornul* pe versuri populare, *Ca un glob de aur* pe versuri de Dimitrie Bolintineanu.

Gavriil Musicescu a armonizat melodii populare și a publicat recenzii și studii muzicale, articole despre importanța folclorului ca bază pentru dezvoltarea muzicii culte.

Particularitățile stilului lui Gavriil Musicescu l-au făcut apreciat și recunoscut drept compozitor de valoare nu doar pe teritoriul țării noastre, ci și în străinătate prin obținerea de medalii la Expoziția Internațională de la Paris sau prin faptul că piesele sale erau interpretate de corurile marilor capitale europene.

Gavriil Musicescu a dus o viață foarte bogată, închinată aproape în exclusivitate artei muzicale, cu un program zilnic ce depășea 12 ore de activitate didactică și creatoare. A decedat pe data de 8 decembrie 1903 la Iași. A fost înmormântat în Cimitirul Eternitatea din Iași.

Gavriil Musicescu a fost tatăl celebrelor pianiste Florica și Sofia Musicescu, bunicul scriitorilor Ionel și Păstorel Teodoreanu.

Elevii săi, Ion Vidu și Timotei Popovici, veniți din Banat să învețe la Iași, ca și Enrico Mezzetti, Alexandru Zirra ș.a., au continuat tradiția maestrului lor, îmbogățind repertoriul coral românesc cu lucrări de valoare. Tradiția dirijorală a lui Gavriil Musicescu a fost continuată la Iași de Antonin Ciolan și Vasile Popovici-Ieșeanu.

Opera sa va constitui mereu un tezaur de idei, contribuind la înălțarea muzicii românești.

Referințe

Muzica exercită o influență foarte puternică asupra omului; prin mijlocul ei, omul își înobilează caracterul, iar sufletul îl înalță spre regiunile ideale... Ea singură e aceea care se răspândește cu iuțeala fulgerului și a cărei putere s-a probat prin fapte, începând din timpurile cele mai vechi și până în zilele noastre.

Cântecul poporului este fructul imaginației proprii a neamului, expresiunea simțămintelor lui.

Gavriil Musicescu

Valorosul și energicul director al Conservatorului din Iași, culegătorul pios și entuziast al cântecelor naționale, izvoditoarele simțiri poporane..., organizatorul inimitabil al neîntrecutului cor mitropolitan, Gavriil Musicescu a fost o personalitate marcantă în mișcarea culturii noastre contemporane. Memoria sa va trăi veșnic în istoria dezvoltării muzicale la români.

Alexandru D. Xenopol

Va rămâne însă pentru întreg neamul românesc Musicescu nemuritor; operele lui stau dovadă că a muncit și s-a sacrificat pentru artă. Va rămâne o amintire neștersă în sufletul tuturor românilor energia și perseverența cu care a lucrat pentru dezvoltarea și propagarea muzicii la noi.

T.H. Burada

Gavriil Musicescu a rămas în istoria muzicii românești ca fondator al primului cor mixt al Catedralei Mitropolitane din Iași. Personalitatea lui

Gavriil Musicescu a fost una deosebit de complexă și totodată fascinantă prin puterea de muncă, prin curaj, dar mai ales prin dragostea pentru muzică. A fost un folclorist dedicat, un pedagog strălucit și un compozitor remarcabil.

Maria Harea

Titluri pentru expoziții

Ilustrul muzician Gavriil Musicescu

Gavriil Musicescu – ctitor al culturii muzicale naționale

Creația artistică a lui Gavriil Musicescu

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

LĂSAȚI-MĂ să cânt: creații a cappella: pentru formațiile corale de copii, adolescenți, tineret / Gavriil Musicescu; ed. îngrijită de Victor Creangă. – Chișinău: Știința, 1997. – 132 p.

SĂRBĂTOAREA corului: supliment la culegerea Gavriil Musicescu „Lăsați-mă să cânt”: creații a cappella pentru formațiile corale de copii, adolescenți, tineret / Gavriil Musicescu. – Chișinău: Știința, 1997. – 24 p.: n. muz.

Referințe critice

BUZILĂ, Serafim. Musicescu Gavriil / Serafim Buzilă // Chișinău: enciclopedie / ed.: Iurie Colesnic. – Chișinău: Museum, 1997. – P. 331.

BUZILĂ, Serafim. Musicescu Gavriil // Buzilă, Serafim. Interpreți din Moldova: lexicon enciclopedic (1460-1960) / Serafim Buzilă. – Chișinău: Arc, 1996. – P. 303-304.

COMPOZITORI și interpreți români. Gavriil Musicescu [resursă electronică]. – Disponibil pe internet: www.clasic.radio/articol/gavriil-musicescu/

DUMITRACHE, Maria. Gavriil Musicescu, compozitor, muzicolog, dirijor [resursă electronică] / Maria Dumitrache. – Disponibil pe internet: www.jurnaluldedrajna.ro/gavriil-musicescu

GALACTION, Gala. Gavriil Musicescu // Galaction, Gala. Zile Basarabene / Gala Galaction. – Chișinău: Știința, 1993. – P. 156-160.

MAFTEI, Ionel. Musicescu Gavriil (1847-1903), compozitor, dirijor, pedagog // Maftei, Ionel. Personalități ieșene. [În 2 vol.]: vol. 2 / Ionel Maftei. – Chișinău: Universitas, 1993. – P. 66-67.

GAVRIIL Musicescu [resursă electronică]. – Disponibil pe internet: www.ro.wikipedia.org/wiki/Gavriil_Musicescu

GAVRIIL Musicescu // Calendar Național 2017 / Bibl. Naț. a Republicii Moldova. – Chișinău, 2017. – P. 149.

SAVA, Iosif. „Belșuguri de daruri innăscute...”: Gavriil Musicescu // Sava, Iosif. Și marii muzicieni au fost copii / Iosif Sava, Ana Maria Urlea. – București: Ed. Ion Creangă, 1992. – P. 60-61.

7 APRILIE – 75 DE ANI

DE LA NAȘTEREA ACTORULUI ȘI REGIZORULUI VICTOR ȘTEFANIUC (1947-2010)

Viitorul actor și regizor Victor Ștefaniuc, după absolvirea școlii medii, în 1965, devine student la Institutul de Teatru, Muzică și Cinema din Leningrad (Sankt-Petersburg). Imediat după absolvire, în 1970, împreună cu un grup de actori, vine la Chișinău și se angajează la Teatrul de Păpuși „Licurici”. Odată cu venirea lor începe o nouă pagină în istoria acestei instituții. Din această echipă făceau parte: Vasile Rusu, Nina Clichici, Natalia Ștefaniuc ș.a. La 27 noiembrie 1992 se fondează Teatrul Municipal de Păpuși „Guguță”, având drept scop valorificarea și promovarea valorilor culturale ale neamului. La baza acestei idei au fost Victor Ștefaniuc și Veniamin Apostol, fiind susținuți de Nicolae Costin, primarul Chișinăului. Victor Ștefaniuc a condus acest teatru până la sfârșitul vieții sale.

În cei 40 de ani de activitate (1970-2010) a reușit să se afirme pe mai multe paliere – actor, regizor și pedagog, fondator, director artistic și manager al Teatrului Municipal „Guguță”. Cea mai fructuoasă colaborare a avut-o cu Ilie Văluță, care a lucrat la peste 20 de spectacole montate de Victor Ștefaniuc. Împreună cu pictorița Galina Molotov a elaborat scenografiile interesante și a creat păpuși memorabile. A lucrat în tandem și cu pictorul-scenograf Petru Balan la mai multe spectacole. Timp de două decenii a creat peste 150 de roluri memorabile în spectacole diverse ca tematică, gen și stil.

Fiind director artistic și prim-regizor, a dăruit copiilor peste 40 de spectacole: *La moara cu plăcinte și Comoara tâlharului* de Iulian Filip, *Căprița-ștrengărița* de Mihail Suponin, *Turturica* de Nicolae Rusu, *Crăița Florilor* de H. Ch. Andersen, *Taina inelului* de Spiridon Vangheli, *În această viață* de Gheorghe Urschi ș.a. De asemenea, a semnat piesele *Evoluție* și *Colajul lui Guguță*, ambele montate pe scena Teatrului „Guguță”.

A creat memorabile chipuri și prin rolurile din teatrul televizat pentru copii. Alături de actorul Petru Hadârcă, l-a jucat pe năstrușnicul Fofârlică, personajul preferat al picilor.

În calitate de profesor universitar la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, a instruit șase generații de actori păpușari. Împreună cu trupa sa a participat la diverse festivaluri internaționale, de unde s-a întors cu diplome de merit.

Este primul actor-păpușar, căruia i s-a conferit titlul onorific de Artist Emerit (1985).

A decedat la 26 februarie 2010, după o lungă suferință.

În 2010 a fost lansată o premieră dedicată memoriei maestrului Victor Ștefaniuc – spectacolul *Făcătorii destinului* de Margo Spânu-Rusnac, care este o inovație absolută ca stil în Teatrul „Guguță”. Tematica piesei este axată pe ideea eternei lupte între bine și rău.

Referințe

Maestrul Victor Ștefaniuc, inițiind un teatru de păpuși, nu s-a limitat doar la un singur stil de păpuși sau tehnică de montare. A extins aria de formule artistic-stilistice, valorificând posibilitățile teatrului de animație *Turandot* sau al teatrului de bălci *Punch și Judy*, *Commelie*, utilizând diverse păpuși: bi-ba-bo, cu tijă, supradimensionale, mappet etc.

Violeta Tipă

Aristotel zicea că teatrul este ca o purificare a spectatorului, un proces de purificare a sufletului unui om: el privește scena, personajele și, identificându-se în joc, se simte mai bine, se simte mai asigurat.

Victor Ștefaniuc a reușit să creeze acest „catarsis” (*katharos*) și această interacțiune între public și scenă, scoțând la iveală valorile cele mai prietenoase ale omului. El a știut, prin alegerea pieselor, simplitate, alegorie, metaforă, simboluri și delicatețe, să se apropie și să transforme spectatorul în ceea ce poate fi mai bun și mai uman.

* * *

Tatăl meu era un fenomen. Alături de el eram oricând cu zâmbetul pe buze. Mi-ar plăcea să mă întorc, să mai trăiesc acea senzație...

Victoria Ștefaniuc

Marele păpușar a lăsat urme adânci în teatrul de copii de la noi și va rămâne în memoria miilor de spectatori prin rolurile sale din teatrul televizat, între care și cel al lui Fofârlică.

Nicolae Roibu

Victor Ștefaniuc a trăit cu teatrul și prin teatru. Și-a consacrat întreaga viață teatrului, lăsând o bogată moștenire viitoarelor generații prin rolurile jucate, prin spectacolele montate, prin cele cinci generații de actori păpușari pregătiți, dar în special prin Teatrul Municipal de Păpuși „Guguță”, unde spiritul maestrului Ștefaniuc este mereu prezent.

Gabriela Lungu

Titluri pentru expoziții

Victor Ștefaniuc – marele păpușar
O viață consacrată Teatrului
Moștenirea păpușărească a lui Victor Ștefaniuc
Regele păpușilor

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Referințe critice

TEATRUL lui Victor Ștefaniuc / alcăt.: Angelina Roșca. – Chișinău: Prut Internațional, 2007. – 88 p.

ACTORI – Ștefaniuc Victor [resursă electronică]. – Disponibil pe internet: <https://m.moldovenii.md/md/people/146>

BALAN, Petru. Un templu al spiritului, Victor Ștefaniuc / Petru Balan // Teatrul lui Victor Ștefaniuc / alcăt.: Angelina Roșca. – Chișinău: Prut Internațional, 2007. – P. 32.

PROCA, Pavel. Metamorfoza mâinilor: [Victor Ștefaniuc] // Proca, Pavel. Portrete cu jobene-n sus / Pavel Proca. – Chișinău: Proxima, 2004. – P. 164-166.

ȘTEFANIUC Victor, actor // Chișinău: enciclopedie / ed.: Iurie Colesnic. – Chișinău: Museum, 1997. – P. 503.

ȘVEȚ, N.-M. Victor Ștefaniuc / N.-M. Șveț // Calendar Național 2012 / Bibl. Naț. a Republicii Moldova. – Chișinău: S.n., 2011. – P. 131.

TIPA, Violeta. Ștefaniuc – creator al miracolului păpușăresc / Violeta Tipa // Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare. Ediția a 9-a, 30-31 mai 2017. – Chișinău: Notograf Prim SRL, 2017. – P. 121-122. – Disponibil pe internet: www.ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/59761

TIPA, Violeta. Teatrul-studio „Guguță” – o experiență underground / Violeta Tipa // Studii culturale. Vol. 1 / Inst. Patrimoniului Cultural; Bibl. Mun. „B.P. Hasdeu”, Filiala de Arte „Tudor Arghezi”. – Chișinău: Grafema Libris, 2020. – P. 76-83. – Disponibil și pe internet: <https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag-file/>

VĂLUȚĂ, Ilie. Poemul „Luceafărul”, Guguță și cifra 7 / Ilie Văluță // Literatura și arta. – 2017. – 13 apr. – P. 6.

15 APRILIE – 570 DE ANI DE LA NAȘTEREA PICTORULUI ITALIAN LEONARDO DA VINCI (1452-1519)

Cel mai de seamă reprezentant al Renașterii italiene, Leonardo da Vinci, pictor, sculptor, arhitect, muzician, inginer, inventator, anatomist, geolog, cartograf, botanist și scriitor, s-a născut la 15 aprilie 1452, în localitatea Vinci din Italia, fiind fiul nelegitim al unui notar florentin bogat.

Primii ani din viață i-a petrecut alături de mama sa în cătunul Anchiano, iar începând cu anul 1457 a locuit cu tatăl său în micul oraș Vinci. A primit o educație aleasă, deprinzând de mic tainele scrisului, cititului, limbii latine, geometriei și matematicii.

Și-a demonstrat înclinațiile artistice încă de timpuriu. La 15 ani, tatăl său, om de vază în oraș, l-a pus sub ucenicia lui Andrea del Verrocchio. În atelierul renumitului artist Leonardo primește o instruire bogată, învățând pictura, sculptura, dar și artele mecanice. Lucrează totodată și în atelierul vecin, al artistului Antonio Pollaiuolo. În 1472 e primit în breasla pictorilor din Florența, însă preferă să rămână în atelierul maestrului său pentru încă cinci ani, după care lucrează ca artist independent în Florența până în 1481.

În anul 1482 părăsește Florența și pleacă la Milano pentru o misiune diplomatică-culturală, care i-a fost încredințată de Lorenzo de Medici. La Milano Leonardo intră în slujba lui Ludovico Sforza, supranumit Maurul, până în anul 1499, când ducatul va fi invadat de francezi. Au urmat perioade în care s-a întors în Florența, apoi în Milano, Veneția, Roma.

Leonardo da Vinci și-a conturat o carieră variată, a creat numeroase picturi, sculpturi și a contribuit la istoria artei prin două mari tratate:

Tratat despre pictură și Tratat de anatomie. Printre capodoperele sale se remarcă: *Mona Lisa (La Gioconda)* (1503-1506) și *Madona din grota cu stânci* (1483-1486), ambele expuse la Muzeul Louvre din Franța; *Doamna cu hermină* (1489-1490) expusă la Muzeul Czartoryskich din Cracovia; *Cina cea de Taină* (1495-1498) expusă în biserica Santa Maria Delle Grazie din Milano, pe care UNESCO a inclus-o în anul 1980 în patrimoniul umanității etc.

Fiind fascinat de corpul uman și de găsierea aceluia loc din trup în care sălășluiește sufletul, a disecat nenumărate cadavre, iar în urma acestor experimente a rezultat unul dintre cele mai faimoase desene ale sale, *Omul vitruvian* (1492), care se află în colecția Galeriei Academiei din Veneția. Pe lângă faptul că desenul relevă observații legate de simetria corpului uman, acesta reprezintă echilibrul dintre materialitate și spiritualitate, care se regăsește în om.

A fost pasionat și de studiul zborului păsărilor, despre care a scris mai multe lucrări, printre care *Codex asupra zborului păsărilor* (1505).

În anii 1506-1513 se va afla în slujba regelui Carol al XII-lea al Franței. În această perioadă a pictat lucrările *Sfântul Ioan Botezătorul*, care este expusă la Muzeul Louvre din Paris, *Neptun*, *Bacchus*, *Leda* etc.

În 1515 a realizat o hartă a lumii. Peste un an se stabilește în Castelul Cloux, aproape de Amboise (Franța), unde și-a trăit ultimii ani, fiind însoțit de ucenicul său, contele Francesco Melzi. În această perioadă a creat puține picturi, ocupându-se mai mult de reactualizarea schițelor sale.

Leonardo da Vinci era capabil să scrie cu o mână și să deseneze cu cealaltă, în sensuri diferite, în același timp. Multe dintre picturile sale conțin coduri ascunse. O parte a acestor coduri s-ar afla înscrise în ochii celebrei *Mona Lisa*, conform ultimelor descoperiri. Toate însemnările sale sunt scrise invers. Se pare că făcea acest lucru pentru a nu-i fi furate ideile. A dezvoltat atât de bine această tehnică, încât nu mai avea nevoie de oglindă pentru a scrie astfel.

Leonardo da Vinci a fost și un mare inventator. Printre invențiile sale se regăsesc: costumul de scafandru, colacul de salvare, mitraliera, tancul, planorul, helioplanul, parașuta, automobilul, submarinul, orologiul hidraulic, scara extensibilă, o pompă cu aburi, robotul, un tun cu aburi, podul suspendat etc.

Invențiile lui uimesc și stârnesc interes chiar și astăzi. Modele după schițele sale continuă să fie construite și testate. Un exemplu este cel din anul 2001, când a fost realizat, în Norvegia, un pod după un proiect elaborat de Leonardo da Vinci în 1502.

Geniul poliedric al lui Leonardo da Vinci n-a neglijat nici preocupările muzicale. Ilustrul biograf al artiștilor Renașterii italiene, Giorgio Vasari, scrie că era un „eccellente musico”, ba chiar că „i-a întrecut pe toți ceilalți muzicieni”, adăugând că el cânta cu vocea lui frumoasă în formațiuni polifonice sau singur, acompaniindu-se la liră, instrument la care cânta foarte bine. Preocupările muzicale ale lui Leonardo da Vinci s-au manifestat și în numeroase schițe și desene din manuscrisele sale – studii în vederea creării unor instrumente noi sau de perfecționare a unora vechi.

A fost primul care a dat o explicație pentru faptul că cerul este albastru. Această aparență este determinată de felul în care se reflectă lumina Soarelui în atmosfera Pământului.

Marele geniu al Renașterii a scris și pagini de un real interes literar: anecdote, alegorii, viziuni sau profeții. El este considerat primul fabulist italian. A scris 54 de fabule (30 din ele doar schițate în câteva rânduri).

Leonardo da Vinci a decedat pe data de 2 mai 1519, la vârsta de 67 de ani, la Cloux. A fost înmormântat în capela bisericii Saint-Florentin. În timpul Revoluției Franceze biserica a fost devastată și distrusă până la temelie.

Referințe

Geniul omenesc nu va putea nicicând născoci invenții mai desăvârșite ca acelea create de natură, în care nu lipsește nimic și nimic nu-i de prisos.

* * *

În viață frumusețea dispare. În artă – nu.

* * *

Acolo unde lucrarea Spiritului nu folosește unealta mâinii, nu există artă.

* * *

Pictura este poezie care este văzută mai degrabă decât simțită, iar poezia este pictură care este simțită mai degrabă decât văzută.

Leonardo da Vinci

În cursul normal al vieții se nasc mulți bărbați sau femei cu talente din cele mai remarcabile, dar, ocazional, într-un mod ce transcede natura, un singur om poate fi dăruit de Ceruri cu atâta frumusețe, grație și talent, încât îi depășește de departe pe ceilalți, toate realizările sale părând mai degrabă de inspirație divină, decât izvorând din aptitudini omenești. Trebuie să recunoaștem că acesta este cazul lui Leonardo da Vinci, un artist de o frumusețe fizică remarcabilă, care emana o grație infinită prin tot ce făcea, care a cultivat geniul său atât de strălucitor, încât toate problemele pe care le-a studiat, au fost rezolvate cu ușurință.

* * *

În arta picturii, Leonardo i-a dat coloritului în ulei o anumită întunecime, cu ajutorul căreia maeștrii moderni le-au dat picturilor lor forță și relief. A dat dovadă de talent și ca sculptor, prin cele trei statui de bronz – aflate deasupra ușii dinspre nord a bisericii San Giovanni (...) Îi datorăm lui Leonardo cunoașterea anatomiei cailor și o mult mai desăvârșită cunoaștere a anatomiei omenești; pentru atâtea dumnezeiești însușiri – numele și gloria lui nu se vor stinge niciodată.

Giorgio Vasari

În scrierile contemporanilor și biografiilor săi, cuvintele „minunat”, „divin”, „ceresc”, „prodigios” intervin la fiecare pas. Dar Leonardo nu este „prodigios”, decât pentru că e un om complet; nu este „divin”, decât pentru că a îmbinat ca nimeni altul înălțimile idealului cu realitatea vieții; și nu este „minunat”, decât pentru că în el s-au întâlnit artistul cu omul de știință într-o unitate desăvârșită, urmărind înălțarea omului înspre bine, adevăr și frumos.

Ovidiu Drâmba

Titluri pentru expoziții

Un geniu dincolo de veacuri

Leonardo da Vinci – *homo universale*

Diamantul perioadei Renascentiste – Leonardo da Vinci

Leonardo da Vinci – geniul vizionar

Cea mai ingenioasă minte a tuturor timpurilor – Leonardo da Vinci

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- ЛЕОНАРДО да Винчи (Leonardo da Vinci): [альбом] / текст: М. Цанки; пер.: А. Сабашникова, Е. Сабашникова. – Москва: Белый город, 2000. – 64 p. – (Мастера живописи). – Lb. rusă.

Referințe critice

- AUGARDE, Steve. Leonardo da Vinci / Steve Augarde; il.: Leo Brown. – London: Kingfisher, 2011. – 64 p. – Lb. engl.
- BRASCH, Nicolas. Leonardo da Vinci / Nicolas Brasch; trad.: Elena Stan. – București: Litera mică, 2012. – 32 p. – (Enciclopedii ilustrate Discovery education).
- CRISPINO, Enrica. Viața și opera lui Leonardo da Vinci / Enrica Crispino. – București: Adevărul Holding, 2009. – 160 p. – (Pictori de geniu).
- EDWARDS, Roberta. Cine a fost Leonardo da Vinci? / Roberta Edwards; il.: True Kelley; trad.: Ciprian Șiulea. – București: Pandora, 2015. – 112 p.: il. – (Cine a fost?).
- JUSSEAU, Patrick. Sur les traces de... Léonard de Vinci / Patrick Jusseau; il.: Jame's Prunier. – Paris: Gallimard Jeunesse, 2003. – 128 p.: il. – Lb. fr.
- LEONARDO da Vinci. – București: Erc Press, 2009. – 48 p. – (Micul Geniu). – Note: Suplement *Leonardo da Vinci: Visul zborului*: film artistic [DVD].
- LOPEZ, Javier Alonso. Leonardo da Vinci: omul Renașterii / Javier Alonso Lopez; trad.: Marina Loghin. – București: Litera mică, 2019. – 32 p. – (Micii mei eroi).
- WHITE, Michael. Leonardo da Vinci. Biografia unui geniu / Michael White; trad.: Irina Anca Ionescu. – București: Litera Internațional, 2010. – 288 p.
- * * *
- APOGEUL Renașterii: Leonardo da Vinci // Arta: vol. 2: De la apogeul Renașterii până în secolul XVIII / trad.: Alexandru Macovei. – București: Litera Internațional, 2010. – P. 152-157. – (Raftul de cultură generală).
- CHÂTELET, Albert. Leonardo da Vinci și epoca sa / Albert Châtelet, Sylvia Pressouyre // Istoria artei. – București: Univers enciclopedic, 2006. – P. 536-547. – (Larousse).
- LEONARDO da Vinci // Enciclopedia universală Britannica: vol. 9 / coord.: C. Marinescu, I. Câmpeanu. – București: Litera, 2010. – P. 111-121.
- LEONARDO da Vinci [resursă electronică]. – Disponibil pe internet: www.ro.wikipedia.org/wiki/Leonardo_da_Vinci
- LEONARDO da Vinci – viața și opera [resursă electronică]. – Disponibil pe internet: www.scientia.ro/biografii
- MELINTE, Diana-Elena. Leonardo da Vinci – Diamantul perioadei Renascentiste [resursă electronică] / Diana-Elena Melinte. – Disponibil pe internet: www.edusoft.ro/leonardo-da-vinci

RENAȘTEREA: Leonardo da Vinci // Arta – istoria vizuală a artelor plastice / trad.: Alexandru Macovei. – București: Litera Internațional, 2008. – P. 144-149. – (Esențial).

VIATA lui Leonardo da Vinci [resursă electronică]. – Disponibil pe internet: www.descopera.org/viata-lui-leonardo-da-vinci/

* * *

ЛЕОНАРДО да Винчи; Микеланжело; Рембрандт; Александр Иванов (Leonardo da Vinci; Michelangelo; Raffaello; Rembrandt; Aleksandr Ivanov): биографические повествования / сост.: Н.Ф. Болдырев. – Челябинск: Урал, 1998. – 464 p. – Lb. rusă.

МАНЕВИЧ И.А. Леонардо: сказка о художнике и его тайне / И.А. Маневич. – Москва: Белый город, 2001. – 11 p. – (Энциклопедия: Сказки о художниках). – Lb. rusă.

19 APRILIE – 175 DE ANI

DE LA NAȘTEREA SCRITORULUI CALISTRAT HOGAȘ (1847-1917)

Cel mai important exponent al literaturii de călătorie din România, Calistrat Hogaș s-a născut la 19 aprilie 1847, la Tecuci, în familia Mărioarei și a protopopului de Tecuci, Gheorghe Dimitriu. Se spune că învățătorul din sat, Gheorghe Nicolau, a insistat ca numele de familie al copilului să fie schimbat cu cel al bunicului după tată, Hogaș, sub pretextul că într-o bună zi va ajunge un om important și nu trebuie să poarte un nume obișnuit pe care să-l întâlnești la oricine.

În anul 1859 a absolvit școala primară din Tecuci cu calificativul „foarte bine”, după care s-a înscris la cursurile liceale ale Academiei Mihailene din Iași, formându-și o cultură temeinică: citește din scriitorii antichității, clasicii francezi și, în original, *Divina comedie* a lui Dante. Aici i-a avut colegi de clasă pe Alexandru Dimitrie Xenopol, Vasile Conta, Alexandru Lambrior, iar printre profesori pe Titu Maiorescu.

Și-a continuat studiile la Universitatea din Iași, Facultatea de Litere (1867-1869).

A activat în calitate de profesor la Piatra Neamț (1869-1877, 1881-1882), Tecuci (1878-1881), Alexandria (1886-1891), Roman (1891-1899) și Iași (1899-1912).

Calistrat Hogaș a fost un foarte bun profesor. El fascina prin dinamismul orelor de clasă și prin dragostea imensă pe care o arăta elevilor

săi. Marele Mitropolit Visarion Puiu, care i-a fost elev, i-a făcut un portret memorabil în cartea autobiografică *Însemnări din viața mea*, descriindu-l pe Calistrat Hogaș ca „un dascăl, ce transforma ora de română într-o veritabilă sărbătoare”.

Debutează literar în anul 1874 cu poezia *Legenda lăcrămioarei*, în ziarul local „Corespondența provincială”.

Ca prozator, debutează în 1882 în revista locală „Asachi” cu fragmente din volumul *Amintiri dintr-o călătorie*. Crezul său literar a apărut chiar la începutul unui scurt fragment intitulat *Amintiri din copilărie*: „La urma urmei tot e mai bine să scrii despre ale tale decât despre ale altora; căci dacă, mai cu seamă, ai condei cinstit, apoi, în loc de o dată, îți trăiești viața de două ori; și tot e mai bine să ți-o trăiești de două ori decât o dată. Căci viața asta oricât ar fi ea de amărâtă și zbuciumată, dar tot se cheamă că te-ai încălzit la lumina soarelui, te-ai răcorit în suflarea vântului, te-ai răsfățat în verdeța și în florile primăverilor, te-ai îmbătut de șoptele pâraielor și ai visat la umbra pădurilor... Cu atât mai rău pentru cel care și-a petrecut viața ca culbecul (melcul)! Ce voiți să vă spună unul ca acela? Că și-a dus casa-n spate de la naștere până la mormânt? Asta n-ar plăti două parale... Eu, însă, am de gând să scriu cum am umblat pe picioarele mele...”

Între 1907 și 1912 publică în revista „Viața Românească” secvențe din volumul *În munții Neamțului* și câteva note de drum.

Lunga activitate didactică i se va reflecta în opera literară, multe din scrierile sale adresându-se tinerilor.

În 1912 scrierile sale au fost adunate în volum, intitulat *Pe drumuri de munte*, însă tirajul a fost distrus din cauza prea multor greșeli de tipar. A doua ediție a volumului, apărută în 1914, este și ea distrusă de un incendiu.

Retras în ultimii ani la Piatra Neamț, nu mai apucă, din cauza războiului, să-și vadă cartea tipărită. *Pe drumuri de munte* va fi publicată abia în 1921 (postum), în două volume: *Amintiri dintr-o călătorie* și *În munții Neamțului*, cel de-al doilea volum fiind prefațat de Mihail Sadoveanu, care avea să scrie și prima recenzie, cu adevărat importantă, la opera lui Calistrat Hogaș.

Pentru realizările extraordinare din domeniul educației, regele Carol I îi oferă, în anul 1891, Medalia „Răsplata muncii pentru învățământ”, clasa I. În 1922 (postum) i se conferă Premiul Societății Scriitorilor Români.

Se stinge din viață la 28 august 1917, la vârsta de 70 de ani, la Roman, ca urmare a unui enfizem pulmonar. Este îngropat întâi la Roman, ulterior mutat la Piatra Neamț, conform dorinței sale.

Referințe

Calistrat Hogaș e un profesor, deci un cărturar. Literatura lui e li-vrească, fără a fi seacă, pedantă, cu prospețime. Hogaș e paralizat de respect pentru clasici și nu îndrăznește să scrie decât la bătrânețe, după îndelungi examene de conștiință. Omul care a corectat mii de teze e sever cu sine însuși.

* * *

Homerismul delirant al lui Hogaș nu e de esență clasică, ci e home-rismul romantic al lui Victor Hugo, cu aceleași enormități, realisme fan-tastice și monstruozități.

George Călinescu

Calistrat Hogaș face literatură din contemplația naturii, ca un inte-lectual: niciodată în descrierile sale nu-l putem pierde din vedere; spec-tacolul care ne reține atenția nu este numai al locurilor și al oamenilor acelor locuri ce ne sunt prezentate, ci și spectacolul persoanei pe care o întovărășim cu lectura noastră în excursiile sale, spectacolul autorului. El este întotdeauna prezent în mijlocul celei mai impresionante furtuni, liniști, splendori, între oamenii primitivi ai muntelui.

Vladimir Streinu

Hogaș este un Creangă trecut prin cultură. Întreaga tehnică artistică a lui Calistrat Hogaș se desface din unghiul acestei atitudini.

* * *

Printre scriitorii care, în dezvoltarea mai nouă a prozei românești, alcătuiesc grupul ironiștilor și humoriștilor, Calistrat Hogaș este, fără îndoială, una din personalitățile cele mai viguroase. [...] Mare iubitor de drumuri îndelungi, prin natura cea mai sălbatică, Hogaș aduce în pere-grinările lui sufletul unui civilizat. Hogaș nu aparține naturii. El o des-coperă, dar nu cu jalea sau cu melancolia unei cunoștințe care s-ar simți separată pentru totdeauna de bunurile naturii, ci cu bucuria cordială a unei regăsiri. [...] Calistrat Hogaș este un clasic, un academizant.

Tudor Vianu

Izvorâtă din mijlocul peisagiului moldovean, contopită, am putea spune, cu muntele nemțean, cu un material uman „specific național”, scrisă într-o limbă și cu un umor ce amintesc pe Creangă, opera lui Hogaș nu e contemporană, ci plutește peste rasă și peste timp... Ea datează cel puțin trei mii de ani, din epoca poemelor homerice și, prin violența lirică cu care sunt adorate forțele naturii, de mai de mult, epoca marilor epepei indiene. Hogaș n-a fost un mare poet liric al naturii românești, ca Mihail Sadoveanu, de pildă, ci un aed din faptul lumii, când soarele era o divinitate reală și răsărirea lui o transfigurare universală, când toate fenomenele naturii se prezentau în expresia concretă a unor forțe cerești, când umanul era amestecat indisolubil cu divinul, când era mit.

Eugen Lovinescu

Titluri pentru expoziții

Pictorul-povestitor – Calistrat Hogaș

Pictorul munților Neamțului – Calistrat Hogaș

Calistrat Hogaș – scriitorul „singurătății munților”

(M. H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

AMINTIRI dintr-o călătorie / Calistrat Hogaș; postf. și bibliogr.: C. Călin. – Ed. a 2-a. – București: Minerva, 1981. – 180 p. – (Arcade).

PE DRUMURI de munte / Calistrat Hogaș. – București: Litera, 2018. – 254 p. – (Lecturi școlare).

PE DRUMURI de munte / Calistrat Hogaș; pref.: Horia Gârbea; tab. cron. și ref. crit.: Răzvan Năstase. – București: Curtea Veche; Jurnalul Național, 2011. – 314 p. – (Biblioteca pentru toți).

PE DRUMURI de munte: Integrala prozei; Publicistică / Calistrat Hogaș; ed. îngrijită de Cristian Livescu. – Piatra Neamț: Crigarux, 2003. – 432 p. – (Patrimoniu).

Referințe critice

CALISTRAT Hogaș: biobibliografie / Bibl. Jud. „G.T. Kirileanu” Neamț; alcăt.: Amelia Bran, Iuliana Bucur, Nicoleta Solomon. – Piatra Neamț: Biblioteca Județeană „G.T. Kirileanu”, 2018. – 34 p.

HOGAȘ, Sidonia C. Tataia: amintiri din viața lui Calistrat Hogaș / Sidonia C. Hogaș. – Piatra Neamț: Crigarux, 2000. – 226 p.

* * *

- CALISTRAT Hogaș [resursă electronică]. – Disponibil pe internet: www.ro.wikipedia.org/wiki/Calistrat-Hogaș
- CALISTRAT Hogaș: biografie [resursă electronică] // The Titi Tudorancea Bulletin. – Disponibil pe internet: www.titudorancea.com
- CĂLINESCU, Alexandru. Calistrat Hogaș / Alexandru Călinescu // Sasu, Aurel. Dicționarul biografic al literaturii române. În 2 vol.: vol. 1 / Aurel Sasu. – Pitești: Paralela 45, 2006. – P. 725-726.
- CIOPRAGA, Constantin. Calistrat Hogaș / Constantin Ciopraga // Dicționarul literaturii române: (A-L) / Academia Română. – București: Univers Enciclopedic Gold, 2012. – P. 699-701.
- CIOPRAGA, Constantin. Calistrat Hogaș / Constantin Ciopraga // Dicționarul general al literaturii române: vol. 3 / Academia Română. – București: Univers enciclopedic, 2005. – P. 508-511.
- MAFTEI, Ionel. Hogaș Calistrat (1847-1917), scriitor // Maftai, Ionel. Personalități ieșene. [În 2 vol.]: vol. 1 / Ionel Maftai. – Chișinău: Universitas, 1992. – P. 334-335.
- PORTRET: Calistrat Hogaș – Scriitorul „singurătății munților” [resursă electronică]. – Disponibil pe internet: www.radoromaniacultural.ro

26 APRILIE – 100 DE ANI

DE LA NAȘTEREA POETULUI ȘTEFAN AUGUSTIN DOINAȘ (1922-2002)

Viitorul poet, eseist, critic literar, traducător, politician, senator, academician Ștefan Augustin Doinaș (pseudonimul literar a lui Ștefan Popa) s-a născut în comuna Caporal Alexa din județul Arad „într-o casă de oameni înstăriți” (expresie folosită chiar de poet într-o convorbire cu publicistul Emil Șimăndan). Părinții lui au fost țărani. Tata avea două clase de gimnaziu.

Urmează școala primară din satul natal („în satul meu se făcea o școală extrem de serioasă...”), apoi Liceul „Moise Nicoară” din Arad. Încă din liceu citește din creația lui Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, Mihai Eminescu, Octavian Goga, George Coșbuc, dar și Tudor Arghezi, Ion Barbu, Stéphane Mallarmé, Paul Valery, precum și critica de poezie.

În toamna anului 1941 pleacă la Sibiu, unde se refugiase Universitatea clujeană. Se înscrie la Medicină, dar chiar din primul an frecven-

tează cursurile de Litere și Filozofie. În 1944 se transferă la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din Sibiu, unde îi are ca profesori pe Lucian Blaga la istoria culturii, pe Liviu Rusu la estetică, pe D. D. Roșca la istoria filozofiei și la filozofia generală. Activează în cadrul „Cercului literar” (membru marcant al grupării tinerilor scriitori sibieni, alături de alte viitoare personalități, 1940-1947). Publică cele mai importante poezii în Revista Cercului literar. După absolvirea Universității (1948) se întoarce în satul natal ca profesor de limbă și literatură română. Predă apoi româna la Hălmagiu și, în continuare, la Gurahonț, acumulând șapte ani de muncă pedagogică. În această perioadă scrie piesa de teatru *Brutus și fiii săi* și un ciclu de sonete intitulat *Sonetele mâinii*.

În 1955 renunță la învățământ și se stabilește la București, unde îi reîntâlnește pe unii dintre colegii din Cercul literar. Activează ca redactor la revistele „Teatrul” (1956), „Lumea” (1963-1966) și „Secolul XX” (din 1969, iar din 1990 – redactor-șef).

Debutază cu versuri în „Jurnalul literar” (Iași, 1939). Obține în 1947 Premiul „Eugen Lovinescu” pentru volumul *Alfabet poetic*, rămas în manuscris. În 1957 este condamnat din motive politice, ulterior (1958-1963) fiind scos din viața literară.

A debutat editorial cu volumul de poeme *Cartea marelor* (1964), după care apare un număr impunător de volume de poezii: *Omul cu compasul* (1966), *Semința lui Laokoon* (1967), *Ipostaze* (1968, Premiul Academiei Române și cel al Uniunii Scriitorilor), *Alter ego* (1970, Premiul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă), *Versuri* (1972, 1973), *Cai în ploaie* (1974), *Papirus* (1974), *Anotimpul discret* (1975). Urmează volumele *Alfabet poetic* (1978), *Hesperia* (1979, Premiul Uniunii Scriitorilor), *Poeme* (1983), *Vânătoare cu șoim* (1985), *Foamea de Unu* (1987), *Interiorul unui poem* (1990), *Arie și ecou* (1992), *Lamentații* (1993), *Aventurile lui Proteu* (1995), *Psalmi* (1997).

Versurile sale au fost traduse în mai multe limbi: bulgară, engleză, franceză, germană, italiană, spaniolă, maghiară ș.a.

A scris și cărți pentru copii: *Povești cum altele nu-s* (1974), *Povestea celor zece frați* (1976).

Pentru piesa *Brutus și fiii săi* (1996) obține Premiul Uniunii Scriitorilor.

Este autor de eseuri și articole critice: *Lampa lui Diogene* (1970), *Poezie și modă poetică* (1972), *Orfeu și tentativa realului* (1974), *Lectura poeziei* (1980, Premiul Uniunii Scriitorilor), *Măștile adevărului poetic* (1992), *Mai-mult ca prezentul* (1995). Cel mai cunoscut poem al său este *Mistrețul cu colți de argint*.

Debutază ca prozator în 2000 cu volumul *T de la Trezor*.

A tradus din lirica universală. S-a remarcat prin traducerea lui *Faust* de Goethe (1982) și volumului antologic *Atlas de sunete fundamentale* (1988).

A colaborat cu publicațiile „Viața Românească”, „Albatros”, „Universul literar”, „Curierul literar”, „Pagini literare”, „Kalende”, „Viața”, „Transilvania”, „Gazeta literară”, „Scrisul bănățean” ș. a. În ultimul deceniu al vieții a fost director la revista „Secolul XX”, apoi președintele fundației cu același nume.

Activitatea sa literară acoperă toate genurile. Meritele sale culturale și literare au fost recunoscute din plin. A fost membru al Uniunii Scriitorilor din 1966, membru corespondent (1990) și membru titular al Academiei Române (1992), senator în Parlamentul României.

Pentru activitatea prodigioasă a fost distins cu Medalia „Goethe” a Institutului Goethe din Munchen (1992) și Premiul european pentru literatură acordat de Comuna Literară Vârșeț – Iugoslavia (1990).

S-a stins din viață la 25 mai 2002.

Referințe

Școala primară am făcut-o în satul natal. Am avut un foarte bun dascăl-învățător... Spun lucrurile acestea, pentru că, după ce am ajuns la Arad, m-am trezit la liceu că știu o gramatică, pe care nu am învățat-o niciodată. O auzisem de la dascălul meu, care-mi intrase în urechile mele și în mintea mea fără niciun efort de a o re-memoriza.

„Mistrețul cu colți de argint” datează de la 1945, deci de pe vremea când aveam 23 de ani. Este o baladă simbolică, ceea ce mi-am propus când am scris-o, inspirat de pe o gravură orientală. A fost să scriu o baladă ale cărei sensuri să fie multiple și care să fie dezghiccate pe măsura cititorului. Fiecare să regăsească acolo o interpretare care mai întâi de toate să fie numai a lui.

* * *

Întâlnirea cu soția mea, cu Irinel, care este, ca să zic așa, responsabilă pentru inițierea și rafinarea gustului meu pentru muzică, pentru dans, pentru pictură și chiar pentru teatru. Fără această implicare cred că aș fi fost într-o situație destul de nefavorabilă mie în ceea ce privește modernitatea artelor pe care le întâlnim.

Ștefan Augustin Doinaș

Poet de excepție, prin orizontul său cultural și prin disponibilitățile lui lirice. Comparabil cu Ion Pillat și cu Al. Philippide. Homo aestheticus, ca și aceștia. Intuind frumosul și în paginile lui Holderlin, și în acelea ale lui Mallarmé, și în versurile lui Ruben Dario, și în acelea ale lui Roberto Sanesi.

Aurel Martin

Doinaș manifesta preferință pentru personaje-simbol, pentru parabolă, pentru reconsiderarea unor mituri sau a unor instanțe devenite mitice, îndemnându-ne la reflecție.

Dina Cojocaru

Ștefan Augustin Doinaș apare de la început ca un poet format și evoluția nu poate să însemne, în cazul lui, stăpânirea progresivă a unei metode. Tehnica de a versifica nu a fost pentru el o dificultate. Primul poem este tot atât de bine scris ca și ultimul și, cu mici excepții, nici starea de spirit nu s-a schimbat prea mult. Nu-i un poet, în orice caz, al crizei și, dacă a cunoscut rupturi, tragedii interioare, le-a dat, traducându-le în poem, o coerență și un echilibru, care înlătură ideea de convulsie, dominantă în poezia modernă. Nu rămâne, cu toate acestea, departe de mișcarea de înnoire începută de poezii din generația lui, o traduce doar într-un spirit de continuitate a tradiției.

* * *

Nu cred să mă înșel spunând că poezia lui Doinaș este dominată de ideea monumentalului.

Eugen Simion

Titluri pentru expoziții

Era târziu, eram pe drumul unui cântec de închinare...

Doinaș mitologicul, autorul baladelor

Poetul simbolurilor

Ștefan Augustin Doinaș – personalitate marcantă în cultura românească

Poet al exactității interne a lumii

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- AVENTURILE lui Proteu / Ștefan Augustin Doinaș. – București: Humanitas, 1995. – 144 p.
- OPERE. În 3 vol. / Ștefan Augustin Doinaș. – București: Național, 2000. – (Opere ale literaturii române; nr. 21-23).
- POVEȘTI cum altele nu-s: Cizmarul și Fetița cât un fus / Ștefan Augustin Doinaș. – București: Ed. Ion Creangă, 1974. – 40 p.: il. color.
- PSALMI / Ștefan Augustin Doinaș; graf. și cop.: Vladimir Zmeev. – București; Chișinău: Litera Internațional, 2003. – 116 p. – (O carte pentru o seară).
- T de la TREZOR: proze / Ștefan Augustin Doinaș. – București: Fundația Culturală Secolul 21, 2000. – 372 p.
- VOLUPTATEA limitelor: poeme / Ștefan Augustin Doinaș; cop.: Isai Cârmu. – Chișinău: Litera, 1997. – 368 p.

Referințe critice

- CHEȚAN, Maria. Ștefan Augustin Doinaș: ipostaze ale operei / Maria Chețan. – Iași: Junimea, 2015. – 309 p – (Efigii).
- DOBOȘ, Mihaela. Tabloul unui destin. Ștefan Augustin Doinaș: O monografie / Mihaela Doboș. – Iași: Adenium, 2013.
- MIHUȚ, Ioan. Ștefan Augustin Doinaș comentat / Ioan Mihuț. – București: Re-cif, 1994. – 128 p.

* * *

- CORBU, Daniel. Ștefan Augustin Doinaș sau vânătorile ezoterice ale unui prinț din Levant // Corbu, Daniel. Escale în Panteon de la Dosoftei la Vișniec: eseuri și portrete literare / Daniel Corbu. – Iași: Princeps Multimedia, 2018. – P. 66-67.
- DOINAȘ Ștefan Augustin // Sasu Aurel. Dicționarul biografic al literaturii române (A-L) / Aurel Sasu. – Pitești: Paralela 45, 2006. – P. 503-505. – (Marile dicționare).
- DOINAȘ Ștefan Augustin // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 1: C/D / Academia Română. – București: Univers enciclopedic, 2004.– P. 700-708.
- VONCU, Răzvan. Un mare poet barochist: Doinaș / Răzvan Voncu // România literară. – 2018 – Nr. 3. – 19 ian. – P. 6.

24 MAI – 100 DE ANI

DE LA NAȘTEREA TRADUCĂTORULUI, PROZATORULUI, ESEISTULUI
ALEXANDRU COSMESCU (1922-1989)

Distinsul om de cultură Alexandru Cosmescu s-a născut la 24 mai 1922, la Iași, în familia magistratului Alexandru Cosmescu, stabilit ulterior în satul Vorniceni, județul Lăpușna. Și-a făcut studiile primare la o școală din Chișinău (1928-1932), după care studiază la Liceul de băieți „Alexandru Donici” (1932-1939), ulterior la Liceul „B. P. Hasdeu” din Chișinău (1939-1940).

În 1940, doar cu tatăl, deoarece mama și fratele său geamăn George decedaseră în 1937, se refugiază peste Prut și se înscrie la Facultatea de Medicină a Universității din Cluj, cu sediul la Sibiu. Aici face cunoștință cu numeroși tineri creatori români și devine membru al cenaclului „Sburătorul”, condus de Eugen Lovinescu. Audiază ca extern cursurile universitare ale poetului Lucian Blaga. În 1941 se înrolează în Armata Română și este trimis la un spital militar staționat la Chișinău. Din 1945 a lucrat în calitate de corespondent netitular la ziarul „Tinerimea Moldovei”, corector, șef de secție și secretar literar la același ziar (1946-1949). Ulterior a desfășurat o vastă activitate publicistică, fiind angajat în consiliul editorial al ziarului „Moldova socialistă” (1957-1959), al revistelor „Nistru” (1960-1961) și „Moldova” (1965-1968). Între anii 1972 și 1982, activează în calitate de consultant literar la Uniunea Scriitorilor din Moldova.

Debutează editorial în 1951 cu povestirea *Dealul viei*, urmată de volumul *Povestiri* (1952), romanul *Spre liman* (1954), piesa *Drumul diamantelor* (1961), volumul de eseuri *Crugul lunilor* (1968), volumul de publicistică *Maeștri și învățăcei* (1979), volumul de traduceri *Miraculoasele tărâmurii* (1982, menționat cu Diploma *Cea mai bună carte a anului* 1982).

Începând cu anii '60 se consacră în întregime traducerilor. A tradus masiv din literatura universală: H. Ch. Andersen, N. Gogol, A. Cehov, O. Henry, L. Tolstoi, I. Turghenev, M. Șolohov, A. Kuprin, M. Gorki, K. Paustovski, I. Erenburg ș.a. S-a remarcat prin tălmăcirea unui număr impunător de piese montate pe scenele teatrelor din Chișinău și Bălți.

Atât în scrierile sale (proză, eseuri, prefețe etc.), cât și în traduceri, Alexandru Cosmescu s-a evidențiat prin bogăția și frumusețea mijloacelor lexicale alese.

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1954). A fost decorat cu „Insigna de onoare”. În 1989 i s-a conferit titlul Maestru Emerit în Arte.

S-a stins din viață la 26 septembrie 1989. A fost înmormântat la Cimitirul Central din Chișinău.

Post-mortem apar mai multe traduceri de Alexandru Cosmescu, precum și culegerea *Cu tot ce-a fost odată el*, consacrată memoriei scriitorului, care include articole de memorialistică și eseuri despre ce a reprezentat Alexandru Cosmescu pentru cultura din Basarabia. În 1997, la Editura „Museum”, apare o biobibliografie dedicată lui Alexandru Cosmescu ce cuprinde o serie de articole inedite despre scriitor, semnate de diferiți oameni de cultură.

O stradă din orașul Chișinău îi poartă numele. În 1992, pe frontispiciul casei în care a locuit (str. Mitropolitul Varlaam) a fost instalată o placă comemorativă, sculptată de Mircea Spinei.

Referințe

Era un Om al Cărții, cu privirea îndreptată mereu spre spațiul dintre rânduri, spre adevăratele sensuri ale cuvintelor. În opera fiecărui scriitor, pe care l-a tradus sau despre care a scris mici eseuri, note, recenzii, Alexandru Cosmescu a văzut un tărâm în care se producea un anumit miracol. El intra în acest miracol spre a se împărtăși cu taina posesorului, nu spre a se plimba pur și simplu și a face o fugară cunoștință cu anumite semne exterioare, care îi dau nota particulară.

Mihai Cimpoi

În memoria noastră Cosmescu continuă să rămână un slujitor în cel mai frumos templu pe care l-a creat poporul nostru – Templul Limbii – această ființă a noastră – l-a avut pe Alexandru Cosmescu drept Mare Preot, care a știut să păstreze tainele ei și să ni le transmită nouă în toată frumusețea și bogăția lor.

Ion Ungureanu

Prin structura sa Cosmescu a fost un romantic de cea mai răspândită specie, căci și lumina zilei, și cerul împănăt cu stele el le-a jubilat din plin anume între oameni, tocmai prin cei visători. Nu l-a orbit nici soarele, însă cel mai mult i-a priit și și-a slobozit petalele, ca și florile mirositoare, noaptea, ca și păsările cele nocturne.

Vasile Vasilache

Prin însuși felul lui de a fi și de a se pronunța, Alexandru Cosmescu a ținut piept unui întreg program de deznaționalizare și dezagregare spirituală, pus la cale de mașina puterii și de profitorii ei. Departe de mine gândul de a-i atribui un merit singular. Dar oare acea floare curată pe care o înalță astăzi Noua Generație n-a răsărit și ea din sămânța împrăștiată cu atâta generozitate de Alexandru Cosmescu?

Alexandru Gromov

Alexandru Cosmescu avea o vastă cultură și o inteligență interioară până la maximum, capabilă totodată să discearnă, prin acuitatea prezentului, deseori înșelător, perspectivele viitorului.

Ariadna Șalari

Titluri pentru expoziții

Cu tot ce a fost odată Alexandru Cosmescu
 Alexandru Cosmescu – magistru al cuvântului
 Ambasador al literaturilor lumii
 Un tributar al cuvântului – Alexandru Cosmescu

(M. H.)

BIBLIOGRAFIE

Referințe critice

- ALEXANDRU Cosmescu: biobibliografie / alcăt. și îngrijire: Valentina Cosmescu, Silvia Celac; bibliogr.: Tamara Maleru. – Chișinău: Museum, 1997. – 199 p.
- COSMESCU Alexandru // Chișinău: enciclopedie. – Chișinău, 1997. – P. 168.
- ALEXANDRU Cosmescu // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / sel.: Mihai Cimpoi [et al.]. – Chișinău, 2005. – P. 189-196.
- CUZUIOC, Ion. Atelierul literar al lui Alexandru Cosmescu // Cuzuioc, Ion. Lume, lume... / Ion Cuzuioc. – Chișinău: Cartea Moldovei, 2006. – P. 37-38.

- CUZUIOC, Ion. Atelierul literar al lui Alexandru Cosmescu // Cuzuioc, Ion. Universul infinit / Ion Cuzuioc. – Iași: Tipo Moldova, 2014. – P. 57-60. – (OPERA OMNIA: publicistică și eseu contemporan).
- DRUȚĂ, Boris. Alexandru Cosmescu // Druță, Boris. Sub Steaua lui David cu Dumnezeu / Boris Druță. – Chișinău: [Print-Caro], 2011. – P. 187-193.
- DRUȚĂ, Boris. La casa lui Cosmescu // Druță, Boris. Sub Steaua lui David cu Dumnezeu / Boris Druță. – Chișinău: [Print-Caro], 2011. – P. 194-195.
- ȚURCANU, Lucia. Alexandru Cosmescu, sublimarea senzorialului // Țurcanu, Lucia. Poezia BASA / Lucia Țurcanu. – Chișinău: Arc, 2019. – P. 150-152.
- [ZBĂRCIOG, Vlad]. Cosmescu Alexandru // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Chișinău: Prut Internațional, 2010. – P. 170-171.

14 IUNIE – 90 DE ANI

DE LA NAȘTEREA SCRITORULUI SPIRIDON VANGHELI (1932)

Prozatorul, traducătorul, editorul Spiridon Vangheli, unul dintre cei mai de văză scriitori de la noi, cunoscut prin cărțile sale pentru copii nu doar în Moldova, ci și departe de hotarele ei, s-a născut la 14 iunie 1932 în satul Grinăuți din părțile Râșcanilor. A avut o copilărie grea, adumbrită de război, foame, de pierderea mamei sale, la vârsta de 12 ani. „...Atâtea am făcut în copilărie, încât nici nu mai știu dacă am fost copil. Mă consideram întotdeauna matur și astăzi îmi este dor de anii copilăriei. În același timp, mă întorc cu gândul în trecut și scriu niște cărți care le trezesc adulților amintiri deosebite...”, va spune mai târziu scriitorul.

A absolvit școala primară din satul natal. În 1946 intră la Școala nr. 1 din Bălți, apoi se transferă la Școala medie din s. Pelinia, pe care o absolvă în 1950. Se înscrie la Institutul Învățătoresc din Bălți, urmând în continuare Facultatea de Filologie a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (promoția 1955). A lucrat profesor într-o școală sătească, apoi redactor și redactor superior la editurile „Cartea moldovenească” și „Lumina”. În 1968 devine consultant literar la Uniunea Scriitorilor din Moldova, timp de 25 de ani conduce Secția literară pentru copii a Uniunii Scriitorilor. În 1991 este ales Președinte al Centrului PEN din Moldova. Din 1994 este director al Editurii „Turturica” („Oltița”), ulterior fondează Editura pentru copii „Guguță”.

În anii de studenție înființează Foia literară și Cenaclul literar al Institutului Pedagogic „Ion Creangă”, unde îi are colegi pe Grigore Vieru, Victor Teleucă, Valentin Mândăcanu, Gheoghe Vodă, Mihail I. Ciubotaru și alți viitori scriitori consacrați.

Debutază editorial în 1962 cu cartea pentru copii *În țara fluturilor*, urmată de o carte cu „miniaturi sclipitoare” – *Băiețelul din coliba albastră* (1964, reeditată în 2012, 2014) și cartea de poezii *Balade* (1966). În 1964 devine membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. S-a remarcat prin cărțile sale despre Guguță, în care creează o adevărată epopee a personajului devenit curând o emblemă sugestivă a Copilului universal: *Isprăvile lui Guguță* (1967, 77 de ediții, tradusă în 30 de limbi), *Ministrul bunelului* (1971), *Guguță – căpitan de corabie* (1979). Scriitorul face cunoștință copiilor cu noii săi eroi din cărțile *Columb în Australia* (1972), *Steaua lui Ciuboțel* (1981) și *Pantalonia – țara piticilor* (1989). Pe parcurs editează volumele de sinteză *Guguță și prietenii săi* (1983), *Măria sa Guguță* (1989), *Guguță și prietenii săi* în două volume (1994). În 1999 lansează cartea *Tatăl lui Guguță când era mic*, inspirată din propria-i copilărie, iar în 2000 editează *Copii în cătușele Siberiei* – cartea-surpriză oferită în dar tuturor copiilor vizitatori ai Salonului Internațional de Carte pentru Copii, ediția a V-a; *Împărăția lui Ciuboțel* (2010). În anul 2013 apare cartea *Ștregaria*, tot în acest an se reeditează *Pantalonia – țara năstrușnicilor* și îi apare o carte nouă – *Și eu sunt Guguță*, cu dialoguri dintre scriitor și cititorii săi. În 2015 ies de sub tipar *Comoara, Spionul lui Eminescu*. Urmează *Crăița* (carte inspirată din copilăria soției Eleonora, 2017), *Școala vieții* (2018), *Radu, bunica și câinele Bumbu* (2020).

Împreună cu Grigore Vieru a editat în 1970 renumitul *Abecedar*, reeditat în nenumărate rânduri și refăcut în grafie latină în 1990.

Este cunoscut și ca alcătuitor de antologii: *Auraș-păcurăș* (1964), *Carte pentru toți* (1971), *Șezătoare în codru* (1973), *Cele mai frumoase flori* (1987) ș.a. Urmează *Carte de citire și gândire* în patru volume (2006, 2007, 2011, 2014), care este rodul muncii sale pe parcursul a cinci ani. Volumele adresate copiilor din clasele I-IV, profesorilor și părinților includ cele mai frumoase texte din literatura națională și universală (peste 150 de autori din 35 de țări), informații despre copilăria și viața oamenilor celebri, istoria unor mari descoperiri și alte texte recomandate pentru

lecturi suplimentare la orele de limbă română, istorie, știință, educație moral-spirituală.

Cărțile sale au făcut înconjurul lumii, fiind traduse în circa 30 de limbi și editate într-un tiraj de peste opt milioane de exemplare la edituri prestigioase din SUA, Germania, Japonia, Rusia, Ungaria, Finlanda, Țările Baltice, țările din spațiul CSI, China, Bulgaria, Italia și alte țări.

Guguță este primul film în desene animate lansat de „Moldova-Film” (1970). Ulterior au fost lansate diafilme și filme în desene animate: *Moșii Crăciuni*, *Banca lui Guguță*, *Pozna lui Guguță*, *Cum a crescut Guguță într-o noapte*, *Cușma lui Guguță*, *Guguță – căpitan de corabie*, *Guguță – poștaș*, *Cadoul lui Guguță*, *Noaptea de Anul Nou*, *Guguță frizer*, *Măturătorii*.

Pe parcursul anilor obține diverse premii, mențiuni, distincții: Premiul de Stat al Moldovei (1980, pentru cartea *Guguță – căpitan de corabie*), Premiul de Stat al URSS (1988), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru cea mai bună carte a anului 1989 (*Pantalonii – țara piticilor*), Premiul „Carte - eveniment” al Salonului Național de Carte de la Chișinău pentru *Guguță și prietenii săi* (1995), Premiul „Carte frumoasă – cinste cui te-a scris”, acordat de Centrul Cultural Francez din Iași (1995), Premiul „Ion Creangă” al Academiei Române (1996), Premiul special al Uniunii Scriitorilor din România pentru întreaga activitate (2002), Premiul „Ion Creangă” pentru întreaga activitate în domeniul cărții pentru copii, acordat în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret (2007). În 2013 i se acordă Premiul Național al Republicii Moldova. În același an se învrednicește de Marele Premiu pentru Educație al Ministerului Învățământului din România și Premiul Rusiei „Aleksandr Grin” în domeniul literaturii pentru copii. Cărțile sale au fost apreciate cu mai multe premii în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret de la Chișinău: Premiul „Cartea anului” (2000, pentru *Tatăl lui Guguță când era mic*; 2014, pentru *Și eu sunt Guguță*; 2019, pentru *Școala vieții*), Premiul „Simpatia copiilor” (1997, pentru *Guguță și prietenii săi*; 2000, pentru *Tatăl lui Guguță când era mic*; 2018, pentru *Crăița*), Premiul Primăriei Chișinău pentru cartea *Spionul lui Eminescu* (2016), Premiul „Cartea pentru promovarea spiritului de toleranță”, acordat de Comisia Națională a RM pentru UNESCO (2011, pentru *Isprăvile lui Guguță și Împărăția lui Ciuboțel*).

Creația sa pentru copii este recunoscută și la nivel internațional, dovadă fiind aprecierea din partea Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY) – Diploma „Hans Christian Andersen” oferită în 1974 pentru cartea *Ministrul bunelului* și Diploma de Onoare IBBY pentru cartea *Copii în cătușele Siberiei*, acordată în 2016.

Deține titlurile onorifice de Maestru Emerit al Artei (1982) și Scriitor al Poporului din Republica Moldova (1992). În 1996 este decorat cu Ordinul Republicii. În 2012 Organizația Mondială pentru Inventică, la inițiativa AGEPI, i-a acordat Medalia de Aur OMPI „Pentru creativitate”, iar în 2013 Academia de Științe a Moldovei i-a conferit Medalia „Dimitrie Cantemir”. În 2012 i s-a acordat titlul onorific Doctor Honoris Causa al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Spiridon Vangheli este cetățean de onoare al municipiului Chișinău (2012) și al orașului Ialoveni (2019).

Anul 2013 a fost decretat, prin hotărârea guvernului, Anul Spiridon Vangheli. Tot în acest an Poșta Moldovei a pus în circulație seria de mărci poștale „Anul 2013 – Anul Spiridon Vangheli”, iar Banca Națională a Moldovei a emis o monedă jubiliară din argint cu imaginea lui Guguță.

Teatrul Municipal de Păpuși din Chișinău poartă numele „Guguță”. Școala primară din Ungheni, Școala primară nr. 21 din Bălți și Biblioteca pentru Copii din Ialoveni poartă numele scriitorului.

Referințe

O carte se scrie greu. Scriitorul e un fel de albină care adună nectarul din mii de flori. Cartea e casa cea mare a sufletului celui care o scrie și zestrea care împodobește casa. Nu poți s-o faci într-o noapte, în casa aceasta vor veni mulți cititori și fiecare trebuie să se aleagă cu ceva. De visat visez și eu ca toți oamenii, dar de scris trebuie să scrii când ești foarte treaz, altfel vor adormi cititorii pe cartea ta.

* * *

Guguță este cel de-al doilea fecior al meu. Am scris și o carte despre fete „Crăița”. Mulțumesc pe această cale academicianului Mihai Cimpoi, care mi-a prefațat-o... Un copil îmi scria: „Dumneata te-ai făcut mic, ca să ne faci pe noi mari”. Eu zic, să ne ridicăm la nivelul copiilor noștri.

* * *

E destul să citesc o singură pagină din Creangă și sufletul meu, până atunci bucățele, se face la loc, de parcă am băut din apa cea întrupătoare. În ziua aceea mă simt de parcă m-am scăldat într-un râu curat de munte, de parcă am fost în Codrul Limbii noastre... Creangă e cetatea pe care n-a putut s-o dărâme nicio invazie, niciun străin...

Spiridon Vangheli

La ora actuală, Spiridon Vangheli e cel mai de seamă prozator român care scrie pentru copii. Țara noastră de dincolo de Prut nu are azi un Spiridon Vangheli. Spunem cu mândrie acest lucru, dar și cu tristețe. Pentru că opera lui ar merita o mai bună popularizare în țara lui Ion Creangă, scriitor cu care este adeseori comparat.

* * *

Scrierile lui Spiridon Vangheli sunt niște evanghelii ale copilăriei noastre. Generația noastră a crescut cu cărțile lui Vangheli, acum și nepoții mei cresc tot cu cărțile lui.

Nicolae Dabija

Prin tot ce a făcut – prin cărți, prin manuale, prin întâlnirile sale cu cititorii – el a demonstrat că numai copilul poate face viața mai frumoasă și mai sfântă.

Mihai Cimpoi

Este un titlu de noblețe pentru Uniunea Scriitorilor, un motiv de mândrie să știi că ai aproape un asemenea literat. Noi toți, chiar și cei din alte generații de scriitori, ne simțim bine, fiind încurajați de prezența sa. De ce? Pentru că Spiridon Vangheli și Grigore Vieru au fondat o școală de literatură pentru copii, în acest spațiu al limbii române... Vangheli și Vieru au deschis pentru noi uși, multe uși, spre altă gândire, spre alte destine. Ei sunt acei care ne-au scos din schemele învechite, ideologice ale literaturii pentru copii.

Arcadie Suceveanu

...Spiridon Vangheli și confratele său Grigore Vieru – acești doi hăruiți ostenitori – au făcut o operă de apostolat atunci când au purces la scrierea faimosului *Abecedar*.

Ion Ungureanu

Prin scrisul și consecvența-i dragoste de viață, demonstrează că nu este altă cale de a-ți păstra valorile naționale, relațiile omenești, tradițiile strămoșești și înaltele criterii morale, decât trudind asiduu asupra acestui suflet fragil, de ghiocel, de ghiocică, prin care avem a ne salva cu toții. Ne-o demonstrează înșiși eroii cărților Domniei Sale, acei copii orfani semănați de-o mână barbară peste ghețurile și prin taigalele siberiene, cei care au rezistat cu un „Tatăl nostru” pe buze și cu lumina curcubeului Tricolor în adâncul inimii, luminându-și drumul de întoarcere acasă.

Ion Hadârcă

Guguță, cunoscut în toată lumea, e o revelație pentru pictor. Și „Împărăția lui Ciuboțel”, pe care am ilustrat-o cu același interes, e una dintre cele mai îndrăgite cărți ale mele. În genere, Spiridon Vangheli, un adevărat magician, e de nelipsit în viața copiilor noștri, așa cum era Andersen pe timpul său. Când deschizi cărțile lui Vangheli, viața e mai ademenitoare. Aici vei trece școala înțelepciunii, școala frumosului, ca să-ți dai apoi seama de avantajul pe care ți-l oferă bunătatea omenească.

Boris Diodorov

Titluri pentru expoziții

Cărțile lui Vangheli – corăbiile copiilor
 Sub căciula lui Guguță încap toți copiii lumii
 Coliba albastră a Copilăriei
 Opera lui Vangheli – școală pentru suflet și cuget

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- BĂIEȚELUL din Coliba Albastră / Spiridon Vangheli; il.: Igor Vieru, Natalia Survillo, Leonid Beleaev; design: Vitaliu Pogolșa. – Chișinău: Guguță, 2014. – 96 p.: il.
- COMOARA / Spiridon Vangheli; il.: Violeta Zabulică; cop.: Mihai Bacinschi. – Chișinău: Arc, 2015. – 20 p.
- COPII în cătușele Siberiei: nuvelă documentară / Spiridon Vangheli; il.: Constantin Balan. – Chișinău: Guguță, 2014. – 56 p.
- CRĂIȚA: (carte inspirată din copilăria Eleonorei, Crăița mea cu ochi albaștri) / Spiridon Vangheli; il.: Constantin Balan; cuv. înainte: Mihai Cimpoi. – Chișinău: Guguță, 2017. – 80 p.: il.

- GUGU / Spiridon Vangheli; ill. di Marcella Brancaforte; trad. di Beatrice Masini. – Padova: Ed. Messaggero di S. Antonio, 2003. – 100 p.: il. – (I gatti bianchi). – Lb. ital.
- GUGUȚĂ și prietenii săi. În 2 vol. / Spiridon Vangheli. – Chișinău: Turturica, 1996.
- ISPRĂVILE lui Guguță / Spiridon Vangheli; des.: Boris Diodorov. – Chișinău: Guguță, 2013. – 144 p.: il.
- ÎMPĂRĂȚIA lui Ciuboțel / Spiridon Vangheli; des.: Boris Diodorov; design: Ana-Maria Chiribuță, Gabriela Radu; design cop.: Vitaliu Pogolșa. – Iași: Doxologia, 2014. – 125, [3]p.: il. color.
- PANTALONIA – țara năstrușnicilor / Spiridon Vangheli; pict.: Iurie Leu. – Chișinău: Guguță, 2013. – 158 p.: il. color.
- RADU, bunica și câinele Bumbu / Spiridon Vangheli; des.: Eugen Țăbârnac, Lică Sainciuc. – Chișinău: Arc, 2020. – 24 p.: il. color.
- SPIONUL lui Eminescu: (O nouă povestire din seria „Tatăl lui Guguță când era mic”) / Spiridon Vangheli; il.: Constantin Balan. – Chișinău: Guguță, 2015. – 48 p.: il. color.
- ȘCOALA vieții / Spiridon Vangheli; il.: Eugen Țăbârnac. – Chișinău: Guguță, 2018. – 148 p.: il. color.
- ȘI EU sunt Guguță: (scriitorul în dialog cu cititorii săi) / Spiridon Vangheli; il.: Aurel Guțu; pict.: Igor Vieru, Alexei Colăbneac, Ion Moraru [et al.]. – Chișinău: Guguță, 2013. – 140 p.: il.
- ȘTRENGARIA / Spiridon Vangheli; il.: Alexei Colăbneac, Igor Vieru, Aurel Guțu. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Guguță, 2013. – 120 p.: il.
- TATĂL lui Guguță când era mic / Spiridon Vangheli; il.: Ion Moraru; cop.: Vitalie Pogolșa. – Ed. a 3-a. – Chișinău: Guguță, 2013. – 136 p.: il.

- ГУГУЦЭ – капитан корабля / Спиридон Вангели; пер.: Валентин Берестов; худож.: Борис Дюдоров. – Москва: Дрофа, 2002. – 160 p.: il. color. – Lb. rusă.
- ЧУБО из села Туртурика / Спиридон Вангели; пер.: Юрий Коваль; худож.: Борис Дюдоров. – Санкт Петербург: Речь, 2012. – 112 p.: il. – Lb. rusă.

Referințe critice

- SPIRIDON Vangheli și universul senin al copilăriei: biobibliografie / Min. Culturii al RM; Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Tamara Maleru. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Chișinău: Baștina-Radog, 2012. – 272 p.
- BOSTAN, Constantin. Spiridon Vangheli: destăinuiri din țara lui Guguță, copilul care a cucerit lumea / Constantin Bostan; pref.: Mihai Cimpoi; cop.: Romeo Șveț. – Chișinău: Guguță, 2019. – 440 p.: fot. color.
- CAIA, Olguța. Spiridon Vangheli – pelerin pe drumuri nemțene / Olguța Caia. – Iași: Creativ, 2011. – 176 p.: fot.

SPIRIDON Vangheli sau despre valorile copilăriei / alcăt.: Mihai Papuc; cop.: Vitalie Ichim; pref.: acad. Gheorghe Duca. – Chișinău: Știința, 2015. – 328 p.: fot. – (Personalități notorii).

* * *

APRECIERI: [Spiridon Vangheli] / Grigore Vieru // Literatura și arta. – 2017. – 15 iun. – Nr. 24. – P. 5.

BOTEZATU, Eliza. Spiridon Vangheli sau mitul copilăriei // Botezatu, Eliza. Critică literară / Eliza Botezatu. – Chișinău: Cartea Moldovei, 2007. – P. 101-114.

BUSUIOC, Nicolae. În universul senin al copilăriei: [Spiridon Vangheli] // Busuioc, Nicolae. Aperto libro: cronici, lecturi, idei / Nicolae Busuioc. – Iași: Vasiliana'98, 2014. – P. 17-19.

BUTNARU, Tatiana. Spiridon Vangheli pe „pajiștea albastră” din lumea copilăriei / Tatiana Butnaru // Limba Română. – 2017. – Nr. 3. – P. 81-87.

CAIA, Olgața. De la bădița din Humulești – la bădița din Chișinău. O sută de ani / Olgața Caia // Literatura și arta. – 2017. – 15 iun. – P. 5.

CERESCU, Alexandra. Carte frumoasă, cinste cui te-a scris...: [personajele scriitorului Spiridon Vangheli, interpretate de către elevii Școlii Primare nr. 21 „Spiridon Vangheli”, or. Bălți] / Alexandra Cerescu // Învățătorul modern. – 2019. – Nr. 4. – P. 86.

CIMPOI, Mihai. Crăița, tovarășa de isprăvi a lui Guguță / Mihai Cimpoi // Literatura și arta. – 2017. – 15 iun. – P. 1.

CIOCANU, Ion. Două cărți noi ale lui Spiridon Vangheli // Ciocanu, Ion. Scriitori de ieri și de azi / Ion Ciocanu. – Chișinău; București: Litera Internațional, 2004. – P. 51-59.

„CUȘMA lui Guguță” – în centrul Chișinăului // Ziarul de Gardă. – 2020. – 17 sept. – Nr. 35. – P. 24.

DABIJA, Nicolae. Evanghelia lui Vangheli // Dabija, Nicolae. Biserica pe roți: (Mesaje din Basarabia) / Nicolae Dabija. – Bacău: Vicovia, 2014. – P. 143-146.

HADÂRCĂ, Ion. Spiridon, spirit de Domn / Ion Hadârcă // Literatura și arta. – 2017. – 15 iun. – Nr. 24. – P. 5.

JIOARĂ, Mariana. Un scriitor cât o lume: [Spiridon Vangheli] / Mariana Jioară // Literatura și arta. – 2017. – 22 iun. – P. 4.

RACHIERU, Adrian Dinu. Spiridon Vangheli și „brandul” Guguță // Rachieru, Adrian Dinu. Poeți din Basarabia: Un veac de poezie românească / Adrian Dinu Rachieru. – București: Ed. Academiei Române; Chișinău: Știința, 2010. – P. 240-243.

ROIBU, Nicolae. Cultura în mișcare: [„Crăița” de Spiridon Vangheli] / Nicolae Roibu // Moldova. – 2017. – Nr. 11-12. – P. 38.

ȚURCANU, Lucia. Spiridon Vangheli, poetul / Lucia Țurcanu // Moldova. – 2020. – Nr. 3-4. – P. 40-47.

- UN DAR pentru copii de la Spiridon Vangheli: [cartea „Crăița”] // „a”MIC”. – 2017. – Nr. 5-6. – P. 4.
- VACARIU, Dumitru. O candelă cu flacără de aur / Dumitru Vacariu // Literatură și arta. – 2017. – 15 iun. – P. 5.
- SPIRIDON Vangheli // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dict., biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ed. a 2-a, rev. și compl. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – P. 391-392.
- SPIRIDON Vangheli / Alunelul. – 2017. – Nr. 5-6. – P. 4.

Dedicații lirice

- LISNIC, Lidia. Lui Spiridon Vangheli // Lisnic, Lidia. Eu cred...: [versuri] / Lidia Lisnic. – Chișinău: S.n., 2012. – P. 79-80.
- ROȘIORU, Nicolae. Cușma lui Guguța: lui Spiridon Vangheli // Roșioru, Nicolae. Îmblânzitorul de Privighetori: poezii / Nicolae Roșioru. – Chișinău: Tipogr. Reclama, 2012. – P. 111.
- VIERU, Grigore. Copilul înălbit: lui Spiridon Vangheli // Vieru, Grigore. Opera poetică. În 2 vol.: vol. 1 / Grigore Vieru; ed. îngrijită de Em. Galaicu-Păun, Dorin Onofrei. – Chișinău: Cartier, 2015. – P. 92. – (Poesis); Vieru, Grigore. Aproape / Grigore Vieru; ed. îngrijită de Em. Galaicu-Păun și Dorin Onofrei; cop.: Vitalie Coroban. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Cartier, 2017. – P. 69. – (Cartier popular).
- VIERU, Grigore. Tu știi: lui Spiridon Vangheli // Vieru, Grigore. Taina care mă apără / Grigore Vieru. – Iași, 2009. – P. 295; Vieru, Grigore. Cântec de iubire / Grigore Vieru; sel.: Vasile Romanciuc; pref.: Arcadie Suceveanu; il.: Olga Cazacu; cop.: Vladimir Kravcenko. – Chișinău: Prut Internațional, 2015. – P. 92. – (Biblioteca pentru toți copiii); Vieru, Grigore. Creangă de măr / Grigore Vieru. – Iași: Junimea, 2018. – P. 70.

17 IUNIE – 75 DE ANI

DE LA NAȘTEREA ACTRIȚEI NINELA CARANFIL (1947)

Actrița de teatru și film Ninela Caranfil s-a născut pe timpul foamei cumplite, la 17 iunie 1947, în Satu Nou, Cimișlia, în familia lui Chiril Caranfil, felcer, meserie pe care o învățase pe front, în armata română, și a Mariei (născută Antoci), casnică.

După absolvirea Școlii medii de cultură generală din Cimișlia, în 1964, trece concursul pentru grupa din Moldova de viitori studenți la Institutul de Stat de Artă Teatrală „A. Lunacearski” din Moscova. La

această faimoasă școală de teatru a avut redutabili profesori: Olga Pâjova, Boris Bibikov, precum și pe artistul și literatul Simion Ghimpu din Chișinău, care le predă cursul de arta vorbirii, de fapt limba română literară.

După absolvirea Institutului, în vara lui 1969, Ninela Caranfil a fost angajată la Teatrul Muzical-Dramatic „A.S. Pușkin” din Chișinău (în prezent – Teatrul Național „Mihai Eminescu”), unde, împreună cu alți colegi de studii teatrale, s-a lansat cu roluri diferite în patru spectacole de diplomă: *Omul cu armă* de N. Pogodin, *Corbul* de Carlo Gozzi, *Pâine câștigată* de A. Ostrovski, *Tangoul criminal* de Egon Ranet. Deși se impune original în roluri noi, în 1970 este victima unei „reduceri de cadre la teatru”.

În 1972 este invitată de către regizorul Sandri Ion Șcurea la Teatrul „Luceafărul” pentru rolul Doicii din piesa *Ipolit* de Euripide. La invitația regizorului Veniamin Apostol, în 1976 Ninela Caranfil revine la teatrul unde își începuse cariera de actriță, fiind până în prezent actriță a Teatrului Național „Mihai Eminescu”.

Predă cursuri de măiestrie interpretativă și de arta recitării la Institutul de Arte „Gavriil Musicescu” (o perioadă fiind lector superior), la Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”, la liceele „Mihail Berezovschi”, „Prometeu”, „Mihai Viteazul”. Între 1999 și 2001 a activat ca viceministru al culturii. În mai mult de patru decenii de carieră artistică Ninela Caranfil a interpretat circa 30 de roluri, personaje de diferită factură (de la comice la dramatice și tragice), printre care: Zița din *O noapte furtunoasă*, Eleonora și Otilia din *Tata*, Efimia și Elena din *Pomul Vieții*, Vera din *Abecedarul*, Poșlepkina din *Revizorul*, Paulina din *Jucării de oțel*, Mama din *Om și gentilom*, Ursula din *Un veac de singurătate* ș.a.

O componentă, dar și o particularitate a creației Ninelei Caranfil, din perioada de după 1989-1990, o constituie recitalurile lirice, mono-spectacolele de poezie: *De dor, de dragoste*, regia Ninela Caranfil, *Rămâi, iubirea mea, rămâi*, regia Tudor Ciubotaru, *Rugăciune*, regia Silviu Fusu etc.

A realizat roluri în spectacole radiofonice: *A doua condamnare a lui Socrate* de Gh. Darie, *Floare în cenușă* de C. Partole, *Maria* de V. Malev, *Biserica albă* de I. Druță, *Colegii* de E. Reazanov, *Viața unei femei* de A. Baranga ș.a.

S-a produs în filme: *Calul, pușca și nevasta* și *Făt-Frumos* de V. Ioviță, *Totul putea fi altfel* de V. Jereghi, *Lebede pe lac* de V. Pascaru, *Adolescenta* de I. Scutelnic, *Un mic serviciu* de B. Conunov ș.a.

A lansat șase CD-uri: *Dorul infinitului din noi* (recital de poezii din scriitori clasici și contemporani), *Vadul memoriei* (versuri de D. Matcovschi), *Rugă* (după Psalmii lui David), *Tötentanz sau Viața unei nopți* (roman de C. Partole), *Rămâi, iubirea mea, rămâi* (versuri de N. Dabija), *Cântare copilăriei. Cântare Limbii Române* (versuri de Gr. Vieru).

Maestru incontestabil al cuvântului rostit, de-a lungul anilor actrița Ninela Caranfil a demonstrat că știe a mânui foarte bine cuvântul scris. Este la mijloc o sensibilitate aparte a ei pentru limba maternă, dar și un har narativ, pe care l-a pus în evidență. Este autoarea cărților *Tăcerea de până la cuvânt* (2005) și *Nebănuita forță a scenei* (2009). Cea din urmă este dedicată luminoasei amintiri a părinților săi, Maria și Chiril Caranfil.

Este membru al UNITEM, membru al Uniunii Cineaștilor din Republica Moldova și al Uniunii Cineaștilor din România.

Pentru vasta activitate pe scena teatrului primește Premiul pentru interpretarea poeziei eminesciene (Festivalul Internațional de Poezie „Mihai Eminescu”, ediția 1996), Premiul Festivalului „Lucian Blaga” (Alba Iulia, 1997), Premiul pentru cel mai bun rol feminin la Gala Premiilor UNITEM (2006). I s-au conferit titlurile Artistă Emerită (1991) și Artistă a Poporului din Republica Moldova (2011), Ordinul „Gloria Muncii” (1999). În 2018 a primit Ordinul „Meritul Cultural” în grad de Ofițer, Categoria D – „Arta spectacolului”, conferit de Klaus Iohannis, Președintele României.

Referințe

Eu mi-am menținut duhul și spiritul. Spiritul meu a rămas, este și are elan tineresc. Știi de ce? Pentru că eu am avut nenumărate întâlniri cu spectatorii, iar când ai întâlniri cu spectatorii, cu liceenii, cu oameni care te ascultă și te iubesc, și te respectă, atunci te energizezi de la ei. Doamne, Dumnezeu, câtă energie am primit eu de la oamenii ăștia și le mulțumesc din suflet pentru măcar „Bună ziua!”, „Ce mai faceți?”, un zâmbet... E minunat, e minunat să trăiești așa.

Ninela Caranfil

Actrița Ninela Caranfil știe să facă cuvintele să incendieze, să contamineză, știe să le facă să trăiască aievea... Ea ne așteaptă pe noi, spectatorii ei, ca să descoperim împreună cu ea frumusețea Vieții, a Artei, a Limbii Române.

Nicolae Dabija

Ninela Caranfil urcă în scena teatrului cu inima în palmă, cu tandrețea și superioritatea unui discurs apolinic și biruitor care i-a justificat atât virtuțile angajării, cât și cele ale inteligenței ei scilpitoare.

Anatol Codru

Actrița Ninela Caranfil, după propria-i mărturie, a avut în viața ei actricească „momente de înaltă trăire artistică, de trăire scenică totală”, înavuțită de experiența sa îndelungată în domeniu, plină de înțelegere profundă a importanței Cuvântului ca instrument de manifestare profesională...

Vlad Ciubuciu

Într-o lume a neșanselor și a urii, așa cum a fost (și mai este încă) partea de țară în care trăim, actrița Ninela Caranfil nu a coborât niciodată nici de pe tronul ei de actriță, dăruit de bunul Dumnezeu, nici de pe cel al zâmbetului optimist care purifică și îmbărbătează pe alții. De fapt, Ninela Caranfil nici nu poate fi închipuită fără acest zâmbet proverbial pe buze, fără optimismul benefic pe care îl solicită și sufletul nostru de la actor.

Andrei Vartic

Titluri pentru expoziții

Maestră a cuvântului rostit, îndrăgostită de cuvântul scris

Ninela Caranfil – un suflet veșnic fremătând

Nebănuita forță a scenei

Actor pe scena Vieții

(M. H.)

BIBLIOGRAFIE**Opera**

- CARANFIL, Ninela. Nebănuita forță a scenei: [jurnale, tablete, atitudini, interviuri, articole de și despre Ninela Caranfil] / Ninela Caranfil; coord.: Vlad Pohilă. – Chișinău: Prometeu, 2009. – 300 p.: il.
- CARANFIL, Ninela. Tăcerea de până la cuvânt / Ninela Caranfil; proiect și realizare: Vlad Ciubucciu; cop.: Isai Cârmu. – Chișinău: Iulian, 2005. – 464 p.

Referințe critice

- NINELA Caranfil: Artista dorurilor noastre: biobibliografie / alcăt.: Ludmila Capița; coord.: Lidia Kulikovski; resp. de ed.: Mariana Harjevschi. – Chișinău: S.n., 2015. – 208 p.: fot.
- NINELA Caranfil: bibliografie / Bibl. Mun. „B.P. Hasdeu”; Bibl. Publ. „Transilvania”; Centrul de Informare și Documentare „Chișinău”. – Chișinău: S.n., 2007. – 96 p.
- CARANFIL Ninela // Femei din Moldova: enciclopedie. – Chișinău: Museum, 2000. – P. 63.
- CUZUIOC, Ion. Ninela Caranfil: O doamnă simbol al tandreței și aristocrației // Cuzuioc, Ion. Universul infinit / Ion Cuzuioc. – Iași: Tipo Moldova, 2014. – P. 487-493. – (OPERA OMNIA: publicistică și eseu contemporan).

* * *

- LARI, Tamara. Ninela Caranfil la Cricova de Ziua Culturii / Tamara Lari // Realități culturale. – 2018. – Nr. 2. – P. 25.
- BACIU, Gheorghe. Ninela Caranfil la apogeul artistic / Gheorghe Baciu // Literatura și arta. – 2017. – 15 iun. – Nr. 24. – P. 6.
- MOCANU, Violeta. O neobișnuită forță scenică: [Ninela Caranfil] / Violeta Mocanu // Florile dalbe. – 2015. – 18 iun. – P. 5.
- NINELA Caranfil: „Actul de creație este unul Tămăduitor...”: interviu / Ninela Caranfil; consemn.: Gheorghe Budeanu // Natura. – 2015. – Nr. 3. – P. 8-9.
- NINELA Caranfil: „Spectacolele pentru copii sunt un deliciu și pentru actori: de vorbă cu Artista Emerită Ninela Caranfil / Ninela Caranfil; consemn.: Gheorghe Budeanu // Noi. – 2015. – Nr. 11. – P. 14-15.

29 IUNIE – 75 DE ANI**DE LA NAȘTEREA ARTISTULUI PLASTIC****LICĂ (ALEXEI) SAINCIUC (1947)**

Lică Sainciuc este unul dintre cei mai iscușiți ilustratori de carte din țara noastră. De numele artistului sunt legate editarea cărților mai multor generații de copii.

Născut la 29 iunie 1947, în familia maestrului Glebus Sainciuc și a pictoriței Valentina Rusu-Ciobanu, Lică Sainciuc a crescut cu dragoste pentru desen și artă. După patru ani de la absolvirea Institutului Politehnic din Chișinău, Secția Arhitectură (1971), devine membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova (1975), iar în 1993 este ales în funcția de președinte al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova. Începând cu anul 1972, Lică Sainciuc se dedică picturii de șevalet și artei teatral-decorative.

Artistul a elaborat scenografia pentru numeroase spectacole – *Ivan Turbincă* (1972, Teatrul „Licurici”), *Această copilărie îndepărtată* (1976, Teatrul „Luceafărul”), piesă semnată de Serafim Saka, inspirată din creația lui Ion Creangă, *Iorgu de la Sadagura* de Vasile Alecsandri (1978), *Păsările tinereții noastre* de Ion Druță (1980) – ambele montate la Teatrul „Vasile Alecsandri” din Bălți ș.a. Semnează scenografia și la unele pelicule cinematografice (*Iona* ș.a.).

A ilustrat peste o sută de cărți cu texte dintre cele mai notabile din creația lui Ion Creangă, Grigore Vieru, Spiridon Vangheli, Petru Cărare, Constantin Dragomir, Lidia Hlib, Cezar Petrescu, Efim Tarlapan, Aurel Scobioală ș.a. Printre cele mai importante momente din activitatea sa se numără, totuși, ilustrarea cărții *Albinuța* de Grigore Vieru. Obținând un succes fulminant în mediul cititorilor de pe ambele maluri ale Prutului, *Albinuța* a cunoscut numeroase ediții pe parcursul anilor. A fost reeditată în fiecare trei-cinci ani începând cu 1979 (data primei publicări) și, în tot acest răstimp, Lică Sainciuc adăuga elemente noi în desene și le modifica în așa manieră, încât imaginea să nu piardă din cognoscibilitate.

Lică Sainciuc este pictorul care a ilustrat primul *Abecedar* în grafie latină de după 1989, apărut inițial în fascicule de ziar. Cu o dragoste aparte față de copii și copilărie maestrul continuă să illustreze cărți de folclor pentru ei, în care pune multă-multă culoare – *Una două, hai că plouă* (1988), *Nani-nani* (cântece de leagăn, 1989). În 2007 editează *Enciclopedia P. GUITZ*, iar în 2008 – *Povestea celor Trei urși*, traducere după scriitorul englez Robert Southey (cartea-surpriză la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, ediția a XII-a), *Melc, melc, codobelc* (2011).

De asemenea, este coordonatorul colecției „Cartier codobelc”, considerată cea mai bună colecție de carte pentru copii. Ținuta poligrafică de

excepție, textele clasice și cele mai frumoase desene fac din cărțile „Cartier codobelc” o adevărată *duminică a cuvintelor și culorilor*.

Lică Sainciuc mai este autorul și ilustratorul volumelor pentru copii: *Alfabetul cu povești*, o continuare sau completare a *Albinuței*, *Scufița Roșie* de frații Grimm, *Cenușăreasa* de Charles Perrault, volume apărute la Editura „Cartier”.

Ilustrează cu multă măiestrie cartea de micropoeeme *PoEsențe* (2021) de Radmila Popovici, care este una deosebită ca format și conținut.

În 2019, cu suportul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, apare volumul *Lică Sainciuc. Grafică de carte pentru copii*, autor Vladimir Kravcenko.

Creația artistului reprezintă incontestabil o valoare națională, pentru care este apreciat de-a lungul anilor. Lucrările sale au fost expuse în cadrul mai multor expoziții. În 1974 la Seminarul Tineretului de Creație își expune câteva lucrări, printre care și cunoscuta lucrare *Portretul bunicii*. Participă la expoziții republicane de desen (1975, 1977). În 1979 participă la cea de-a III-a expoziție republicană de creații ale pictorilor de teatru, cinema și televiziune cu schițele și costumele pentru personajele din *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă. În anul 2004 plasticianul vernisează prima expoziție personală.

Lică Sainciuc are o contribuție inestimabilă în explorarea trecutului orașului Chișinău, povestește și desenează în creion construcția caselor din trecutul îndepărtat al Chișinăului, bisericile din oraș și centrul istoric al acestuia. Semnează mai multe cărți despre Chișinău: *Colina antenelor de bruiaj* (2000), *Ioan Halippa. Chișinăul pe vremea lui Pușkin (1820-1823), cu 333 de intersecții de Lică Sainciuc* (2011), după care a fost proiectat și un film documentar, *Chișinăul ascuns* (2014).

Recunoașterea valorii creației sale este apreciată cu numeroase premii. În 1976 obține Premiul Special al Asociației Teatrale din Moldova pentru cea mai reușită lucrare de scenografie a stagiunii – *Această copilărie îndepărtată*. La Concursul Republican de Desen din 1978 i se decernează Diploma de gradul II pentru cartea *Umbrela* de Petru Cărare, iar în anul 1979 obține Diploma de gradul III pentru cartea *Albinuța* de Grigore Vieru.

În cadrul diverselor ediții ale Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret obține următoarele premii: Premiul „Cartea anu-

lui” pentru cartea *Enciclopedia P. GUITZ* (2007), Premiul „Igor Vieru” pentru întreaga activitate în domeniul ilustrației de carte pentru copii (2010), Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova pentru cea mai bună prezentare grafică a cărții *Melc, melc, codobelc* (2011). La Salonul Internațional de Carte de la Chișinău, ediția a XXIII-a (2014), obține Premiul „Ilie Gravorul”.

În 2021 i se conferă Diploma de Onoare a Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY) pentru ilustrațiile la cartea „Moara de frig” de Dan Coman.

În 2010 este distins cu Ordinul de Onoare.

În 1993 regizorul Vlad Druc realizează un documentar, împreună cu plasticianul, cu genericul în engleză „Lică Sainciuc Within a Snug Beehive”.

Astăzi, în întreaga lume, succesul ilustratorului de carte se măsoară cu numărul de reeditări ale cărților pe care le-a ilustrat. În acest sens, Lică Sainciuc, alături de Igor Vieru, deține prima poziție printre artiștii plastici din Republica Moldova, grafica semnată de dumnealui fiind reeditată trei decenii la rând.

Referințe

În orice desen adresat copiilor trebuie să depui crâmpie din sufletul tău. Aceasta este o muncă de foarte mare răspundere și succesul ei poate fi asigurat numai în cazul dacă plasticianul știe să interpreteze lumea prin optica copiilor.

Am început să descopăr orașul vechi din fragedă copilărie... Fiindu-mi cam toată viața consacrată imaginii, am abordat și problema Chișinăului din acest punct de vedere... Nu fac concurență savanților. Ei elaborează adevărul științific, pe când eu – adevărul artistic.

Lică Sainciuc

Istoria graficii de carte din Republica Moldova este împărțită în două etape, înainte și după Lică Sainciuc.

Tudor Braga

Lică Sainciuc găsește cu ușurință drumul spre inimile copiilor, trăind pe înțelesul lor cele mai diverse teme. Poveștile sub mâna lui prind

viață, iar eroii nu mai stau plictisiți între pagini, ci te invită la dialog! Uimește prin fantezia și finețea coloristică a desenelor sale. Creează lumi paralele, accesibile doar celor care îi acceptă jocul. Știe să trezească copilul din fiecare dintre noi. Ne învață să vedem, să admirăm, să simțim.

Ada Moșanu

Omul de creație Lică Sainciuc este interesant prin modalitatea de gândire „absolut unică”. Nu prea avem asemenea personalități. E un artist care pictează, face grafică de carte, grafică de calculator, scrie cărți. Lică Sainciuc este artist – om – istoric. Toate aceste calități le-a moștenit de la părinții săi, pictorii Valentina Rusu-Ciobanu și Glebus Sainciuc.

Tudor Stăvilă

Nefiind moralist, Lică Sainciuc nu reflectă latura didactică a operelor ilustrate. Pe lângă faptul că e artist plastic, mai demonstrează și vocația de cronicar și filozof. Desenele sale pot servi drept călăuză în studierea istoriei culturii sau a etnologiei. Este una dintre persoanele progresiste care, prin interpretarea subiectelor ciudate, descoperă publicului universuri fabuloase plăsmuite în folclor și în literatura universală pentru copii (mai ales cea engleză).

Vladimir Kravcenko

În orice domeniu ar activa plasticianul, peste tot dă dovadă de un înalt profesionalism, o îngrijită cultură plastică și roadele talentului său devin o bucurie pentru cel mai larg public amator de frumos de la noi.

Mihai Prepelită

Opera plasticianului Lică Sainciuc e asemenea unui izvor alimentat cu cea mai mare dragoste și pietate față de lumea înconjurătoare.

Igor Isac

Titluri pentru expoziții

Lică Sainciuc – un artist plastic de excepție
Maestrul cu suflet de copil – Lică Sainciuc
Universul fabulos al creației lui Lică Sainciuc

(M. H.)

BIBLIOGRAFIE**Opera**

- ALFABETUL cu povești / Lică Sainciuc. – Chișinău: Cartier, 2018. – Ed. a 2-a. – [108] p.: il. – (Cartier codobelc).
- CHIȘINĂUL ascuns sau o încercare de resuscitare a memoriei unui oraș: album / Lică Sainciuc. – Chișinău: Lumina, 2014. – 160 p. – Disponibil pe internet: www.https://chisineu.files.wordpress.com/2014/12/lica-sainciuc.chișinăi-ascuns.pdf.
- COLINA antenelor de bruiaj / Lică Sainciuc. – Chișinău: Museum, 2000. – 95 + XVp. – (Scrieri despre Chișinău). – Disponibil pe internet: www.https://issuu.com/bibliotecahasdeu/docs/colinaantenelordebruiaj
- ENCICLOPEDIA P. Guitz / imagini și text: Lică Sainciuc. – Ed. a 2-a rev. – Chișinău: Cartier, 2014. – 72 p.: il. – (Cartier codobelc).
- INTERSECȚII chișinăuiene via Ioan Halippa / Lică Sainciuc; cuv. înainte: Nicolae Pojoga. – Chișinău, 1899-2012. – 226 p. – Disponibil pe internet: www.http://aecau.ro/userfiles/files/ebooks/175/5920.pdf
- HALIPPA, IOAN. Chișinăul pe vremea lui Pușkin (1820-1823), cu 333 de intersecții de Lică Sainciuc / Ioan Halippa, Lică Sainciuc. – Chișinău: Cartier, 2011. – 224 p.

* * *

- CREANGĂ, Ion. Fata babei și fata moșneagului / Ion Creangă; il.: Lică Sainciuc. – Chișinău: Litera, 2012. – 40 p.: il.
- CREANGĂ, Ion. Punguța cu doi bani / Ion Creangă; des.: Lică Sainciuc. – Chișinău: Silvius Libris, 2008. – 12 p.
- HLIB, Lidia. Regina nopții / Lidia Hlib; des.: Lică Sainciuc. – Chișinău: Silvius Libris, 2007. – 56 p.: il.
- MELC, melc, codobelc: antologie / sel. și il.: Lică Sainciuc. – București: Litera Internațional, 2011. – 64 p.: il.
- SCOBIOALĂ, Aurel. Alt urciur cu pățării / Aurel Scobioală; il.: Lică Sainciuc, Glebus Sainciuc. – Chișinău: Prut Internațional, 2001. – 252 p.: il.
- URECHE, Grigore. Povestea și tocma altor țări ce sunt primprejur... / Grigore Ureche; il.: Lică Sainciuc. – Chișinău: Cartier, 2017. – 36 p.: il.
- VIERU, Grigore. Albinuța / Grigore Vieru; il.: Lică Sainciuc. – Chișinău: Litera, 2011. – 108 p.: il.

Referințe critice

- KRAVCENKO, Vladimir. Lică Sainciuc: Grafică de carte pentru copii: album / Vladimir Kravcenko. – Chișinău: Lumina, 2019. – 156 p.: il. color. – Note: Text parțial în lb. engl.

* * *

„DESENAM de când mă țin minte. Aveam condiții prielnice: culori, hârtie, liniște...” / Lică Sainciuc; consemn.: Vasile Ernu // Ernu, Vasile. Inteligența ba-

- sarabeană azi: interviuri, discuții, polemici despre Basarabia de ieri și de azi / Vasile Ernu. – Chișinău: Cartier, 2016. – P. 258-265.
- KRAVCENKO, Vladimir. Lică Sainciuc: „În surse externe caut confirmări. Descoperirile le fac singur” / Vladimir Kravcenko // Moldova. – 2017. – Nr. 9-10. – P. 68-75.
- KRAVCENKO, Vladimir. Lică Sainciuc – patruzeci de ani în grafica de carte pentru copii / Vladimir Kravcenko // Akademos. – Chișinău, 2017. – Nr. 3. – P. 149-158.
- KRAVCENKO, Vladimir. Lică Sainciuc: As Happy as a Lark, across the Years / Vladimir Kravchenko // Bookbird. – 2020. – N. 4. – P. 93-94. – Lb. engl.
- LAUREAȚII Premiului Național, ediția 2019: [Lică (Alexei) Sainciuc] // Moldova. – 2019. – Nr. 9-10. – P. 12-15.
- MOLDOVANU, Anastasia. Lică Sainciuc – artistul plastic cu suflet de copil / Anastasia Moldovanu // Negru pe Alb. – Buzău, 2017. – Nr. 31. – P. 13-15.
- TAMAZLĂCARU, Elena. Lică Sainciuc, în vraja colorată a copilăriei / Elena Tamazlăcaru // Literatura și arta. – 2017. – 31 aug. – P. 8.
- LICĂ Sainciuc // Calendar Național 2017 / Bibl. Naț. a Republicii Moldova. – Chișinău: Baștina-Radog, 2017. – P. 257-258.

3 IULIE – 80 DE ANI

DE LA NAȘTEREA SCRITORULUI TITUS ȘTIRBU (1942)

Poetul, epigramistul, parodistul Titus Știrbu s-a născut în satul Cenușa, județul Soroca (azi raionul Florești). „Mama Elizaveta Cenușă, tata Grigore Știrbu./ Mama n-a știut să scrie,/ Tata n-a citit un rând./ Sunt legați pentru vecie/ Ca și iarba de pământ.” (Titus Știrbu).

Școala primară o face în satul natal. După absolvirea Școlii medii din orașelul Ghindești, își continuă studiile la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Istorie și Filologie (1959-1964). Fiind student, se angajează la redacția pentru copii (unită în acea perioadă) a ziarului „Tânărul leninist” și a revistei „Scânteia leninistă” (1961-1964). După absolvirea Universității, în perioada 1966-1976, lucrează redactor în Redacția Emisiuni pentru Copii și Tineret la Comitetul de Stat al RSSM pentru Televiziune și Radiodifuziune (actualmente Instituția Publică Națională a Audiovizualului (IPNA) Compania „Teleradio-Moldova”). A contribuit la activitatea Teatrului televizat de păpuși „Prichindel”, scriind și redactând scenariile pentru trupa de actori, ani la rând a realizat emisiunea

radiofonică „Ghici ghicitoarea mea”. A deținut funcțiile de șef de secție la Societatea Republicană „Prietenii cărții” (1978-1984), referent, consultant pentru relațiile externe, apoi secretar al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1984-1991), consilier al directorului general al Comitetului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți (1992-1994), secretar al Consiliului Național de Cinematografie (1994-1999), specialist principal la Departamentul Relații Interetnice și Funcționare a Limbilor (1999-2001). Ulterior, este redactor la Serviciul editorial al Editurii „Universul” (2002-2008). Actualmente, activează în cadrul Uniunii Scriitorilor din Moldova.

Din 1972 este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova și membru al Uniunii Epigrafiștilor din România.

Debutază în presă cu poezia *Prin nămeți* (1956). Prima carte intitulată *Satelitul*, destinată micilor cititori, apare în 1973. Apoi urmează și alte cărți: *Lenea Cucoană – prinsă-n capcană* (1975), *Lădița cu cireșe* (1975), *Poveste despre pâine* (1978), *Casă din cuvinte* (1984), *Omul casă-și construiește* (1986), *Abecedarul micului pieton* (1989), *Ați văzut așa portar?* (1993), *Târgul din poiană* (1996), *Vai, ce litere ghidușe!* (1999), *Unu scriem, doi – în minte* (2005), *1,2,3, ce mai faceți băieței?* (2005), *Vreau să fiu pasăre: povestiri* (2005), *Florile se duc la școală* (2007), *A venit un lup la școală* (2007), *Mama și puii* (2008), *Bunicuța melcilor* (2008), *Puișorii mamei* (2008), *Pomul cu litere* (2008), *Pomul cu cifre* (2008), *Iepuraș leneș* (2009), *Sub o geană de pădure* (2010), *Un băiat cu două fețe și o sută de povețe* (2010), *A venit un lup la școală* (2011), *Puiul mamei puișor* (2012), *101 poeme* (2012), *...Eram un bob și eu* (2012), *Câte-o literă, cu-n cetel, învățăm tot alfabetul* (2013), *Vasilică-Fasolică, Născocilă și cureaua* (2014), *La grădina zoologică* (2017), *Primul meu Abecedar* (2018), *Alfabet și numărătoare* (2018), *Smartphon-ul vorbește* (2019), *Alfabet electronic interactiv* (2019), *Formule de politețe* (2019), *Băiatul cu trei garoafe în mână* (2020).

Cărțile cuprind adevărate lecții de viață adresate micilor cititori despre dragostea de țară, de părinți, dar și despre unele cusururi ale eroilor săi, descrise cu umor fin.

Poetul a scris parodii și epigrame pentru maturi, pe care le-a însumat în volumul *Motanul poliglot* (2002).

A tradus din literatura pentru copii și din folclorul popoarelor lumii.

Mulți ani la rând a organizat Sărbătoarea republicană a cărții pentru copii. A inițiat pe paginile ziarului „Țarina” revista „Spiriduș”, găzduită mai apoi de săptămânalul „Dimineața”.

Este deținătorul mai multor premii: Diploma de gradul I la Concurusul republican de literatură pentru copii „Bucuria din ochii copilului” (1996, pentru cartea *Târgul din poiană*), Premiul Mare pentru parodie în cadrul Festivalului de satiră și umor „Dănilă Prepeleac” (1997), Premiul I pentru parodie la Festivalul republican de satiră și umor „La hanul lui Păcală” (2003, Nisporeni), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru culegerea de versuri *Ce înseamnă a fi om bun?* (2006), Premiul Secției Naționale IBBY acordat în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret (2015, pentru *Vasilică-Fasolică, Născocilă și cureaua*; 2016, pentru *Alfabetul cu zâmbete*; 2018, pentru *Ceaunel*), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru cartea *Născocilă, Roadegumă și feciorul lui Păcală* (2019).

În anul 2020 antologia *Născocilă, Roadegumă și feciorul lui Păcală* este promovată, alături de romanul lui Ion Anton *Ieșirea din uitare*, în cadrul Campaniei Naționale de promovare a lecturii „Să citim împreună!”, ediția a IX-a.

În anul 2010 i se conferă Titlul „Maestru al Literaturii”, iar în 2015 este distins cu Ordinul „Gloria Muncii”.

Este cetățean de onoare al comunei Mogocești, jud. Iași și al satului de baștină Cenușa.

Referințe

Doar cartea ne-a scos pe toți în lume și cei care vor să ajungă și să deprindă o profesie frumoasă, o pot face doar cu ajutorul cărții.

*Om bun e o minune,
Fiți și voi niște minuni,
Fiți cu toții oameni buni!*

*Învață câte limbi dorești,
Dar să rămâi măreț și tare
În tronul Limbii Românești!*

* * *

*Un cântec despre oameni și despre pământ
Când nu-l am pe buze – îl mângâi în gând.*

Titus Știrbu

Titus Știrbu este unul dintre cei mai cunoscuți poeți pentru copii din Republica Moldova. Poeziile lui sunt îndrăgite de cei mici, spuse pe de rost, cântate, purtate dintr-un spectacol în altul. El este un adevărat prieten al copiilor.

Nicolae Dabija

[Titus Știrbu] a valorificat cu măiestrie întregul complex de procedee, forme și formule puse la îndemână de basm, baladă, fabulă, ghicitori, frământări de limbă, snoavă etc.

Mihai Cimpoi

Titus Știrbu este credincios și statornic cititorului său: îi urmărește joaca, atitudinea față de prieteni; îl vrea de treabă și disciplinat, devotat cărții și pământului pe care-l lucrează părinții...

Ion Bejenaru

Cert este faptul că, orice temă ar aborda poetul Titus Știrbu, știe a se travesti el însuși într-un copil năstrușnic și zglobiu, izbutind să obțină efecte educative incontestabile cu valoare general-umană.

Ion Anton

Poeziile lui Titus Știrbu sunt deosebite atât prin mesajul plin de umor fin, cât și prin grija autorului pentru creșterea spirituală sănătoasă a micului cititor.

Tamara Vieru

Titluri pentru expoziții

Titus Știrbu – poetul care dăruiește zâmbete

Prietenul copiilor și al cărții

Umorul fin – leac pentru copii

Titus Știrbu – izvor nesecat de umor

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE**Opera**

- A CUI e căsuța?: carte jucărie / Titus Știrbu. – Chișinău: Biblion, 2019. – [10] p.: il. color.
- AL CUI să fie glasul? / Titus Știrbu. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Biblion, 2018. – [10] p.: il. color.
- ALFABET cu zâmbet / Titus Știrbu; pict.: Alexei Gurschi. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Biblion, 2019. – [10]p.: il. color.
- ALFABETUL animalelor / Titus Știrbu; pict.: I. Prihodkin. – Ed. a 3-a. – Chișinău: Biblion, 2019. – [10]p.: il. color.
- BUNELE, bună ziua! / Titus Știrbu; pict.: Tatiana Varvariuc. – Chișinău: S.n., 2012. – [16]p.: il.
- CALCULATORUL cu vârguță / Titus Știrbu; il.: Tatiana Varvariuc. – Chișinău: Pontos, 2015. – 16 p.: il.
- CÂTE-O literă, cu-ncetul, învățăm tot alfabetul / Titus Știrbu; il.: Tatiana Varvariuc. – Chișinău: Pontos, 2013. – 16 p.: il.
- CEAUNEL: povestiri / Titus Știrbu; pict.: Tatiana Varvariuc. – Chișinău: Pontos, 2017. – 16 p.: il.
- CE ÎNSEAMNĂ a fi om bun?.. / Titus Știrbu; prez. graf.: Petru Ghețoi. – Chișinău: Lumina, 2012. – 24 p.: il.
- ...ERAM un bob și eu: versuri pentru toate vârstele / Titus Știrbu; cop.: Tatiana Varvariuc. – Chișinău: Lumina, 2012. – 132 p.
- FAPTE bune: carte jucărie / Titus Știrbu. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Biblion, 2018. – [10] p.: il. color.
- FIUL lui Păcală se duce la școală: versuri pline de umor, inspirate din folclor / Titus Știrbu. – Chișinău: Pontos, 2018. – 16 p.
- FORMULE de politețe: carte jucărie / Titus Știrbu. – Chișinău: Biblion, 2019. – [10] p.: il. color.
- GHICITORI și poezii pentru cei mai mici copii / Titus Știrbu; pict.: Tatiana Varvariuc. – Chișinău: Europres, 2011. – [16] p.: il.
- ÎN PĂDURE: 5 poezioare vesele: carte jucărie / Titus Știrbu. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Biblion, 2018. – [10] p.: il. color. – (Creionașul).
- LA FERMĂ: 5 poezioare vesele / Titus Știrbu. – Chișinău: Biblion, 2015. – [10] p.: il. color. – (Creionașul).
- MAMA și copiii / Titus Știrbu. – Chișinău: Biblion, 2019. – [10] p.: il. color.
- NĂSCOCILĂ, Roadegumă și feciorul lui Păcală: carte pentru copii, părinți și educatori / Titus Știrbu; cop.: Emil Cojocar. – Chișinău: Lumina, 2019. – 236 p.
- NUMĂRĂTOAREA veselă: carte jucărie / Titus Știrbu. – Chișinău: Biblion, 2019. – [10]p.: il. color.

- PUIUL mamei, pușor / Titus Știrbu; pict.: N. Fattahova. – Chișinău: Biblion; Integral, 2012. – 16 p.: il. – (De la 0 la 5).
- SĂ ÎNVĂȚĂM culorile: carte jucărie / Titus Știrbu. – Chișinău: Biblion, 2019. – [10]p.: il. color.
- SUB o geană de pădure / Titus Știrbu; il.: Tatiana Varvariuc. – Chișinău: Pontos, 2010. – 16 p.: il.
- TÂRGUL din poiană: poem; Ghici ghicitoarea mea: poezii, ghicitori / Titus Știrbu; pict.: Tatiana Varvariuc. – Chișinău: Pontos, 2015. – 16 p.: il.
- UN BĂIAT cu două fețe și o sută de povește: (notițe ale unei fetețe) / Titus Știrbu; il.: Tatiana Varvariuc. – Chișinău: Pontos, 2010. – 20 p.: il.
- UNU scriem, doi – în minte: epigrame și catrene vesele (și nu prea) / Titus Știrbu; pref.: Ion Ciocanu; cop.: V. Herța. – Ed. a 2-a, rev. și compl. – Chișinău: Pontos, 2017. – 80, [8]p.
- VASILICĂ-FASOLICĂ, Născocilă și cureaua: carte pentru copii / Titus Știrbu; coord.: Roxana-Alexandra Costinescu; cop.: Andrei Ștefanachi. – Iași: Tipo Moldova, 2014. – 139 p.
- VREAU să fiu pasăre: povestiri / Titus Știrbu; il.: Tatiana Varvariuc. – Chișinău: Pontos, 2013. – 24 p.: il.
- ZECE povești și doar una cu minciuni / Titus Știrbu; design și graf.: V. Treachin. – Chișinău: Universul, 2004. – 64 p.: il.

Referințe critice

- TITUS Știrbu: ghid bibliografic / Bibl. Mun. „B.P. Hasdeu”; alcăt.: S. Antufiev. – Chișinău: Colograf-Com, 2002. – 80 p.
- * * *
- CALAMANCIUC, Gheorghe. O carte luminată de bunătate pentru găgălici: (Titus Știrbu, *Ce înseamnă a fi om bun?*) / Gheorghe Calamanciuc // Florile dalbe. – 2018. – 25 ian. – Nr. 3. – P. 7.
- CALAMANCIUC, Gheorghe. O carte pentru Gheorghîță: (Titus Știrbu, *Ce înseamnă a fi om bun?*) / Gheorghe Calamanciuc // Făclia. – 2018. – 19 ian. – Nr. 2. – P. 5.
- CALMAȚUI, Svetlana. Veșnic vesel și fericite...: (scenariul întâlnirii cu scriitorul Titus Știrbu): activitate extracurriculară / Svetlana Calmațui // Învățătorul modern. – 2019. – Nr. 6. – P. 18-20.
- CIOCANU, Ion. Dumitraș – prozatorul tatei: (Titus Știrbu, *Ceaunel*) / Ion Ciocanu // Florile dalbe. – 2018. – 31 mai. – P. 6.
- CIOCANU, Ion. Păcală de la noi din școală: [Titus Știrbu, *Fiul lui Păcală se duce la școală*] / Ion Ciocanu // Florile dalbe. – 2019. – 31 ian. – Nr. 4. – P. 7.
- CIOCANU, Ion. Povește plăcute: [Titus Știrbu] // Ciocanu, Ion. Cărțile din noi: Articole, eseuri, cronici literare / Ion Ciocanu. – Chișinău: Pontos, 2011. – P. 283-284.

- CIOCANU, Ion. *Violența și subtilitatea satirei lui Titus Știrbu* // Ciocanu, Ion. *Salahorind: Articole, cronici, portrete și medalioane literare* / Ion Ciocanu. – Chișinău: Phoenix, 2008. – P. 209-210.
- CUDLENCO, Maria. *O întâlnire ca o zi de Duminică cu scriitorul Titus Știrbu* / Maria Cudlenco // *Realități Culturale*. – 2020. – Nr. 12. – P. 3.
- FURDUI, Galina. *Omul casă-și construiește* // Furdui, Galina. *Tangențe policrome: Eseuri, portrete, creionări* / Galina Furdui. – Chișinău: Labirint, 2009. – P. 318-319.
- LAUREAȚII premiilor USM 2019: *Titus Știrbu, premiul Cartea pentru copii: (ancheta „Contrafort”)* // *Contrafort*. – 2020. – Nr. 4. – P. 15.
- MOVILĂ, Lică. *Mulțumim pentru neuitare: [Campania Națională „Să citim împreună!” – Titus Știrbu, Ion Anton]* / Lică Movilă // *Florile dalbe*. – 2020. – 12 mar. – Nr. 10. – P. 2-3.
- PILCHIN, Maria. *Anul literar 2019: Cartea pentru copii și tineret: [Titus Știrbu, Claudia Partole, Petre Popa, Viorica Covalschi, Ion Diordiev, Lidia Codreanca, Zina Izbaș, Alexandru Plăcintă, Alexandru Vakulovski]* / Maria Pilchin // *Revista literară*. – 2020. – Nr. 5. – P. 11.
- PERETEATCU, Tamara. *O întâlnire virtuală de neuitat: (cu scriitorul Titus Știrbu în cadrul Campaniei Naționale de Promovare a Cărții și Lecturii „Să citim împreună!”)* / Tamara Pereteatcu // *Florile dalbe*. – 2020. – 19 noiem. – Nr. 35-36. – P. 2.
- POPOVICI, Doina. *Poetul care dăruiește zâmbete: [Titus Știrbu]* / Doina Popovici // *Florile dalbe*. – 2020. – 10 sept. – Nr. 26. – P. 8.
- PREMIILE Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru anul 2019: *Premiul Cartea pentru Copii și Tineret – „Născocilă, Roadeșgumă și feciorul lui Păcală” de Titus Știrbu* // *Revista literară*. – 2020. – Nr. 6. – P. 11; *Contrafort*. – 2020. – Nr. 2 – P. 17.
- PUȘCAȘ, Olesia. *Poet cu suflet de copil: [Titus Știrbu]* / Olesia Pușcaș // *Florile dalbe*. – 2020. – 5 noiem. – P. 11.
- RAȚIU, Iuliu. *Titus Știrbu* // Rațiu, Iuliu. *O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți* / Iuliu Rațiu. – Chișinău: Prut Internațional, 2006. – P. 340.
- ȘTIRBU, Titus. *Minciunele lui Titi cel mic* / Titus Știrbu // *Scobioală, Aurel: Scriitorii când erau copii* / Aurel Scobioală. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – P. 128-130.
- TITUS Știrbu // *Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dict. bibliogr.* / *Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”*; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ed. a 2-a, rev. și compl. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – P. 357-359.
- TRIFAN, Călina. *Titus Știrbu* / Călina Trifan // *Dicționarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010*. – Chișinău: Prut Internațional, 2010. – P. 516-517.
- ZAPOROJAN, Silvia. *Bunelul copiilor din toată Moldova: [Titus Știrbu]* / Silvia Zaporojan, Nina Bejan // *Realități Culturale*. – 2020. – Nr. 12. – P. 1-2.

Dedicații lirice

LUPULEAC, Anatol. A mai răsărit un soare: pentru Știrbu Titus // Lupuleac, Anatol. Razele inimii / Anatol Lupuleac. – Chișinău: Notograf Prim, 2011. – P. 30-31.

LUPULEAC, Anatol. Oglinda vieții: lui Titus Știrbu // Lupuleac, Anatol. Vino, mam', acasă / Anatol Lupuleac. – Chișinău: Grafema Libris, 2013. – P. 36-37.

5 AUGUST – 100 DE ANI

DE LA NAȘTEREA SCRIITORULUI MARIN PEDA (1922-1980)

Personalitate distinctă a literaturii postbelice, Marin Preda s-a născut la 5 august 1922 în comuna Siliștea-Gumești, județul Teleorman, într-o familie de țărani, având mai mulți frați și surori.

În 1930 începe cursurile școlii primare din satul natal. În timpul școlii este ocupat și cu diverse treburi gospodărești, dar în ciuda acestui fapt obține rezultate foarte bune la învățătură. Împrumută cărți — atunci când tatăl său nu mai are posibilitatea să i le cumpere, fie de la învățătorul său, fie din comunele învecinate. Între 1934-1937 urmează ciclul secundar la aceeași școală.

Este admis, în 1937, la Școala Normală din Abrud, iar un an mai târziu, când aceasta este desființată, se transferă la Școala Normală din Cristur-Odorhei, apoi la Școala Normală din București (1937-1941). După susținerea examenului de capacitate, în 1941, renunță la studii din cauza greutăților materiale.

A debutat în 1942 cu schița *Pârlitu*, în pagina literară „Popasuri” a ziarului „Timpul”. În același an este corector la ziarul „Timpul” și funcționar la Institutul de Statistică. Este remarcat de Eugen Lovinescu în perioada în care a frecventat cenaclul „Sburătorul”, în cadrul căruia a citit povestirea *Calul* (1943). A fost, în continuare, secretar de redacție la „Evenimentul zilei”, corector la ziarul „România liberă” (1945-1947) și, din nou, la „Timpul” (1946), secretar de presă la Ministerul Informațiilor, funcționar la Societatea Scriitorilor Români (1947-1948), redactor, din 1952, la „Viața Românească”.

Meritul redescoperirii viitorului mare scriitor îi revine lui Geo Dumitrescu, dar mai ales lui Miron Radu Paraschivescu. Marin Preda a publicat povestiri, nuvele și numeroase articole în ziare și reviste ca

„Timpul”, „Vremea”, „Evenimentul zilei”, „Tinerețea”, „Contemporanul”, „Lumea”, „Revista literară”.

În 1949 devine membru al Uniunii Scriitorilor, iar din 1968 vicepreședinte al acesteia (reales în 1972 și 1977). A fost, de asemenea, director la „Cartea Românească”, de la reînființarea acesteia în 1970.

A debutat editorial cu volumul de nuvele *Întâlnirea din pământuri* (1948), care a adus o viziune distinctă proprie asupra lumii rurale. Au urmat apoi nuvelele *Ana Roșculeț* (1949), *Desfășurarea* (1952), *Ferestre întunecate* (1956), *Îndrăzneala* (1959), *Friguri* (1963), romanele *Moromeții* (I-II, 1955-1967) – considerat operă fundamentală a literaturii românești postbelice, *Risipitorii* (1962), *Intrusul* (1968), drama în trei acte *Martin Bormann* (1968), *Imposibila întoarcere* (eseuri, 1971), *Marele singuratic* (1972), *Delirul* (1975), *Viața ca o pradă* (1977), *Cel mai iubit dintre pământeni* (I-III, 1980) – ultima operă a scriitorului.

„*Cel mai iubit dintre pământeni* poate fi definit ca un roman total. Nu roman-fluviu, unde desfășurarea este orizontală și cronologia întinsă, nici roman-ciclic, unde temele și destinele se înșiră ca mărgelile pe ață, ci roman total: romanul unui destin care asumă o istorie, romanul unei istorii care trăiește printr-un destin”, arăta Eugen Simion în prefața celei de-a treia ediții a romanului (1987).

Unele dintre romanele lui Marin Preda au fost traduse în limbile franceză (*Marele singuratic*, în 1975) și suedeză (*Intrusul*, în 1976). A tradus, singur sau în colaborare, din Albert Camus (romanele *Străinul*, *Ciumă*), F.M. Dostoievski (*Demonii*).

Proza sa a oferit subiecte de film ale căror scenarii au fost semnate chiar de scriitor: *Desfășurarea* (1954, în regia lui Paul Călinescu), *Porțile albastre ale orașului* (1973, în regia lui Mircea Mureșan, film distins cu Premiul Asociației Cineaștilor din România în 1974), *Marele singuratic* (1976), sau de alți autori — *Imposibila iubire* (1983, în regia lui Constantin Vaeni), *Moromeții* (1986, în regia lui Stere Gulea, film distins cu Premiul ACIN în 1987), *Cel mai iubit dintre pământeni* (1992, în regia lui Șerban Marinescu).

A fost ales membru corespondent al Academiei Române, Secția de științe filologice, literare și artistice, la 1 martie 1974, devenind membru titular post-mortem la 3 iulie 1990.

Recunoașterea valorii creației sale este apreciată cu numeroase premii: Premiul de Stat (1952, pentru *Desfășurarea* și 1955, pentru romanul *Moromeții*), Premiul Asociației Scriitorilor din București (1968, pentru *Intrusul* și 1971, pentru *Imposibila întoarcere*), Premiul pentru proză al Uniunii Scriitorilor (1972, pentru *Marele singuratic*), Premiul pentru publicistică al Uniunii Scriitorilor (1977, pentru *Viața ca o pradă*).

A încetat din viață la 16 mai 1980, la Casa de Creație a Scriitorilor de la Mogoșoaia, fiind înmormântat la Cimitirul Bellu din București.

Prin proporțiile și unicitatea creației sale epice, Marin Preda este unul dintre „clasicii” literaturii românești contemporane. „Cărțile sale îl plasează în rândul celor mai profunzi observatori ai omului modern și ai destinului său în cadrul unei civilizații pline de anomalii”, apreciază Eugen Simion. Autorul însuși spunea că „scriitorul nu trebuie să părească omul, chiar dacă omul, sătul de propriile sale fapte, n-ar dori să i se pună în față o oglindă și să-și vadă în ea chipul”.

În semn de prețuire pentru personalitatea și opera lui Marin Preda, au fost denumite cu numele său cinci străzi (în Cluj-Napoca, Turda, Oradea, Mangalia și Râmnicu Vâlcea), trei licee (în București, Odorheiu Secuiesc, Turnu Măgurele), precum și o filială a Bibliotecii Metropolitane București. În anul 2012, cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la nașterea scriitorului Marin Preda, Banca Națională a României a pus în circulație o monedă comemorativă din argint.

Referințe

[Cel mai iubit dintre pământeni] cred că este cel mai mare efort creator pe care l-am depus până în prezent. Pot să spun că, dacă aș fi fost mai tânăr, n-aș fi putut să scriu această carte: este, deci, rodul maturității biologice, dar și artistice. Acest efort a dat la iveală multe secrete ale ființei mele și sper ca imaginația mea să nu fi fost secătuită. Din această pricină, adică din această stare de spirit de după scriere – stare de spirit care sper să fie trecătoare –, mi-e greu să-mi imaginez că m-aș mai putea angaja la o lucrare de astfel de proporții.

Marin Preda

Nu, nu i-a fost deloc ușor lui Marin Preda să fie scriitor... Iar după ce a devenit, i-a fost foarte greu să rămână scriitor și să-și scrie, în continua-

re, opera, întâi din cauza naturii sale specifice (un om care ia lucrurile în serios, prea în serios, și are credința că a scrie constituie rostul lui pe pământ, iar a nu scrie este totuna cu a-ți pierde rostul: o încetineală a spiritului, o nevroză latentă care-l duce, din când în când, în marginea exasperării etc.) și, în al doilea rând, pentru că a publicat la începutul carierei sale două cărți mari, putem spune chiar două capodopere: *Întâlnirea din pământuri* și *Moromeții*. Tot ceea ce a scris după aceea a fost comparat cu aceste modele. O șansă și, mai ales, o nefericire pentru Preda. O exigență și o așteptare care puteau, pur și simplu, să-i paralizeze spiritul creator.

Marin Sorescu

Marin Preda, omul și opera, a suscit un interes aparte în critica, istoria literară și în memorialistica și eseistica românească, vreme de șase decenii, din 1948, de la apariția volumului său de debut *Întâlnirea din pământuri* și până astăzi. Niciun alt creator contemporan nu a cunoscut o tratare atât de complexă, care însumează câteva zeci de mii de pagini de referință. Bibliografia ce i se dedică numără peste o mie cinci sute de titluri de cărți, cronici, destăinuiri, documente, ceea ce nu s-a întâmplat în cazul celorlalți scriitori din epocă.

Victor Crăciun

În literatura română Marin Preda se află în aceeași situație cu Tudor Arghezi, opera lui refuzând orice tentativă de clasificare și sustrăgându-se oricărei formule: cel mai însemnat dintre scriitorii perioadei postbelice, comparabil cu prozatorii de frunte ai veacului, este izolat în peisajul literar actual, respectându-se încă o dată una dintre ineditile trăsături ale literaturii noastre – apariția intermitentă a unor mari personalități creatoare care se situează în afara epocii în care trăiesc, pe care o subordonează prin impunerea forțată a unor modele generatoare numai de epigonism, fiindcă individualitatea lor este prea puternică pentru a putea fi urmată, semn de adaptare a forțelor spiritualității naționale la ritmul sincopat al istoriei, prielnic doar izbucnirilor și excepțiilor, mai puțin mersului continuu.

Mircea Iorgulescu

Că opera lui Marin Preda este expresia unei literaturi evoluată, care și-a pus cele mai importante probleme ale scrisului și le-a rezolvat, stă

mărturie conștiința literară a scriitorului. Există un polemism implicit al literaturii lui care a atras de la început atenția contemporanilor.

Dacă despre unii scriitori români s-a spus că sunt simple forțe ale naturii fără rezonator meditativ, despre Marin Preda trebuie afirmat contrariul. Literatura lui nu se revarsă, ci este decantată de luciditate și de scrupul meditativ.

Mihai Ungureanu

Titluri pentru expoziții

Cel mai iubit dintre pământeni

Marin Preda – un fenomen de excepție în literatura română

Marin Preda – un adevărat creator de capodopere

Unul dintre cei mai importanți romancieri români – Marin Preda

(M. H.)

BIBLIOGRAFIE

OPERA

- CEL MAI IUBIT dintre pământeni. [În 3 vol.] / Marin Preda; pref.: acad. Eugen Simion. – București; Chișinău: Litera Internațional, 2009.
- DELIRUL / Marin Preda; pref.: Eugen Simion. – București: Curtea Veche, 2009. – 495 p.
- DINCOLO de nisipuri / Marin Preda; pref.: Cornel Ungureanu; postf.: D.R. Popescu. – București: Curtea Veche; Jurnalul Național, 2011. – 250 p. – (Biblioteca pentru toți).
- IMPOSIBILA întoarcere / Marin Preda; pref.: Gabriel Dimisianu; tab. cron.: Teodora Dumitru; ref. crit.: Cătălin Sturza. – București: Curtea Veche, 2010. – 264 p.
- INTRUSUL / Marin Preda; pref.: Răzvan Voncu. – București: Jurnalul Național; Curtea Veche, 2011. – 330 p.
- ÎNTĂLNIREA din pământuri / Marin Preda; pref.: Eugen Simion. – București: Curtea Veche, 2010. – 444, [2] p.
- MARELE singuratic / Marin Preda; pref.: Eugen Simion. – București: Curtea Veche, 2010. – 363 p.
- MOROMEȚII: roman. În vol. / Marin Preda; pref.: Oana Soare; dosar critic: Lucian Pricop. – București: Cartex Serv, 2016. – (Seria de autor).
- NICOLAE Moromete: roman / Marin Preda; il.: C. Baciuc. – București: Ed. Ion Creangă, 1990. – 160 p.: il.

- RISIPITORII / Marin Preda; pref.: Oana Soare. – București: Curtea Veche, 2011. – 447 p.
- VIAȚA ca o pradă / Marin Preda; pref.: Eugen Simion. – București: Jurnalul Național; Curtea Veche, 2010. – 299 p.

Referințe critice

- DUMITRESCU, Savu. Marin Preda între viață și moarte / Savu Dumitrescu. – București: Odeon, 1992. – 154 p.
- IVĂNESCU, Cezar. Pentru Marin Preda / Cezar Ivănescu. – Iași: Timpul, 1996. – 202 p.

- ANGHELESCU, Mircea. Dosarul Marin Preda / Mircea Angheliescu // România literară. – 2019. – 5 iul. – P. 29-30. – P. 10.
- DUMITRU, Teodora. [Marin Preda: tabel cronologic] / Teodora Dumitru // Preda, Marin. Viața ca o pradă / Marin Preda. – București: Jurnalul Național; Curtea Veche, 2010. – P. 7-15; Preda, Marin. Risipitorii / Marin Preda. – București: Curtea Veche, 2011. – P. 7-14.
- NĂSTASE, Răzvan. [Marin Preda: referințe critice] / Răzvan Năstase // Preda, Marin. Viața ca o pradă / Marin Preda. – București: Jurnalul Național; Curtea Veche, 2010. – P. 287-299.
- POPA, Zinaida. Interdisciplinaritatea în romanul „Cel mai iubit dintre pământeni” de Marin Preda / Zinaida Popa // Învățătorul modern. – 2017. – Nr. 5. – P. 27-28.
- STURZA, Cătălin. [Marin Preda: referințe critice] / Cătălin Sturza // Preda Marin. Risipitorii / Marin Preda. – București: Curtea Veche, 2011. – P. 419-442.

11 AUGUST – 125 DE ANI

DE LA NAȘTEREA SCRIITOAREI ENGLEZE ENID BLYTON (1897-1968)

Viitoarea scriitoare de literatură pentru copii Enid Blyton s-a născut la 11 august 1897 la Londra, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei. A fost primul dintre cei trei copii în familia lui Thomas Carey Blyton, negustor de tacâmuri, și a soției sale Theresa Mary, născută Harrison. Din 1907 până în 1915, Blyton a studiat la Școala St. Christopher din Beckenham. Învăța bine la școală, preferând activitățile literare, artistice și sportive. În timpul studiilor a început să scrie povești și poezii, împreună cu alte colegi au înființat o revistă literară.

După liceu a ales să studieze pedagogia. A predat la o școală de băieți, apoi a fost angajată ca guvernantă. În acest timp a continuat să scrie,

publicându-și poveștile și poeziile în diferite periodice. Prima carte, volumul de poezii intitulat *Child Whispers* [*Șoapte de copil*], a apărut în 1922. În doar un an, semnează deja câteva cărți și peste 100 de articole, pe lângă recenzii, povești, piese de teatru și poezii. Editează o publicație săptămânală pentru copii, numită *Sunny Stories*. În paralel, scrie articole pe teme educaționale în revista *Teacher's World*.

S-a afirmat în literatura pentru copii ca o autoare foarte prolifică. A scris câteva serii de cărți adresate copiilor cu vârsta între 3 și 14 ani, printre cele mai importante fiind: *The Faraway Tree* [*Copacul Depărtărilor*] (include patru cărți: *Pădurea fermecată*, 1939; *Magia Copacului Depărtărilor*, 1943; *Oamenii Copacului Depărtărilor*, 1946; *În susul Copacului Depărtărilor*, 1961), *The Famous Five* [*Cei cinci faimoși*] (1942-1963, 21 de cărți, printre care *Cinci pe o insulă cu comori*, *Cinci fug împreună*, *Cinci dau de o problemă* ș.a.), *Cinci căutători de comori și un câine* (1943-1961, 15 cărți, printre care *Misterul unei pisici dispărute*, *Misterul camerei secrete*, *Misterul casei ascunse*, *Misterul hoțului invizibil*, *Misterul omului dispărut*, *Misterul mesajului straniu și altele*), *The Secret Seven* [*Cei șapte secreți*] (1949-1963, 15 cărți) ș.a.

Cărțile scriitoarei Enid Blyton conțin subiecte despre ținuturi cu creaturi fantastice, detectivi și dezlegare de mistere, viața școlară, aventuri la fermă și la circ etc. A fost remarcată pentru seriile de cărți concepute pentru diferite grupe de vârstă, cu protagoniști recurenți. Unul dintre faimoasele personaje ale scriitoarei este Noddy, protagonistul seriei *Make Way for Noddy* (1949-1963), ce include povești pentru copiii care abia învață să citească. A fost tradusă și în limba română cu titlul *Iată-l pe Noddy*, începând cu anul 2008, la Editura „Vellant”. După această lucrare a fost realizat serialul în desen animat, unul dintre cele mai longevive, difuzat în Marea Britanie încă din 1955 și până în prezent.

Enid Blyton a simțit responsabilitatea de a oferi cititorilor săi un cadru moral puternic, încurajându-i să susțină cauze nobile. Prin cluburile pe care le-a înființat sau sprijinit a strâns fonduri pentru animale și pentru acte de caritate în favoarea copiilor.

Deși adesea era criticată pentru personajele sale stereotipe, pentru stilul simplist și moralismul didacticist, cărțile ei au rămas populare și după moarte, fiind editate în tiraje impunătoare. Aceste cărți au avut un succes imens în multe țări ale lumii. Potrivit datelor UNESCO, Blyton

este al cincilea cel mai cunoscut autor de literatură tradusă din întreaga lume, opera ei fiind tradusă în peste 90 de limbi cu mai mult de 600 de milioane de exemplare vândute.

Enid Blyton s-a stins din viață la 28 noiembrie 1968, la vârsta de 71 de ani. A fost înmormântată la Londra.

Povestea vieții scriitoarei a fost ecranizată într-un film BBC, intitulat „Enid”, cu Helena Bonham Carter în rolul principal, în 2009. Au existat, de asemenea, mai multe adaptări ale cărților sale pentru scenă, marele ecran și televiziune.

Referințe

Cred că oamenii își creează propria imagine, pe măsură ce cresc.

Ca să scapi de dificultățile tale, luptă ca să le înfrunți.

Enid Blyton

I refuse to accept any criticism of Enid Blyton. I refuse to cancel how my childhood was shaped, with thrilling adventures, mystery. I cannot forget the way these books fired my imagination, gave me so much joy.

Refuz să accept orice critică în adresa lui Enid Blyton. Nu pot să nu apreciez modul în care mi-a format copilăria, cu aventuri palpitante și mistere. Nu pot uita felul în care aceste cărți mi-au trezit imaginația, mi-au adus atâta bucurie.

Aseem Chhabra

Scriitoarea Enid Blyton a găsit cheia fermecată spre sufletul firav al copilului, în care a răsădit prețioase valori: lecții de bunătate, prietenie, ajutor reciproc...

Alăturați-vă copiilor norocoși, care au deschis deja cărțile fermecătoare ale scriitoarei Enid Blyton și descoperiți pagini cu aventuri cuce-ritoare!

Tamara Vieru

Персонажи Блайтон живут в мире, где сразу понятно, что такое хорошо, а что – плохо. В ее книгах нет многослойности, а прямолинейный, без излишеств сюжет действует успокаивающе и помогает

детям спрятаться от хаотичного реального мира в логичной и понятной им истории...

Благодаря чувству ностальгии книги Блайтон популярны среди взрослых, а современным детям они дают самое важное — умение играть и фантазировать.

Ксения Лурье

Titluri pentru expoziții

Noddy – personajul preferat al copiilor

Scriptoarea care a cucerit copiii lumii

Enid Blyton – celebră prin personajele sale

În universul cuceritor al aventurilor

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

COPACUL Depărtărilor. Vol. 1: Pădurea fermecată / Enid Blyton; trad.: Alexandra Columban. – Ed. a 2-a. – București: Arthur, 2016. – 284 p. – (Classic yellow).

COPACUL Depărtărilor. Vol. 2: Magia Copacului Depărtărilor / Enid Blyton; trad.: Alexandra Columban. – Ed. a 2-a. – București: Arthur, 2016. – 248 p.

LE CLUB des Cinq et le coffre aux merveilles / Enid Blyton. – Paris: Hachette, 1995. – 158 p.: il – (Bibliothèque Rose). – Lb. fr.

LE CLUB des Cinq et le trésor de e'île / Enid Blyton. – Paris: Hachette Jeunesse, 1994. – 192 p.: il. – (Bibliothèque Rose). – Lb. fr.

LES CINQ et les pirates du ciel: una nouvelle aventure des personnages / Enid Blyton. – Paris: Hachette Jeunesse, 1997. – 160 p. – Lb. fr.

* * *

ЗНАМЕНИТЫЙ утенок Тим: сказка / Энид Блайтон; пер.: В. Найденов. – Смоленск: Русич, 2009. – 64 p.: il. – (Чтение для малышей).

ПРИКЛЮЧЕНИЯ НОДДИ / Энид Блайтон; пересказ с англ.: Антон Иванов, Анна Устинова. – Одесса: Два слона, 1995. – 38 p.: il. – (Страна игрушек).

ТАЙНА принца, который пропал: из книги „Пять юных сыщиков и верный пес” / Энид Блайтон; пер.: Антон Иванов, Анна Устинова. – Одесса: Два слона, 1995. – 208 p.

ТАЙНА со дна реки: повесть / Энид Блайтон; пер.: А. Садовская. – Москва: Эксмо-Пресс, 1998. – 240 p.: il.

ЭНИД Блайтон: все книги скачать бесплатно. – Disponibil pe internet: www.litlib.net.>authot

Referințe critice

- COHEN, Nadia. *The Real Enid Blyton / Nadia Cohen.* – London: Pen & Sword Books, 2012. – 168 p. – Lb. engl.
- GREENFIELD, George. *Enid Blyton / George Greenfield.* – London: Sutton Publishing, 1998. – 105 p. – Lb. engl.
- STONEY, Barbara. *Enid Blyton: The Biography / Barbara Stoney.* – London: The History Press, 2011. – 285 p. – Lb. engl.

* * *

- ENID Blyton. – Disponibil pe internet: www.britannica.com/biography/Enid-Blyton. – Lb. engl.
- ENID Blyton. – Disponibil pe internet: www.newworldencyclopedia.org/entry/Enid-Blyton. – Lb. engl.
- ENID Blyton. – Disponibil pe internet: www.chilternsaonb.org/ccbmaps/1287/137/enid-blyton.html. – Lb. engl.
- ENID Blyton: [bibliogr. operei]. – Disponibil pe internet: www.fantasticfiction.com/b/enid-blyton/. – Lb. engl.
- ENID Blyton. – Disponibil pe internet: www.biblio.com/enid-blyton/authors/594. – Lb. engl.
- ENID Blyton 50 years on: Let's be more critical about books venerated in the past. – Disponibil pe internet: www.independent.co.uk/arts-entertainment/books/features/enid-blyton-50-years-anniversary-death-legacy-childrens-books-author-a8648281.html. – Lb. engl.
- RAY, Sheila C. *Enid Mary Blyton / Sheila C. Ray // St. James guide to Childrens's Writers / pref.: Margaret Mahy.* – Fifth edition. – Detroit/London: St. James Press, 1999. – P. 120-129. – Lb. engl.

* * *

- ТОЛЬКО детские книги писать: О самой любимой британской детской писательнице. – Disponibil pe internet: www.lenta.ru/articles/2008/08/25/blyton/
- ЭНИД Мэри Блайтон [Enid Mary Blyton]. – Disponibil pe internet: www.fantlab.ru/autor24079
- ЭНИД Блайтон [Enid Blyton]. – Disponibil pe internet: www.24smi.org/celebrity/131243-enid-blaiton.html
- ЭНИД Блайтон [Enid Blyton]. – Disponibil pe internet: www.livlib.ru/author/29286-enid-blyton

DE LA NAȘTEREA CRITICULUI LITERAR ALIONA GRATI (1972)

Aliona Grati s-a născut la 25 august 1972 în localitatea Ghidighici, municipiul Chișinău. După absolvirea Școlii Pedagogice din Călărași (1991) și-a continuat studiile la Facultatea de Filologie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” (1991-1996). Și-a luat doctoratul în filologie, în 2003, cu tema „Lirica feminină din Basarabia (anii '20-'30)” și postdoctoratul, în 2011, cu tema „Structuri dialogice în romanul românesc din secolul al XX-lea”. A fost conferențiar universitar la catedra de Literatură română și comparată a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” (1997-2020) și cercetător științific principal la sectorul Teorie și metodologie literară a Institutului de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei (2005-2018). În perioada 2006-2009 a activat în calitate de director al Centrului de Literatură și Folclor la Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei, iar în 2009-2012 – director adjunct al aceluiași institut. Între anii 2008 și 2018 a fost redactor-șef al revistei de știință literară „Metaliteratură”. Din 2013 a deținut funcția de secretar științific și, între 2017-2018, de vicepreședinte al Consiliului Național de Acreditare și Atestare. În prezent, este redactor-șef al publicației „Dialogica. Revistă de studii culturale și literatură” și coordonator științific al câtorva lucrări de doctorat.

A debutat editorial în anul 2004 cu volumul *Magda Isanos. Eseu despre structura imaginarului*, urmat de *Privirea Euridicei. Lirica feminină din Basarabia. Anii '20-'30* (2007), *Romanul ca lume postBABELică. Despre dialogism, polifonie, heteroglosie și carnavalesc* (2009), *Cuvântul Celuilalt. Dialogismul romanului românesc* (2011), *Paul Goma. Inițieri în textul literar* (2011), *Fenomenul literar postmodernist (note de curs universitar)* (2011), *Vladimir Beșleagă: cronotopul zborului frânt* (2013), *În dialog cu Mihai Cimpoi* (2013), *Cronici în rețea: metaliteratura.net* (2016), *Dicționar de teorie literară. 1001 de concepte operaționale și instrumente de analiză a textului literar* (2018), *Chișinău. Morile timpului. Eseu despre structura imaginarului* (2020) ș.a.

Îngrijește și semnează prefețele a două antologii de opere literare românești în limba rusă și în engleză, de la folclor la clasicii Dimitrie Cantemir și Ion Creangă, apărute în 2009-2010 la Moscova. În 2010-

2011 coordonează, împreună cu prof. dr. Ioan Derșidan, două volume colective, intitulate *Cultură-Identitate-Globalizare* (vol. I, II). Pregătește noile ediții ale romanelor lui Paul Goma *Bonifacia* (postfață) și *Roman intim* (postfață), ambele apărute în 2015, precum și ediția *Magda Isanos, Scrieri (studiu introductiv, repere cronologice, note și comentarii)* în colecția „Moștenire” (2016). A semnat numeroase prefete și postfete.

Colaborează la revistele „Psihologia”, „Contrafort”, „Sud-Est cultural”, „Destin românesc”, „Timpul” (Iași) ș.a.

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Uniunii Scriitorilor din România. Membru al Asociației pentru Literatură Generală și Comparată din România.

Este distinsă cu mai multe premii literare din Republica Moldova și România: Premiul Uniunii Scriitorilor din RM pentru debut (2004), Premiul Guvernului Republicii Moldova pentru Tineret în domeniul Literaturii (2005), Premiul Uniunii Scriitorilor la compartimentul Critică literară (2009), Premiul Asociației de Literatură Generală și Comparată din România (2012), Premiul Fondului Literar al Republicii Moldova (2011, pentru *Paul Goma. Inițieri în textul literar*; 2017, pentru *Cronici în rețea: metaliteratura.net*), Premiul „Nichita Stănescu” pentru critică literară al Festivalului Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”, ediția a XXX-a (2018) ș.a. În 2012 i-a fost acordată Medalia „Meritul Civic”.

Referințe

Toți termenii pe care autoarea îi ia în discuție (unii sunt evidențiați în subtitlul cărții) rezultă unul din altul aidoma păpușii rusești. Astfel, caracterul dialogic al operei, situat pe mai multe paliere: polifonie (existența mai multor „adevăruri” expuse în operă), poliglosie (corul de voci) și cronotopicitatea sensului (posibilitatea dialogului situat la distanță în timp și spațiu datorită convergenței semantice), este dovedit și pe material românesc basarabean. Strategiile dialogice ... sunt aplicate, în funcție de materialul disponibil, la analiza romanelor: *Din calidor* (prima ediție franceză 1987, prima ediție română 1989) de Paul Goma, *Martorul* (1988) de Vasile Gârneț, *Schimbarea din strajă* (1991) de Vitalie Ciobanu, *Gesturi* (1996) de Emilian Galaicu-Păun, *Spune-mi Gioni!* (2003) de Aureliu Busuioc ș.a. *Romanul ca lume postBABELică* înfățișează o explorare teoretică arborescentă, doctă, cu multiple sertare, o privire scientis-

tă, închisă, de obicei, unor lecturi și observații pragmatice asupra fenomenului romanului.

Grigore Chiper

Alionei Grati îi reușește un demers sintetic de așezare la locul cuvenit a scrierilor lui Paul Goma, pe multiple niveluri, totodată, un exercițiu didactic adresat nu numai elevilor și studenților, ci și profesorilor. O întreprindere necesară și singulară din câte cunoaștem, cu atât mai mult cu cât cărțile lui Goma nu sunt cuprinse în aria curriculară de limba și literatura română, că este vorba de București sau de Chișinău, cel mult doar ca lectură opțională ori suplimentară în unele manuale alternative din sistem. Dacă pentru majoritatea elevilor și studenților lucrarea Alionei Grati poate constitui un exercițiu de inițiere literară, pentru profesori trebuie să fie unul de aprofundare a universului literar Goma.

Flori Bălănescu

Perspectiva critică a Alionei Grati poate aduce un plus de claritate conceptuală postmodernismului românesc. Această carte a sa (*Romanul ca lume postBABELică*) nu propune doar o recuperare a lui Bahtin în baza unei bibliografii inaccesibile cercetătorului din România, fapt care luat în sine, fără alte contribuții, ar fi fost deja un mare câștig pentru critica românească de la vest și de la est de Prut, ci realizează mult mai mult: o înțelegere a unui ansamblu de fenomene prin care s-a creat o nouă paradigmă, transferul anumitor poetici și școli de poetică înspre postmodernism.

Daniela Sala

Propunându-și a detecta, cu minuție analitică și blindaj teoretizant, *Structuri-le dialogice în romanul românesc din secolul al XX-lea*, periplusul Alionei Grati, cadru universitar la Chișinău, rod al unui efort documentaristic sisific, reușește performanța de a propune interesante conexiuni, cercetând în rama paradigmei dialogice romanul românesc (interbelic și „postbabelic”), dar și romanul basarabean, prin câteva nume de referință, sfidând, în pofida decalajelor, prin experimente literare polemice, monologismul ideologic. Echipată cu o luxuriantă bibliografie, cercetată acribios, dovedind un impresionant travaliu și oferind concluzii care se rețin, lucrarea dnei Aliona Grati, convergând eforturilor de „a aduce aca-

să” (în sensul unui spațiu cultural comun) literatura basarabeană, vădește tocmai disponibilitate dialogică.

Adrian Dinu Rachieru

Subtilele analize formale, judecățile de valoare, balansând pe muchia neutralității academice, a atitudinilor subiective îndrăznețe și a persiflărilor inteligente, compun un stil deosebit și o notă personală în câmpul criticii autohtone.

Alexandru Burlacu

Titluri pentru expoziții

Dincolo de text, împreună cu criticul literar Aliona Grati
Un critic important al literaturii române – Aliona Grati
Aliona Grati – autor reprezentativ al genului critic

(M. H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- CHIȘINĂU. Morile timpului: Eseu de imagologie literară / Aliona Grati. – Chișinău: Arc, 2020. – 368 p.
- CRONICI în rețea: metaliteratura.net / Aliona Grati; pref.: Alexandru Matei; postf.: Ioana Revnic. – Iași: Junimea, 2016. – 416 p. – (Efigii).
- DICȚIONAR de teorie literară: 1001 de concepte operaționale și instrumente de analiză a textului literar / Aliona Grati. – Chișinău: Arc, 2018. – 544 p.
- MAGDA Isanos: eseu despre structura imaginarului / Aliona Grati. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – 100 p. – (La steaua).
- MIHAI Cimpoi: „Sunt un om de cultură devenit un destin” / Aliona Grati. – Chișinău: Prut Internațional, 2013. – 244 p. – (Dialoguri la focul din vatră).
- PAUL Goma: inițieri în textul literar / Aliona Grati. – Chișinău: Arc, 2011. – 67 p.
- ROMANUL ca lume postBABELică: despre dialogism, heteroglosie și carnavalesc / Aliona Grati; postf.: Alexandru Burlacu. – Chișinău: Gunivas, 2009. – 252 p.
- VLADIMIR Beșleagă: cronotopul zborului frânt / Aliona Grati. – Chișinău: Arc, 2013. – 104 p. – (Cartea care te salvează).
- PRIVIREA Euridicei: Lirica feminină din Basarabia. Anii '20-'30 / Aliona Grati. – Chișinău: S.n., 2007. – 220 p.

Referințe critice

- „AMEDITAT o carte, o revistă și am scris articole de critică literară” / Aliona Grati.
– Disponibil pe internet: www.moldpress.md/vews/2021/02/08/21000885

- CORCINSCHI, Nina. Aliona Grati și „zborurile frânte” ale literaturii române din Basarabia / Nina Corcinschi // Vatra. – Târgu-Mureș, 2017. – Nr. 5-6. – P. 48-49. – Disponibil pe internet: www.revistavatra.org/2017/07/11/nina-corcinschi-.../; Idem // www.editurajunimea.ro/aliona-.../
- CRITICUL literar Aliona Grati: „Am scris o carte despre morile din Chișinău”. – Disponibil pe internet: www.moldpress.md/news/2020/10/13/20008153
- ENCIU, Nicolae. Aliona Grati, „Chișinău” / Nicolae Enciu. – Disponibil pe internet: www.art-emis.ro/cronica-de-carte/aliona-grati-chișinău – (Postat: 10 ian. 2021).

31 AUGUST – 50 DE ANI

DE LA NAȘTEREA POETEI RADMILA POPOVICI (1972)

Poeta și textiera Radmila Popovici-Paraschiv s-a născut pe 31 august 1972, în satul Florițoaia Veche, Ungheni. A absolvit Școala Pedagogică din Călărași (1987-1991) și Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Litere (1991-1996). În timpul studenției a lucrat în calitate de traducătoare la Institutul de Botanică din Chișinău (1992–1993) și profesoară de limba și literatura română la Școala nr. 1 din Chișinău (1993–1994). După absolvirea Universității a activat la Agenția „Moldavian Airlines”, ulterior la Agenția de Turism „Voiaj Internațional”. A făcut parte din trupa de actori a Teatrului „Geneza Art”.

Debutază editorial în anul 2008 cu volumul de poezii *Mi-s*, urmat de *EvAdam* (2012), *A(l)ta* (2013), *Portativul cu pistrui* (2013, carte de cântece pentru copii cu CD – autoare de texte), *Intimatum* (2014), *Unicat* (2015), *Urâta* (2016), *Apa care își bea mâinile* (2018), *Vene și artere* (2020), *PoEsențe* (2021, o carte de micropoeme, ilustrată de pictorul Lică Sainciuc).

În 2017 a realizat volumul de interviuri *Reconstituiri cu Ileana Popovici* – un dialog cu mătușa sa, care este o personalitate notorie în televiziunea, muzica și cinematografia românească.

A scris versuri pentru mai mult de o mie de melodii care au devenit populare în Republica Moldova și în România, precum și versuri pentru spectacole de muzică și teatru.

A tradus și adaptat din limba rusă în română versuri pentru filme muzicale, de televiziune, de operetă și spectacole pentru copii.

Poeziile sale sunt traduse în limbile franceză, italiană, germană, spaniolă și engleză. A participat la târguri de carte, inclusiv la cel de la Paris cu câteva volume de poezii apărute la Editura „Vinea”, București – toate traduse în franceză: *Iseult arrive* (2015, *Intimatum*, traducere în limba franceză de Olivier Martin-Grâce), *Unique* (2016, *Unicat*, traducere în limba franceză de Victoria Sicorschi), *La laide* (2017, *Urâta*, traducere în limba franceză de Sorin Barbul). În 2019 poetul Christian W. Schenk a tradus în limba germană o selecție de poezii de Radmila Popovici – *Gerronnene wege* (*Cărări închegate*). La începutul anului 2020 îi apare la Iași cartea *L'eau qui boit ses mains* (*Apa care își bea mâinile*), tradusă în franceză de către Victoria Sicorschi.

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Uniunii Scriitorilor din România.

Deține mai multe premii literare, printre care: Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru debut (2008, pentru cartea *Mi-s*), Premiul Ministerului Tineretului și Sportului în cadrul Salonului Internațional de Carte, ediția 2012 (pentru cartea *EvAdam*), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (2012, pentru cartea *EvAdam*), Premiul Omul Anului 2016 în literatură, Premiul de Excelență al Revistei „Regal Literar” din România (2020, pentru volumul de poezii *Vene și artere*).

Referințe

Sunt o inimă înflorită într-un vârf de lance.

Am înțeles ce-i poezia! Că ea – fie este, fie nu-i, indiferent de forma în care încerci s-o învelești.

*Poezia e
o umbrelă
prin care
trec
și ploaia
și pietrele
dar ea
rămâne
întreagă*

* * *

Poezia vine, vede dacă ești pregătit și îți se dictează.

* * *

De fiecare dată când scriu o carte, aleg titlul poeziei care să-mi placă foarte mult și atunci intitulez și cartea. Să fiu sinceră, nici nu mi-am pus problema să îndrăgesc o poezie mai mult sau nu. În fiecare etapă a vieții ai o trăire care le depășește pe celelalte și care, dacă nu ai reușit să o transpui într-un text sau într-o poezie, îți este foarte aproape. Lucrurile se schimbă, apar alte trăiri poate mai mari, poate mai noi și se șterg puțin din celelalte. Pot să spun că cea mai dragă poezie, care nu mai este poezie, dar care m-a dus în lumea aceasta este una scrisă atunci când eram în clasa a șasea și am participat cu ea la olimpiada de limba rusă. Atunci o credeam poezie, acum clar că e doar un text în versuri. În acel moment am înțeles că ar fi bine să mă țin de această deschidere a cuvintelor și să încerc să fiu mai atentă cu ele și să le simt vibrația, să știu cum să le rânduiesc ca să nască sensuri și emoție.

Radmila Popovici

Radmila Popovici brodează cu sensibilitate și forță plastică imaginea în continuă mișcare a dragostei, cea care umple prăpastia dintre infinitul mic și cel mare, și totodată pe cea dintre lumea exterioară și lumea sa interioară. Poezia este vibrația unui strigăt al inimii în care se amestecă strălucirea culorilor vieții reinventate cu teama, neliniștea, angoasa în fața luptei, absenței și morții („iată-mă / până voi merge / singură / pe sârma încinsă am / de îmblânzit un / război / de îngropat o / moarte”). Totul pare că stă suspendat, într-un echilibru instabil, deasupra abisului, însă iubirea menține starea de plutire, planarea extatică peste crizele și traumele vieții.

Florin Caragiu

În *Apa care își bea mâinile* Radmila Popovici scrie o poezie fără „metafore rujate” și „versuri încâlcite”, ca o fugă în sine, cât mai adânc.

Ioan Holban

De fiecare dată, poezia Radmillei Popovici este un produs al actului de individualizare, de raportare a emoțiilor, atitudinilor, reacțiilor de orice fel la *sinele* care populează poemele. Iar acest *sine* este exemplul perfect de suprapunere a „eului biografic” asupra „eului artistic” (sau

invers), poezia manifestându-se ca un gen al biograficului. Un biografic transpus în versuri incantatorii, care, odată scrise, aduc eliberare.

Lucia Țurcanu

Radmila Popovici creează o poezie autentică, care este adusă în scenă. Tot ce creează poeta ne duce într-o lume veselă, tristă și reală.... O poetă care are un loc aparte în literatura română...

Valentina Ciobanu

Poate că oameni ca Radmila Popovici țin echilibrul spiritual al Terrei. Femeia-prietenă și femeia-poem s-au întâlnit și pentru a ne lăsa nouă tuturor semințe de vers memorabil încrustat în cântec....

Valentina Ursu

Radmila Popovici nu doar scrie poezie. Ea seamănă cu poezia sa, este soră gemă cu Poezia. Este o fericire atunci când Artistul seamănă cu ceea ce face...

Teodor Buzu

Titluri pentru expoziții

Poeta romantic-vizionară cu vers melodios – Radmila Popovici

Universul poeziei Radmillei Popovici

Versurile magistrale ale poetei Radmila Popovici

Radmila Popovici – poeta care împletește în rime frumusețea limbii române

(M. H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

APA care își bea mâinile / Radmila Popovici. – Iași: Junimea, 2018. – 112 p. – (Atrium).

L'EAU qui boit ses mains / Radmila Popovici. – Iași: Junimea, 2020. – 95 p. – (Cuvinte migratoare). – Lb. fr.

EvADAM / Radmila Popovici-Paraschiv; pref.: Aliona Grati. – Chișinău: Gunivas, 2012. – 96 p.

INTIMATUM / Radmila Popovici; cuv. înainte: Șerban Foarță; postf.: Florin Caragiu. – București: Vinea, 2014.

MI-S: poezie / Radmila Popovici-Paraschiv; introd.: Aliona Grati. – Ed. a 2-a. – Chișinău: Gunivas, 2012. – 97 p.

- PORTATIVUL cu pistrui: cântece pentru copii / Radmila Popovici. – Chișinău: Arc, 2013. – 1 CD.
- RECONSTITUIRI cu Ileana Popovici / Radmila Popovici. – Iași: Adenium, 2017. – 122 p. – (Punct RO. Interviu).
- UNICA / Radmila Popovici; trad. în ital.: Daniela Barda; prez. graf.: Teodor Buzu. – București: Vinea, 2019. – 78 p. – Lb. ital.
- UNICAT / Radmila Popovici; pref.: Gheorghe Grigurcu; prez. graf.: Teodor Buzu. – București: Vinea, 2015. – 78 p.
- UNIQUE / Radmila Popovici; trad. în lb. fr.: Victoria Sicorschi; prez. graf.: Teodor Buzu. – București: Vinea, 2016. – Lb. fr.
- URĂTA / Radmila Popovici. – București: Vinea, 2016.
- VELE și artere / Radmila Popovici. – Chișinău: Arc, 2020. – 144 p.

Referințe critice

- „AM FOST și am rămas români” / Radmila Popovici; consemn.: Daniela Șontică // Lumina. – 2018. – 22 apr.; Disponibil pe internet: www.ziarullumina.ro/educatie-si-cultura/lumina-literare-si-artistica/am-fost-si-am-ramas-romani-132784.html
- CARTEA *Unica* de Radmila Popovici / Florin Caragiu, Octavian Soviany. – Disponibil pe internet: www.tipardigital.net/project/carte-unica-de-radmila-popovici/
- „CÂND oamenii fredonează textele mele, m-aș bucura să știe că eu le-am scris”: interviu / Radmila Popovici. – Disponibil pe internet: www.moldova.europa-libera.org/a/radmila...
- CORCINSCHI, Nina. Poezia – o retrospectivă: [și despre *Urâta* de Radmila Popovici] / Nina Corcinschi // Revista literară. – 2017. – Nr. 5. – P. 8.
- CURTESCU, Margareta. Reportaje din centrul magmic al simțirii: Radmila Popovici, *Intimatum* / Margareta Curtescu. – Disponibil pe internet: www.artemis.ro/cronica-de-carte/radmila-popovici-intimatum
- FĂRĂMĂ, Maria. Aglomerarea ființei în punct / Maria Fărâcă // Steaua. – Cluj-Napoca, 2018. – Nr. 7. – P. 56-57.
- GRATI, Aliona. Imaginarul feminin în poezia actuală din Republica Moldova: [și despre poezia Radmillei Popovici] / Aliona Grati // Metaliteratură. – 2016. – Nr. 1 – P. 17-18.
- GRIGURCU, Gheorghe. O altă față a feminității / Gheorghe Grigurcu. – Disponibil pe internet: www.tipardigital.net.project/carte-unica-de-radmila-popovici/
- „ÎMI PRIND ochii în palme, îi pun în buzunare, îi las să mă ducă...”. Unicitatea Radmillei Popovici = „Mi prendo gli occhi nei palmi, li metto nelle tasche...” L'unicità de Radmila Popovici / Radmila Popovici; consemn.: Irina Niculescu // Orizonturi culturale italo-române = Orizzonti culturali italo-romeni.

– 2020. – Nr. 2. – Disponibil pe internet: www.orizonturicultural.ro>ro.intalniri_Radmila_. – Lb. rom. și ital.

MEREȘEVSKY, Diana. Despre o scriitură ruptă din ființă – *Vene și artere* de Radmila Popovici / Diana Mereșevsky. – Disponibil pe internet: www.bookhub.ro/despre-o-scriitura-...

MORARI, Natalia. A apărut o carte de Radmila Popovici în limba germană / Natalia Morari // Unghiul. – 2019. – 20 aug.; Disponibil pe internet: www.unghiul.com/a-aparut-.../

„PENTRU mine poezia e un modus vivendi” / Radmila Popovici-Paraschiv; consemn.: Elena Leah // Noi. – 2019. – Nr. 5. – P. 14-15.

PILCHIN, Maria. CheMarea poeziei și ChiRomantism existențial în *EvAdam* // Pilchin, Maria. Praguri critice / Maria Pilchin. – Iași: Tipo Moldova, 2013. – P. 75-78. – (OPERA OMNIA: Publicistică și eseu contemporan).

RADMILA Popovici. – Disponibil pe Internet: www.octaviansoviany.wordpress.com/2014/08/24/radmila-popovici/

[RADMILA Popovici]. – Disponibil pe internet: www.edituraunu.tipardigital.net/proiect/Unica/

„SUNT o inimă înflorită într-un vârful de lance” / Radmila Popovici-Paraschiv. – Disponibil pe internet: www.diez.md>2020/12/23/foto-sunt-o-inima-.../

ȘTEFAN, Natalia. În labirintul poeziei Radmillei Popovici / Natalia Ștefan, Irina Brânzei // Univers Pedagogic Pro. – 2020. – 11 iun. – P. 6.

3 SEPTEMBRIE – 80 DE ANI

DE LA NAȘTEREA CRITICULUI ȘI ISTORICULUI LITERAR, ACADEMICIANULUI MIHAI CIMPOI (1942)

Mihai Cimpoi, personalitate proeminentă a vieții spirituale basarabene și românești, s-a născut în familia țăranilor Ilie și Ana Cimpoi în satul Larga, Briceni. Urmează școala primară, apoi școala medie de cultură generală în satul de baștină, pe care o absolvă în 1959. În perioada 1960-1965, studiază la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova, avându-i ca profesori pe Ion Osadcenco, Nicolae Corlăteanu, Anatol Ciobanu, Gheorghe Dodiță ș. a. Adevărata sa universitate, cum avea să spună mai târziu, a fost Biblioteca Națională, a cărei secție de literatură străină conținea un bogat fond de cărți ale autorilor români. Înfiiințează, pe lângă bibliotecă, cenaclul literar „Miorița”, care se bucura de popularitate în mediul intelectualității de creație. Din 1963 devine președinte al cenaclului universitar „Mihai Eminescu”. Activează alături

de alți colegi în cadrul cenaclului „Lucaefărul” de pe lângă ziarul „Tinerimea Moldovei”, condus de Liviu Deleanu.

După absolvire a activat, în calitate de șef al secției Poezie și critică literară, ulterior redactor, la revista „Nistru”, consultant la Uniunea Scriitorilor, redactor la „Enciclopedia Moldovenească”. În 1973, fiind acuzat de naționalism, i se interzice activitatea publică. Prestează servicii de redactor la diferite reviste, edituri, teatre. În 1974 este angajat redactor superior la Editura „Cartea Moldovenească”. În perioada 1977-1982 este redactor la redacția de literatură originală și la redacția de traduceri pentru copii în cadrul Editurii „Literatura artistică”. Din 1982 până în 1984 deține funcția de secretar literar la Teatrul Național „Mihai Eminescu” (pe arunci Teatrul Moldovenesc Academic de Stat „A.S. Pușkin”). În 1984 se angajează redactor la enciclopedia *Literatura și Arta Moldovei*, apoi în 1986 – secretar literar la Teatrul poetic „Alexei Mateevici”. Fiind un neîmpăcat apărător și promotor al valorilor democratice și spirituale, se află în miezul procesului de renaștere națională din Basarabia. În cadrul ședinței „furtunoase” din noaptea de 17 spre 18 mai 1987 este ales secretar al Comitetului de Conducere al Uniunii Scriitorilor din Moldova. În perioada 1991-2010 a fost președinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Din 1994 este coordonator al Direcției Literatură Română Modernă din cadrul Institutului de Literatură și Folclor al Academiei de Științe din Moldova. În calitate de deputat în Parlamentul Republicii Moldova (1999-2001) a activat în cadrul Comisiei pentru cultură, știință, învățământ și mass-media.

Este o personalitate distinctă în literatura și cultura românească, eminent critic și istoric literar, eseist, profesor universitar, academician, filozof al culturii. Este un autor prolific relevat prin multitudinea de monografii, articole, eseuri, consemnări, recenzii, autor de o vastă și temeinică erudiție, care a desemnat, chiar de la primele scrieri, o cotitură radicală în gândirea critică din Moldova prin respingerea categorică a dogmatismului ideologic, a simplismului, prin orientarea spre autentice valori literare naționale și universale.

În 1956, fiind elev, scrie primele cronici literare, pe care le publică în ziarul raional din Lipcani. Începând cu 1959, publică articole de critică literară în presa periodică de la Chișinău. În perioada studenției scrie și publică în „Cultura” și alte publicații periodice. În 1965, pentru seria de

articole de critică literară publicate pe parcursul anului, este primit în Uniunea Scriitorilor din Moldova.

Debutază editorial cu studiul monografic *Mirajul copilăriei* despre viața și opera lui Grigore Vieru (1968), după care urmează volumele de eseuri și cronici literare *Disocieri* (1969), *Alte disocieri* (1971) și *Focul sacru* (1975) apărute în contextul unor căutări intense de autentice valori în scrisul autohton. Volumul *Narcis și Hyperion* (1979) – debutul său în eminescologie, remarcat de Constantin Noica și Edgar Papu, pune începutul „marelui urcuș eminescian” al lui Mihai Cimpoi, marcat de volumele *Căderea în sus a Luceafărului* (1993), *Spre un nou Eminescu: dialoguri cu eminescologi și traducători din întreaga lume* (1993), *Plânsul Demiurgului. Noi eseuri despre Eminescu* (1999), *Eminescu – mă topesc în flăcări* (dialoguri cu eminescologi, 2000), *Esența Ființei: (Mi)teme și simboluri existențiale eminesciene* (2003).

În 1998, în temeiul referatului-sinteză „Eminescu, poet al ființei”, obține titlul de doctor în filologie și doctor habilitat în filologie.

Este autorul mai multor volume, la fel de reprezentative, despre literatura română și universală, integrarea valorilor culturale naționale în contextul european: *Cicatricea lui Ulyse* (1982), *Întoarcerea la izvoare* (1985), *Basarabia sub steaua exilului* (1994), *Sfinte firi vizionare* (1995), *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia: (compendiu)* (1996, reeditat în 1997, 2002, 2004), *Lucian Blaga: paradisiacul, lucefericul, miroticul* (1997), *Mărul de aur* (1998), *Cumpăna cu două ciuturi: carte despre ființa românească* (2000), *Brâncuși, poet al ne-sfârșirii* (2001), *Critice* (în volume, 2002-2005, 2007-2008), *Duiliu Zamfirescu între Natură și Idee* (2002), *Lumea ca o carte* (2004), *Grigore Vieru: Poetul arhetipurilor* (2005), *Secolul Bacovia* (2005), *Leopardi* (2006), *Europa, sarea Terrei...* (2007), *Scriitori români notorii* (2007), *Ion Heliade Rădulescu: Panhymniul Ființei* (2008), *Grigore Alexandrescu: „insuflarea” ființării* (2009), *Mari scriitori români* (2009), *Vasile Cârlova. Poetul „sufletului mâhnit”* (2010), *Amintirea ca existență* (2012), *Mihai Eminescu. Dicționar enciclopedic* (2014) s.a.

Mihai Cimpoi a colaborat la întocmirea volumului colectiv *Profiluri literare* (Chișinău, 1972), a enciclopediei în două volume *Literatura și Arta Moldovei* (Chișinău, 1985, 1986), a manualului *Literatura română*

postbelică. *Integrări, valorificări, reconsiderări* (Chișinău, 1998). În colaborare cu dr. conferențiar Constantin Șchiopu, a editat manualul pentru clasa a XII-a *Literatura Română*, care a fost întocmit în baza unor principii moderne de studiere a literaturii în liceu.

Unele monografii și studii au fost traduse în engleză, franceză, italiană, rusă și alte limbi. A prefațat numeroase ediții ale scriitorilor români clasici și contemporani, ale unor reprezentanți ai literaturii universale. Se manifestă și ca traducător.

Este membru de onoare al Academiei Române (din 1991), director de onoare al Centrului Academic Internațional „Mihai Eminescu” din Chișinău (1999), membru titular al Academiei de Științe a Moldovei (din 1992), vicepreședinte al Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni, membru al PEN-clubului (Organizația Mondială a Scriitorilor). Împreună cu Societatea Lucian Blaga din Cluj-Napoca a organizat mai multe ediții ale Zilelor Lucian Blaga la Chișinău.

Din 2010 este Președinte al Asociației Naționale a Uniunilor de Creație din Moldova. Membru al colegiilor de redacție ale mai multor reviste de profil din Republica Moldova și România.

Este autorul și realizatorul proiectului de durată Congresul Mondial al Eminescologilor. Prima ediție s-a desfășurat la Chișinău în 2012. Evenimentul a fost consacrat împlinirii a 70 de ani de la nașterea academicianului Mihai Cimpoi, dovadă a recunoașterii meritelor în domeniul eminescologiei, căruia i-a consacrat mulți ani de activitate. La cea de-a IX-a ediție a Congresului (2020) Mihai Cimpoi vine cu două volume: *Titu Maiorescu în perioada Eminescu*, apărut în colecția „Eminesciana”, Editura „Junimea”, Iași și *Titu Maiorescu și lumea postmodernă*, editat la Târgoviște.

Fiind și autor de epigrame, este invitat de onoare la edițiile Festivalului de epigrame „Cât e Buzăul de mare” din România.

Este laureat al mai multor premii: Premiul „George Bacovia” al revistei „Ateneu” (1991), Premiul Național al Republicii Moldova în domeniul literaturii, artei și arhitecturii (1994, pentru volumul *Narcis și Hyperion* și eseurile despre Eminescu publicate în 1987-1991), Premiul „Nichita Stănescu” (1995), Premiul „Lucian Blaga” pentru exegeză (1995, 2000), Premiul pentru critică al Uniunii Scriitorilor din România (1997, pentru volumul *O istorie deschisă a literaturii române din Basa-*

rabia), Premiul „Opera Omnia” al revistei „Convorbiri literare” (2002), Premiul pentru excelență redacțională la Târgul Internațional de Carte Bookarest-2002, Premiul pentru excelență al Asociației Române pentru Patrimoniu (2005), Premiul Primăriei Chișinău la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, ediția a XV-a, pentru volumele *Sinele arhaic. Ion Creangă: dialecticile amintirii și memoriei și Vasile Cârlova. Poetul sufletului mâhnit* (2011), Premiul „Cea mai bună carte de referință pentru copii” – *Mihai Eminescu. Dicționar Enciclopedic* (2013) la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, Premiul „Cartea anului” la Salonul Internațional de Carte, ediția XXI (Chișinău, 2012), Premiul „Constantin Noica” (2013), Premiul de Excelență „Mihai Eminescu” (2014), Premiul special al Consiliului Județean Alba la Festivalul Internațional „Lucian Blaga”, Sebeș – 2014 (pentru volumul *Mihai Eminescu. Dicționar Enciclopedic*), Premiul „George Călinescu” pentru critică literară la Salonul Internațional de Carte (Chișinău, 2014), Premiul „Eminescu ziaristul” (Ploiești, 2015), Premiul Național de critică și istorie literară eminesciană „Opera Omnia” (Drobeta Turnu Severin, 2015), Premiul de Excelență și Civism „Om între oameni” (2015), Premiul „Oameni ai timpului” (2015), Premiul „Constantin Stere” (2016), Premiul „Opera Omnia” pentru întreaga activitate, decernat de Uniunea Scriitorilor din Moldova (2017) ș.a.

În 2000 este decorat cu Medalia „Mihai Eminescu” a României și Medalia „Mihai Eminescu” a Republicii Moldova. În 2002 i s-a decernat Ordinul Național al României „Serviciul Credincios” în grad de Cavaler, la propunerea Academiei Române, iar în 2014 Ordinul Național „Steaua României” în grad de Comandor.

Deține titlurile onorifice Mastru al literaturii din Republica Moldova (1992), Savantul Anului (2010) și Om Emerit al Republicii Moldova (2012), Doctor Honoris Causa al universităților din Chișinău, Tiraspol, Bălți, Oradea, Alba Iulia, Galați, Târgoviște. Este cetățean de onoare al municipiului Chișinău (2012) și al mai multor localități din România: Cluj-Napoca (2001), Craiova (2005), Botoșani, Ipotești (2013), Ocnele Mari, Vâlcea (2014).

Referințe

Mihai Cimpoi posedă viziune largă și informație multilaterală, o fină intuiție a inefabilului artistic, gust și luciditate, tact și demnitate profesională, stil și putere de demonstrație – virtuți alese absolut indispensabile unui critic nativ de un remarcabil talent.

Mihail Dolgan

Citind atent cărțile sale, ne putem convinge că din mijlocul nostru s-a ridicat un remarcabil cărturar ale cărui eseuri și studii au sporit capacitatea gândirii critice de la noi și a expresiei lingvistice provincial chinuite.

Grigore Vieru

Un om de echilibru. Un munte de cunoștințe. Un filozof al culturii. Un critic de geniu. O enciclopedie umblătoare. O conștiință. Un profet dintr-o lume ca nelumea. Un patriarh. Acesta e Mihai Cimpoi, contemporanul nostru, omul care-și suprapune fericit biografia sa cu biografia cărților sale.

Nicolae Dabija

Cimpoi, alături de alte personalități, a răsturnat părerea că Basarabia e numai făcătoare de vinuri și țigări și nu poate da intelecte.

Iată că apare un intelect de talie europeană, apare la timpul când avem cel mai mult nevoie de el... Grigore Vieru spunea inspirat că de la Hasdeu încoace n-am mai avut asemenea personalitate ca Cimpoi. Eu cred că Cimpoi este nu numai Hasdeul, este Ceahlăul nostru...

Spiridon Vagheli

Cu pasiune, cu știință de cărturar vechi, legat de zapise și hrisoave, cu un extraordinar simț al responsabilității și al datoriei... Dovadă, totodată, că pentru el cultura este un mod de existență și – ca om dintr-o provincie românească, lovită de istorie, o provincie ce a văzut și a pățit multe – el chibzuiește (chitește) bine lucrurile, ca Ion Creangă, și nu schimbă direcția, merge încet și sigur pe drumul lui. Urmașul răzeșilor lui Ștefan crede în continuare că românitatea poate rămâne unită și mântuită prin cultură.

Eugen Simion

Între cele două laturi ale activității sale, civismul militant și critica literară, există o nedezmințită continuare. Motiv pe care putem considera că întreaga activitate a lui Mihai Cimpoi, cu deosebire *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*, reprezintă o armă de calibru greu în apărarea identității naționale din acest străvechi ținut românesc.

Dan Mănuță

Hărnicia, dăruirea și talentul observației critice mă obligă să văd în Mihai Cimpoi o figură emblematică a culturii românești actuale.

Fănuș Băileșteanu

Mihai Cimpoi, eminescolog devotat și consacrat... ne oferă prin *Esența Ființei* o dublă alternativă în ceea ce privește *abordarea și descifrarea* planetei Eminescu. Esența ființei sale este, dintr-un punct de vedere, nu doar esența ființei în creația lui Eminescu, ci și esența *ființei* în genere, incluzând o dimensiune pur filozofică, dincolo de scopurile și mijloacele strict literare.

Kopi Kycyku

Titluri pentru expoziții

Mihai Cimpoi – un George Călinescu al zilelor noastre

Mihai Cimpoi – titan eminescolog

Mihai Cimpoi – mare filozof, istoric, estetician

Corifeul criticii literare

Omul Cărții – Mihai Cimpoi

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ESENȚA Ființei: (Mi)teme și simboluri existențiale eminesciene / Mihai Cimpoi. – Ed. a 2-a, rev. – Iași: Princeps Edit, 2007. – 217 p.

GRIGORE Vieru: poetul arhetipurilor / Mihai Cimpoi. – Chișinău: Prut Internațional, 2005. – 187 p. – (Recitiri).

LUCIAN Blaga: Paradisiacul. Lucifericul. Mioriticul / Mihai Cimpoi. – Iași: Princeps Edit, 2012. – 189 p. – (Biblioteca Lucian Blaga; 3).

MIHAI Eminescu: Dicționar enciclopedic / Mihai Cimpoi. – Chișinău: Gunivas, 2013. – 584 p.

MIHAI Stan. Absolutul imaginar: eseu / Mihai Cimpoi. – Chișinău: Cartdidact, 2018. – 132 p.

- PLÂNSUL Demiurgului: noi eseuri despre Eminescu / Mihai Cimpoi. – Iași: Junimea, 1999. – 204 p.
- SINELE arhaic. Ion Creangă: dialecticile amintirii și memoriei / Mihai Cimpoi; pref.: Daniel Corbu. – Iași: Princeps Edit, 2011. – 175, [2] p. – (Biblioteca Ion Creangă; 16).
- TOTUL prezenței în „Litere” sau Cum am tercut rub(r)iconul / Mihai Cimpoi. – Târgoviște: Bibliotheca, 2017. – 442 p. – (Eseu).
- VASILE Cârlova: Poetul „sufletului măhnit” / Mihai Cimpoi. – Chișinău: Cartdidact; Târgoviște: Bibliotheca, 2010. – 220 p. – (Biblioteca Societății Scriitorilor Târgovișteni; 14).

Referințe critice

- MIHAI Cimpoi: Monografie bibliografică / Bibl. Mun. „B.P. Hasdeu”. – Chișinău: S.n., 2017. – 429 p.
- COPCEA, Florian. Mihai Cimpoi: logos și ontos / Florian Copcea. – Craiova: Grafix, 2017. – 197 p.
- DRUMUL spre centru: Valori, paradigme, interconexiuni culturale: În onoarea academicianului Mihai Cimpoi / AȘM, Inst. de Filologie; Bibl. Șt. „Andrei Lupan”. – Chișinău, 2017. – 302 p.
- EMINESCU ni l-a dat pe Mihai Cimpoi: Mihai Cimpoi – în viziunea contemporanilor / alcăt.: Daniel Verejanu. – Chișinău: OMCT, 2013. – 200 p.; Idem // 2017. – 280 p.
- GRATI, Aliona. Mihai Cimpoi: „Sunt un om de cultură devenit un destin” / Aliona Grati. – Chișinău: Prut Internațional, 2013. – 244 p. – (Dialoguri la focul din vatră).
- MIHAI Cimpoi – Un senior al culturii române / vol. coord. de Mihai Stan și Petre Gheorghe Bârlea. – Târgoviște: Bibliotheca, 2015. – 103 p.: fot. – (Colecția Universitaria – Omagiu).

* * *

- BACIU, Gheorghe. Mihai Cimpoi // Baci, Gheorghe. Personalități notorii ale neamului: 140 de destine / Gheorghe Baci. – Chișinău: S.n., 2018. – P. 219-223.
- BEȘLEAGĂ, Vladimir. Parmenide, Martin Heidegger, via... Mihai Cimpoi / Vladimir Beșleagă // Literatura și arta. – 2017. – 31 aug. – P. 5.
- BURLACU, Alexandru. Deschiderea istoriei de Mihai Cimpoi / Alexandru Burlacu // Literatura și arta. – 2017. – 31 aug. – P. 4.
- BURLACU, Alexandru. O istorie deschisă... de Mihai Cimpoi // Burlacu, Alexandru. Existențe. Vol. 3: Umbra lui Ulysse / Alexandru Burlacu. – Chișinău, 2012. – P. 101-107.
- CARAMAN, Vlad. Laudatio / Vlad Caraman // Literatura și arta. – 2018. – 22 febr. – P. 4.

- CORBU, Daniel. Mihai Cimpoi sau Mirabilele construcții critice ale farmazonului moldav / Daniel Corbu // *Literatura și arta*. – 2019. – 5 sept. – P. 4.
- DABIJA, Nicolae. Patriarhul / Nicolae Dabija // *Literatura și arta*. – 2017. – 31 aug. – P. 1.
- FONARI, Victoria. Haos și cosmos în creația eminesciană în discursul critic al lui Mihai Cimpoi // *Akademos*. – 2020. – Nr. 2. – P. 132-136.
- MIHAIL, Viorel. Exegetul de la Larga / Viorel Mihail // *Săptămâna*. – 2019. – 21 iun. – P. 9.
- SIMION, Eugen. Omul de carte, omul de bine / Eugen Simion // *Akademos*. – 2017. – Nr. 3. – P. 177-179; Idem // *Literatura și arta*. – 2017. – 31 aug. – P. 6.
- ȚURCANU, Lucia. Mihai Cimpoi: cultura și istoricitatea criticii / Lucia Țurcanu // *Moldova*. – 2017. – mai-iun. – P. 19-23.
- VANGHELI, Spiridon. Nu e ușor să fii Mihai Cimpoi / Spiridon Vangheli // *Literatura și arta*. – 2017. – 14 sept. – P. 4.

29 SEPTEMBRIE – 475 DE ANI

DE LA NAȘTEREA SCRIITORULUI SPANIOL MIGUEL DE CERVANTES SAAVEDRA (1547-1616)

Romancier, poet, nuvelist, dramaturg spaniol, Miguel de Cervantes s-a născut într-o familie nobilă, numeroasă, dar săracă din Alcalá de Henares, oraș în apropierea Madridului. Tatăl lui, Rodrigo de Cervantes, era bărbier-chirurg, mama, Lenor de Cortinas, știa să citească și să scrie, o abilitate foarte rară pentru femeile de la acea vreme.

Cervantes a avut o viață foarte agitată: a fost, pe rând, student, soldat, sclav, scriitor. Clasele primare le face la o școală iezuită, apoi urmează studiile, cu întreruperi, la diferite instituții.

În 1566 se stabilește la Madrid, unde frecventează cursurile predate la „Estudio de la Villa” de către un profesor de gramatică. Acesta publică în 1569 o carte, în care include trei poezii scrise de Cervantes, pe care îl numește „discipolul nostru scump și iubit”.

În 1569 părăsește Spania și pleacă la Roma. Acolo citește poeme cavalerești de Ludovico Ariosto și *Dialogurile de amor* ale lui Leon Hebreo. Este influențat de stilul acestor autori și de arta italiană, fapt demonstrat mai târziu în una din nuvelele sale *El licenciado Vidriera*.

În 1570 s-a înrolat în armată. A mers la Palermo, Milano, Florența, Veneția, Parma, Ferrara. S-a manifestat în bătălia navală de la Lepanto.

Din acea bătălie a ieșit rănit în piept și în mână. Ca soldat, a luat parte și la expedițiile navale de la Navarino, Corfu, Tunis (1572-1575).

În 1575, în timp ce se întorcea din Napoli în Spania, a fost luat prizonier și dus în Algeria. S-a aflat în captivitate cinci ani, fiind răscumpărat în 1580, după patru încercări nereușite de evadare.

Mai târziu se stabilește la Madrid, împreună cu familia sa, unde a ocupat câteva posturi administrative.

Printre primele lucrări literare se numără scrierea pastorală *Galateea* (1585), piesa-comedie *El Trato de Argel*, creația în versuri *Viaje Del Parnaso* (*Călătoria Parnasului*, 1614).

Romanul *Don Quijote de la Mancha* este considerat capodopera literaturii spaniole. Prima parte *El ingenioso hidalgo don Quijote de la Mancha* a fost scrisă în 1605 și s-a bucurat de un mare succes. El a marcat începutul realismului ca estetică literară și a creat romanul modern, în care artistul se poate manifesta „epic, liric, tragic, comic”. În 1615 apare a doua parte *El ingenioso caballero don Quijote de la Mancha*, care a fost tradusă în principalele limbi europene și în prezent este una din operele cu cele mai multe traduceri în lume. Această operă i-a asigurat gloria, permițându-i să intre în istoria literaturii universale ca autor canonic al literaturii occidentale alături de Dante, Shakespeare, Michel de Montaigne sau Goethe.

Este cunoscut și ca autor de versuri și piese de teatru de inspirație patriotică. Ultima lucrare a scriitorului *Muncile lui Persiles și ale Sigismundei*, editată postum (1617), s-a bucurat de un mare succes comparabil cu cel al lui *Don Quijote*.

Influența lui Cervantes în literatura universală a fost atât de mare, încât limba spaniolă modernă a fost numită „limba lui Cervantes”.

S-a stins din viață la 23 aprilie 1616 la Madrid.

Referințe

Un popor fără literatură este un popor mort.

Libertatea, ca și onoarea, trebuie păstrate de om cu prețul vieții, pentru că în lipsa lor viața este insuportabilă.

Soarta îți lasă mereu câte o porțiță la vreme de cumpănă.

* * *

Nerecunoștința este fiica orgoliului.

* * *

Ține minte, dragul meu Sancho, de la cel care are mai multe merite se și așteaptă să facă mai mult.

Miguel de Cervantes

A trecut prin lume necunoscut: a avut prieteni și vrăjmași ca orice muritor; a avut parte mai mult de dureri decât de bucurii, mai mult de nenorociri decât de glorie. Avut-a, de asemenea, slăbiciuni și patimi. Dar în mijlocul vieții zbuciumate de ostaș, de rob, de slujbaș și de poet nevoiaș, în mijlocul luptei cumplite cu soarta, a știut să-și păstreze neștirbită comoara inteligenței... căci inteligența și inima lui Cervantes erau un compendiu viu al întregii omeniri.

Al. Popescu-Telega

Titluri pentru expoziții

Miguel de Cervantes – simbolul literaturii spaniole

Monumentalul Cervantes

Cervantes – marele autor de limbă castiliană

Don Quijote de la Mancha – capodopera literaturii spaniole

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

DON Quijote de la Mancha. În 2 vol. / Miguel de Cervantes; st. introd.: George Călinescu; trad.: Ion Frunzetti și Edgar Papu; il.: Alexei Colăbneac. – Chișinău: Hyperion, 1993.

DON Quijote povestit pentru copii / Miguel de Cervantes; adapt.: Rosa Navarro Duràn; trad.: Carmen Spânu. – București: Corint Junior, 2009. – 196 p.

ISCUSITUL hidalgo Don Quijote de la Mancha. În 3 vol. / Miguel de Cervantes Saavedra; trad. și n. de Ion Frunzetti și Edgar Papu. – București: Adevărul Holding, 2011.

* * *

ДОН Кихот / Мигель де Сервантес. – Москва: Белый город, 2003. – 48 p. – Lb. rusă.

Referințe critice

- CRISTEA, Valeriu. Pe urmele lui Don Quijote: Impresii de lectură / Valeriu Cristea. – București: Cartea Românească, 1974. – 212 p.
- MUSTAȚĂ, Ioana. În preajma lui Don Quijote / Ioana Mustață. – București: Roza vânturilor, 1991. – 72 p.
- BABELON, Jean. Cervantes Saavedra Miguel de // Le nouveau dictionnaire des auteurs de tous les temps et de tous les pays. Vol. I. – Paris: Robert Laffont S.A., 1994. – P. 610-613. – Lb. fr.
- BALANDIN, R. Cervantes // 100 mari genii / alcăt.: R. Balandin; trad.: Alioșa Nichita. – București: EuroPress Group, 2007. – P. 203-205. – (Dicționare & Enciclopedii; 100).
- BRĂDĂȚEANU, Virgil. Don Quijote de la Mancha de Cervantes // Brădățeanu, Virgil. Întâlnire cu capodopera / Virgil Brădățeanu. – București: Ed. Literară pentru Tineret, 1973. – P. 232-235.
- BURT, Daniel. Miguel de Cervantes Saavedra // Burt, Daniel. 100 cei mai mari scriitori ai lumii / Daniel Burt; trad.: Anca-Irina Ionescu. – București: Lider, 2005. – P. 59-61. – (Cultură generală).
- MIGUEL de Cervantes // Marea carte despre personalități / alcăt.: Federica Margrin; trad.: Ioana Constantin. – București: Litera Internațional, 2006. – P. 206-207.
- MIGUEL de Cervantes // 100 de scriitori notorii ai lumii: Viața, activitatea, opera / alcăt.: Ala Bujor [et al.]. – Chișinău: Epigraf, 2006. – P. 296-299.
- MIGUEL de Cervantes Saavedra // Calendar Național 2017 / Bibl. Naț. a Republicii Moldova. – Chișinău, 2017. – P. 348-349.
- DRIMBA, Ovidiu. Don Quijote – sensul eroului și semnificația operei // Drimba, Ovidiu. Studii și eseuri de literatură universală / Ovidiu Drimba. – București: Saeculum, 2006. – P. 163-187.
- IONESCU, Andrei. Cervantes, prietenul nedespărțit / Andrei Ionescu // România literară. – 2016. – 22 apr. – P. 32.
- SIMILARU, Lavinia. Citindu-l și recitindu-l pe Cervantes / Lavinia Similaru // România literară. – 2016. – 22 apr. – P. 34.
- SIPOȘ, Mariana. Miguel de Cervantes: de la viață la mit / Mariana Sipoș // România literară. – 2016. – 22 apr. – P. 33.
- * * *
- БАГНО, Всеволод. Дорогами „Дон Кихота” / Всеволод Багно. – Москва: Книга, 1988. – 447 p. – (Судьбы книг).
- ПИСКУНОВА, Светлана. Мигель де Сервантес (Cervantes) / Светлана Пискунова // Энциклопедия для детей. Т. 15: Всемирная литература. Ч. 1-а: От зарождения словесности до Гете и Шиллера. – Москва: Аванта+, 2000. – P. 467-476.

ЦОМАКИОН, А. Сервантес (Cervantes) / А. Цомакион // Сервантес. Шекспир, Ж.-Ж. Руссо, И.-В. Гете, Карлейль: Биограф. повествование / сост. и послесл.: Н. Болдырев. – 2-е изд. – Челябинск: „Урал LTD”, 1998. – Р. 5-104. – (Жизнь замечательных людей).

8 OCTOMBRIE – 130 DE ANI

DE LA NAȘTEREA POETEI RUSE MARINA ȚVETAEVA (1892-1941)

S-a născut la Moscova într-o familie de intelectuali. Tata, profesor universitar, savant și critic, a fost director al Muzeului Rumeanțev, fondatorul Muzeului de Arte Frumoase, iar mama era pianistă. Marina Țvetaeva scrie versuri de la vârsta de șase ani, nu doar în limba rusă, ci și în poloneză, finlandeză. Învăță la Moscova, apoi în pensioane din Europa (Elveția și Germania). Țvetaeva a scris un jurnal de la vârsta de 10 ani și a continuat să-l țină întreaga viață. Este greu de spus dacă a crezut că aceste înregistrări vor servi drept materie pentru creația sa, pur și simplu nu se putea lipsi de ele. Crește un copil independent. La vârsta de 16 ani pleacă singură la Paris ca să audieze la Sorbona un curs de literatură franceză veche.

În 1910 publică prima colecție de poezii *Albumul de seară* (versuri scrise încă în școală). În 1912 apare culegerea de versuri „adolescentine” *Lampa Fermecată*, urmată de volumele *Din două cărți* (1913), *Verste* (1921), *Tabăra lebedelor*, *Profesia și Psyche* (toate în 1923), *Vânătorul de șobolani* (1925), *Poemul sfârșitului* (1926), *După Rusia* (1928, ultima carte editată în timpul vieții). Scrie și proză, eseuri, traduceri publicate postum în volumele *Mama și muzica* (1935), *Pușkin al meu* (1937), *Povestire despre Sonecika* (1938) ș.a.

Poezia Marinei Țvetaeva atrage atenția criticilor vremii, fiind considerată o poetă deosebită. Face parte din cercul poeților celebri, precum Serghei Esenin și Boris Pasternak.

În 1922 emigrează la Berlin, apoi la Praga. În 1925 se stabilește în Franța.

În 1939 se întoarce în Rusia sovietică. La scurt timp îi sunt arestați soțul și fiica, soțul fiind împușcat, iar Ariadna (Alea) închisă în Gulag, unde s-a aflat timp de 16 ani. Fiul său moare pe frontul celui de-al Doilea Război Mondial.

Marina Țvetaeva aproape că nu mai scrie poezie, ci se dedică traducerilor. La începutul războiului se evacuează la Elabuga. Nu are un loc de muncă, nu are o casă. La 31 august 1941 se sinucide (conform unor noi documente din arhiva NKVD-ului, se pare că Marina Țvetaeva nu s-a sinucis, ci a fost ucisă, iar locul înmormântării a rămas necunoscut).

În Rusia sunt opt muzee, trei plăci comemorative, memoriale, monumente dedicate Marinei Țvetaeva.

Referințe

*Разбросанным в пыли по магазинам
(Где их никто не брал и не берет!),
Моим стихам, как драгоценным винам,
Настанет свой черед.*

* * *

*Aruncați prin praful de magazine, oriunde,
Versurilor mele, precum vinurilor scumpe,
Le va veni timpul, numai decît, – da.*

* * *

*Мне очень мало нужно было чтобы быть счастливой: свой стол,
здоровье своих, любая погода, вся свобода. Все.*

Марина Цветаева

Ee stihuri izluchayut lyubov' i lyubov'yu pronizany..., rvut'sya k miru i kak by pytayutsya zaklyuchit' ves' mir v obyatiya... Ot stihov Țvetaevoy chelovek stanovitsya luchshe, dobree, samootverzhennee, blagorodnee.

Георгий Адамович

Я считаю, что Марина Цветаева – первый поэт XX века.

Иосиф Бродский

Marina Țvetaeva merită eforturile noastre într-o ocrotire și popularizarea poeziei sale.

* * *

Marina Țvetaeva a reformat/reformulat prozodia rusă din interiorul acesteia, a modificat-o intrinsec-tipologic, noutatea fiind emanată din nucleu, din esențe, nu din forme. De unde și actualitatea, modernitatea,

permanenta propulsie de contemporaneizare, „de la sine”, a creației ei – a uneia din cele mai mari poete ale lumii.

Leo Butnaru

Poezia Marinei Țvetaeva surprinde freamătul agitației unui început de secol în care spiritul avangardist, înnoitor, se manifestă pe un fundal sângeros, cel al Primului Război Mondial, spirit mai apoi sufocat necruțător în Rusia, prin deportarea și asasinarea intelectualilor incozi. În acest context, viața Marinei Țvetaeva poate constitui în sine un roman dramatic, cel al neșansei.

Adina Dinoiu

Titluri pentru expoziții

Марина Цветаева – первый поэт XX века

Марина Цветаева – гений русской литературы

Marina Țvetaeva – un destin sfâșiat

O inimă frântă de dorul de Patrie

Marina Țvetaeva – marele romantic al Veacului de Argint

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

CORTINA sfâșiată / Marina Țvetaeva; trad.: Leo Butnaru. – București: Tracus Arte, 2013. – 234 p.

POEZII / Marina Țvetaeva; pref.: A.E. Baconsky; trad.: Aurel Covaci, Ion Covaci. – București: Univers, 1970. – 262 p. – (Poesis).

PROZĂ / Marina Țvetaeva; trad.: Janina Ianoși; pref., tab. cron. de Ion Ianoși. – București: Minerva, 1986. – LXIV, 240 p. – (Biblioteca pentru toți: serie nouă; 1245).

SINGURĂ în noapte / Marina Țvetaeva; introd.: Leo Butnaru. – Iași: Alfa, 2011. – 240 p. – (Sublimia Carmina).

ВЧЕРА еще в глаза глядел... / Марина Цветаева; сост., предисл.: Владимир Смирнов. – Москва: ЭКСМО, 2012. – 384 p. – (Золотая серия поэзии).

ПОВЕСТЬ о Сонечке: сб. / Марина Цветаева; вступ. ст.: Ирма Кудрова. – Санкт Петербург: Азбука, 2000. – 334 p. – (Азбука-Классика).

СОЧИНЕНИЯ: Стихотворения. Поэмы. Автобиографическая и дневниковая проза / Марина Цветаева. – Москва: Вече, 2000. – 704 p.

- СТИХОТВОРЕНИЯ / Марина Цветаева. – Москва: Детская литература, 2013. – 382 p.
- СТИХОТВОРЕНИЯ. Поэмы. Драматические произведения / Марина Цветаева; сост., предисл.: Евгений Евтушенко. – Москва: Художественная литература, 1990. – 398 p. – (Классики и современники: Поэтическая библиотека).

Referințe critice

- TIGIRLAS, Luminitza. Fileuse de l'invisible – Marina Țvetaeva: Essai / Luminitza Tigirlas. – [Paris]: Édition du Corlevour, 2019. – 175 p. – Lb. fr. – Note: Colecția Moldavistica/BNRM.
- ȚVETAeva, Anastasia. Amintiri / Anastasia Țvetaeva. – București: Univers, 1982. – 608 p. – (Corespondență, memorii, jurnale).
- * * *
- DINOIU, Adina. Marina Țvetaeva, un destin sfâșiat / Adina Dinoiu. – Disponibil pe internet: www.bookaholic.ro/arina-tvetaeva-un-destin.../
- DRUȚĂ, Elena. Marina Țvetaeva – tragedia sufletului de poetă / Elena Druță. – Disponibil pe internet: www.fiindimagine.wordpress.com/2014/11/08/marina-tvetaeva-.../
- MARINA Țvetaeva (1892-1941) // Avangarda – jertfa Gulagului: (poeți sub te-roarea comunistă) / antologie, trad., pref. și n.: Leo Butnaru. – Iași: Editura Fundației Culturale Poezia, 2011. – P. 170.
- MARINA Țvetaeva. – Disponibil pe internet: www.ro.wikipedia.org/wiki/Marina_Tvetaeva

* * *

- МАРИНА Цветаева. Лирика: анализ текста, основное содержание, сочинения / авт.- сост.: Т. Максимова. – Москва: Дрофа, 2000. – 128 p.
- ПАВЛОВСКИЙ, Алексей. Куст рябины: О поэзии Марины Цветаевой / Алексей Павловский. – Ленинград: Советский писатель, 1989. – 350 p.
- СТИХОТВОРЕНИЯ. Поэмы. Драматургия. Эссе: критика и комментарии, темы и развернутые планы сочинений, материалы для подготовки к уроку / Анна Ахматова, Марина Цветаева; сост., предисл.: А. Страхова. – Москва: АСТ; Olimp, 2002. – 750 p. – (Школа Классики: книга для ученика и учителя).
- ФЕДОСЕЕВА, Лариса. Марина Цветаева. Путь в вечность / Лариса Федосеева. – Москва: Знание, 1992. – 64 p.
- ШВЕЙЦЕР, В.А. Быт и бытие Марины Цветаевой / В.А. Швейцер. – 2-е изд. – Москва: Молодая гвардия, 2003. – 590 p. – (Жизнь замечательных людей; 1053).

ЭФРОН, Ариадна. О Марине Цветаевой: Воспоминание дочери / Ариадна Эфрон. – Москва: Советский писатель, 1989. – 477 р.

БОГДАНОВА, Марина. „Воздух жизни” Марины Цветаевой / Марина Богданова. – Disponibil pe internet: www.ruskiimir.ru/publications.23/617

ПОЛИКОВСКАЯ, Людмила. Марина Цветаева / Людмила Поликовская // Энциклопедия для детей. Т. 9: Русская литература. Ч. 2-я: XX век. – Москва: Аванта+, 2000. – Р. 323-328.

МАРИНА Цветаева // Литература: справочник школьника. – Москва: Филолог. об-во „Слово”; Компания „Ключ-С”; ТКО „АСТ”, 1997. – Р. 526-530.

ШЕВЕЛЕНКО, Ирина. Как читать Цветаеву: на примере пяти стихотворений, как менялась поэтическая манера Марины Цветаевой и каких новыков требуют ее стихи от читателя. – Disponibil pe internet: www.arzamas.academy/mag/387-tsvetaeva

ЭФРОН, Ариадна. Моя мать – Марина Цветаева. – Disponibil pe internet: www.litres.ru/ariadna-efron/moya-marina-cvetaeva-17502186/chitat-onlayn

14 NOIEMBRIE – 115 ANI

DE LA NAȘTEREA SCRITOAREI SUEDEZE ASTRID LINDGREN (1907-2002)

Astrid Anna Emilia Lindgren, una dintre cele mai cunoscute și mai iubite scriitoare de literatură pentru copii din întreaga lume, s-a născut într-o familie de fermieri din localitatea Nas, provincia Smoland. În copilărie era înconjurată de folclor și multe povești, glume, istorioare, întâmplări, pe care le auzea de la tata și care au stat la baza lucrărilor sale. Viața la ferma pe care o arendau părinții, copilăria petrecută aici împreună cu fratele și cele două surori ale sale și alți copii de la fermele învecinate se vor regăsi în unele opere de mai târziu ale scriitoarei.

Începe să scrie în anii de școală, fapt pentru care colegii o numesc „Selma Lagerlöf a noastră”. După absolvirea școlii studiază pictura și stenografia la Stockholm. Lucrează secretară, stenografistă, redactor. Continuă să scrie povești, pe care le publică în edițiile periodice pentru copii. Între anii 1947 și 1970 conduce Secția literatură pentru copii a Editurii „Raben & Sjögren”.

A scris în exclusivitate pentru copii, fiindcă în sufletul ei întotdeauna a trăit copilul. „Nu a existat alt copil care să mă inspire mai mult decât acesta”, mărturisea scriitoarea. Prima sa carte *Britt-Mari se destăinuie* (1944) îi aduce primul succes – Premiul concursului pentru cea mai bună carte pentru fetițe organizat de Editura „Raben & Sjögren”, însă de cea mai mare popularitate se va bucura cartea *Pippi Șosețica* (1945), pentru care obține Premiul întâi la Concursul pentru cea mai bună carte pentru copii a anului. Deși părinții aveau unele rezerve referitor la carte, foarte mulți copii au îndrăgit umorul, ingeniozitatea și extravaganța eroinei principale. În următorii ani scriitoarea îi bucură pe micii cititori cu mai multe cărți interesante. Personajele sale – copii năstrușnici, curioși, visători, au devenit prieteni dragi ai multor copii din Suedia, dar și de peste hotarele ei.

Autoarea abordează în activitatea sa literară diverse genuri: povești, povestiri originale, realiste care, chiar din momentul apariției, s-au bucurat de mare popularitate: *Piciul și Karlsson care trăiește pe acoperiș* (1955), *Karlsson care trăiește pe acoperiș iarăși a venit* (1962), *Karlsson care trăiește pe acoperiș iarăși face șotii* (1968). Scrie și cărți polițiste pentru copii, printre care trilogia *Superdetectivul Blomkvist* (1946-1953).

Copilăria petrecută la Nas, în apropierea or. Vimmerby, este evocată în trilogia *Noi suntem din Bullerbyn* (1947-1952) și în cărțile despre năstrușnicul Emil: *Emil din Lonneberga* (1963), *Alte năstrușnicii ale lui Emil din Lonneberga* (1966), *Emil din Lonneberga* (1966), *Emil din Lonneberga mai trăiește* (1970), *Șotia lui Emil nr. 325* (1985) ș.a.

Cărțile de aventură *Rasmul-vagabondul* (1956), *Frații Inimă-de-Leu* (1973), *Ronja, fată de tâlhar* (1981) continuă tradiția povestirilor nordice, reflectând lupta dintre bine și rău, dintre viață și moarte, dragostea pentru oameni și natură.

Astrid Lindgren a scris mai mult de 80 de cărți, care au fost traduse în peste 70 de limbi și publicate în peste 100 de țări. S-au vândut circa 145 milioane de exemplare.

Personajele din cărțile ei au făcut înconjurul lumii, au învățat să vorbească în toate limbile globului pământesc și apoi, ieșind din copertile cărților, au devenit personaje de film și de desene animate.

În Republica Moldova până la 1989 au apărut în alfabetul chirilic cărțile *Pippi Cioraplung*, *Piciul și Karlsson* și *Karlsson care trăiește pe aco-*

periș în traducerea lui Spiridon Vangheli și Boris Movilă. În România au fost traduse cărțile *Pippi Șosețica*, *Pippi Șosețica se imbarcă*, *Pippi Șosețica în Mările Sudului* (Editura RAO), *Prințul Mio și căluțul fermecat*, *Frații Inimă-de-Leu* (Editura „Vremea”), care au ajuns și în colecțiile Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, grație Programului „Astrid Lindgren și drepturile copiilor”, realizat în colaborare cu Institutul Suedez din Stockholm și Ambasada Suediei în România și Republica Moldova (2007). În 1974 la Teatrul Național „Mihai Eminescu” a fost montat spectacolul „Pippi Cioraplung”. Actrița Dina Cocea a fost declarată, în fosta Uniune Sovietică, cea mai bună interpretă a rolului lui Pippi.

Majoritatea dintre cărțile celebrei scriitoare s-au învrednicit de înalte distincții la diverse concursuri naționale și internaționale. În semn de recunoaștere și înaltă apreciere a creației sale, i se acordă în 1958 Medalia de Aur „Hans Christian Andersen”, juriul menționând, în mod special, povestirea cu caracter social *Rasmus-vagabondul*.

Pe parcursul vieții sale a obținut și alte premii prestigioase: Premiul Național pentru literatură „Nils Holgersson” (1950), Medalia de Aur a Academiei de Științe din Suedia (1971), Premiul „Janusz Korczak” pentru cartea *Frații Inimă-de-Leu* (1973), Medalia de Aur „Lev Tolstoi” pentru contribuția substanțială la educarea generației în creștere (1987), Premiul UNESCO pentru Carte (1993), Premiul Păcii acordat de Asociația Librarilor din Germania (1978 și 1997), Premiul de Onoare al Fundației „Suedezii în lume” (1998) ș.a.

Este prima femeie căreia i s-a ridicat monument în timpul vieții (în 1996 la Stockholm), compatrioții săi oferindu-i și titlul „Femeia secolului”. Din 1996 un asteroid îi poartă numele: 3204 Lindgren. La aflarea veștii despre botezul asteroidului scriitoarea a răspuns cu umor-i caracteristic: „De acum înainte puteți să mă numiți Asteroid Lindgren”.

Colecția de manuscrise originale ale autoarei, găzduită de Banca Națională a Suediei, a fost inclusă în Registrul „Memoria Lumii” elaborat de UNESCO.

În 2003 guvernul suedez a înființat Premiul Memorial Astrid Lindgren, un premiu în valoare de cinci milioane de coroane suedeze. Chipul scriitoarei este imprimat pe bancnota de 20 de coroane.

Astrid Lindgren s-a stins din viață la 28 ianuarie 2002, la vârsta de 94 de ani.

Referințe

Este trist, dacă nu există nimeni care să strige „Bună ziua, Karlsson! Când zbori?”

Dumnezeu mi-a dat o calitate fericită: eu țin minte răul doar atât cât durează el...

Nu vreau să scriu pentru maturi. Vreau să scriu pentru cititorii care pot face minuni. Iar minuni fac copiii atunci când citesc cărți. Ei dau viață și strălucire gândurilor noastre triviale.

Cel mai cumplit e atunci când copilul nu știe să se joace. Un astfel de copil seamănă cu un moșneguț mic, plicticos, lipsit, însă, de cea mai importantă prioritate a bătrâneții – înțelepciunea. Doar nu ai de unde s-o iai, dacă în om nu se dezvoltă fantezia și noblețea, iar aceasta înseamnă că nu are nici idei îndrăznețe, nici gânduri profunde, nici sentimente.

Astrid Lindgren

Я просто живу. Настоящее кажется мне таким любопытным, что у меня как будто не остается времени ужасаться тому, как оно будет дальше. Мне кажется, нужно каждый день проживать как единственный. Этот день и есть жизнь.

Если мне удалось сделать светлее хоть чье-нибудь мрачное детство, то я довольна.

Ничто не заменит книгу. Наедине с книгой, где-то в потаенных уголках своей души, ребенок создает собственные образы, и с ними ничто не сравнится. Эти образы необходимы человеку. В день, когда фантазия ребенка больше не сможет их создавать, – в этот день человечество обеднеет.

Астрид Линдгрэн

Книги ее учат правдивости, доброте, честности, гуманности. Учат не только детей, но и взрослых. Им они подсказывают вдумчивое, серьезное отношение к ребенку, уважение к нему, умение видеть в нем хотя и маленького, но человека.

Людмила Брауде

Copiii au o singură temă pentru acasă – să caute cărțile semnate de Astrid Lindgren și să le citească. Astfel, vor trăi dublu fascinația copilăriei și vor învăța să nu o piardă niciodată.

Eugenia Bejan

Titluri pentru expoziții

Astrid Lindgren și lumea copilăriei

Personaje excepționale care au înconjurat Pământul

Nu fii trist! Cheamă-l pe Karlsson!

Astrid Lindgren – promotoarea valorilor general-umane

Знаменитая сказочница Астрид Линдгрэн

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

CEA MAI iubită surioară / Astrid Lindgren; trad.: Claudia Nystrand. – București: Cartea copiilor, 2015. – [30]p.: il.

DO you know Pippi Longstocking? / Astrid Lindgren; transl. by Elisabeth Kallik Dyssegaard. – Stockholm: Pabén & Sjöogren, 2010. – [24]p.: il. – Lb. engl.

FRAȚII Inimă-de-Leu / Astrid Lindgren; trad.: Carmen Vioreanu. – București: Vremea, 2007. – 230 p.

KARLSSON de-pe-acoperiș / Astrid Lindgren; trad.: Andreea Caleman. – București: Arthur, 2014. – 152 p.: il.

O CUNOȘTI pe Pippi Șosețica? / Astrid Lindgren; trad.: Claudia Nystrand. – București: Cartea copiilor, 2017. – 24 p.: il.

PIPPI Șosețica / Astrid Lindgren; trad.: Andreea Caleman. – București: Arthur, 2016. – 134, [8]p.: il. – (Cărțile de aur ale copilăriei).

PIPPI in the South Seas / Astrid Lindgren; transl. by Jerry Bothmer. – New York: Puffin Books, [2007]. – 126 p.: il. – Lb. engl.

PIPPI Șosețica în Mările Sudului / Astrid Lindgren; trad.: Fabiola Popa. – București: RAO Internațional, 2006. – 122 p.: il. – (RAO pentru copii).

PRINȚUL Mio și căluțul fermecat / Astrid Lindgren; trad.: Carmen Banciu, Dan Shafran. – București: Corint Junior, 2004. – 190 p.: il. – (Bibliografie școlară: Povești).

RÄVEN och tomten / Astrid Lindgren. – Stockholm: Pabén & Sjöogren, 2017. – 30 p. – Lb. suedeză.

КАРАСОН который живет на крыше / Астрид Линдгрэн; пер.: Лилиана Лунгина. – Москва: Планета детства, 2012. – 220 p.: il.

- МАЛЫШ и Карлсон, который живет на крыше / Астрид Линдгрэн; пер.: Лилиана Лунгина. – Москва: Азбука, 2000. – 128 p.: il.
- ПИППИ Длинныйчулок / Астрид Линдгрэн; пер.: Людмила Брауде. – Калининград: Янтарный сказ, 1998. – 199 p.: il.
- РОНИ, дочь разбойника: повесть-сказка / Астрид Линдгрэн; пер.: Лилиана Лунгина. – Москва: АСТ, 2012. – 288 p.: il.
- СКАЗОЧНАЯ поездка от Юнибакена до Нангилемы / Астрид Линдгрэн; предисл.: Марит Тернквист; пер.: Янина Орлова. – Stockholm: Nagor'e & Kleverov, [2010]. – 34 p.

Referințe critice

- ASTRID Lindgren. Scriitoarea care a creat-o pe Pippi Șosețica. – București: Litera, 2020. – 32 p. – (Micii mei eroi; nr. 54).
- THE LIBERATED child: childhood in the works of Astrid Lindgren: Astrid Lindgren Centennial Conference (2007, Stockholm). – Stockholm: The Swedish Institute for Childrens Books, 2007. – 104. – Lb. engl.
- METCALF, Eva-Maria. Astrid Lindgren / Eva-Maria Metcalf. – Stockholm: The Swedish Institute, 2007. – 48 p.: fot. – Lb. engl.
- * * *
- DIAZ, Fanuel Hanan. Astrid Lindgren: un nuevo concepto de infancia / Fanuel Hanan Diaz / Babar. – (Spania), 2020. – 8 iun. – Lb. span.
- LEHMAN, May-Brigitte. Astrid Lindgren / May-Brigitte LEHMAN // Le nouveau dictionnaire des auteurs de tous les temps et de tous les pays: vol. II. – Paris: Robert Laffont S.A., 1994. – P. 1911-1912. – Lb. fr.
- ASTRID Lindgren – Disponibil pe internet: www.libermundi.livejournal.com/64606.html
- ASTRID Lindgren. – Disponibil pe internet: www.artline.ro/Astrid-Lindgren-31000-1-n.html
- ASTRID Lindgren lucrează pentru copii: listă, scurtă descriere. – Disponibil pe internet: www.alnafu.ru/arta-si-divertisment/201496-astrid-lindgren-lucreaza-pentru-copii...html
- LUMEA lui Astrid Lindgren. – Disponibil pe internet: www.ro.Wikipedia.org/wiki/Lumea_lui_Astrid_Lindgren
- PREMII, medalii, distincții: Premiul Memorial Astrid Lindgren: [și despre scriitoarea Astrid Lindgren]. – Disponibil pe internet: www.agerpres.ro/documentare/2018/01/31/premii-medalii-distincții....-47188
- WEST, Mark. A Place to Play in Astrid Lindgren's Stories / Mark West // Bookbird. – 2020. – Nr. 4. – P. 74-78. – Lb. engl.

* * *

- АНДЕРСЕН, Йенс. (Andersen, Yens). Астрид Линдгрэн. Этот день и есть жизнь / Йенс Андерсен. – Москва: Колибри, 2016. – 464 p. – (Биографии. Автобиографии. Мемуары).

- БРАУДЕ, Людмила. Не хочу писать для взрослых!: док. очерк / Людмила Брауде. – Ленинград: Детская литература, 1987. – 111 p.: il.
- МЕТКАЛФ, Ева-Мария (Metcalf, Eva-Maria). Астрид Линдгрен: жизнь и творчество / Ева-Мария Меткалф; ред.: Т. Доброницкая. – Стокгольм: Шведский Институт, 2007. – 48 p.: fot.
- АСТРИД Линдгрен (Astrid Lindgren) // Я познаю мир: Детская энциклопедия: Литература / авт.-сост.: Н-В. Чудакова. – Москва: АСТ, 1999. – P. 252-256.

16 NOIEMBRIE – 70 DE ANI

DE LA NAȘTEREA SCRIITORULUI ARCADIE SUCEVEANU (1952)

„Poetul metaforei” Arcadie Suceveanu face parte din așa-ziiși „pașoptiști” ai secolului douăzeci. Poetul recunoaște că a fost privilegiat de faptul că s-a născut în spațiul mirific al Bucovinei, la Suceveni, Cernăuți (Ucraina), în familia lui Vasile și Catrina Suceveanu. Învăță la școala de opt ani din comuna natală și școala medie din localitatea vecină Carapaciu-pe-Siret (1959-1969). Continuă studiile la Universitatea de Stat din Cernăuți, Facultatea de Litere (1969-1974). Se angajează profesor de limba română la școala medie din comuna Horbova, Herța (1974-1979), redactor, apoi redactor-șef la Editura „Literatura artistică” (1979-1990), secretar (până în 1995) și apoi președinte (din 2005) al Filialei Chișinău a Uniunii Scriitorilor din România. În perioada 1990-2010 este vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova, iar în decembrie 2010 a fost ales președinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova, funcție pe care o deține până în 2021.

Arcadie Suceveanu este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova, membru al Uniunii Scriitorilor din România și membru fondator al PEN-Clubului din Moldova.

Este considerat unul dintre cei mai originali poeți de la noi. Scria versuri fiind încă pe băncile școlii, susținut de profesorul său Vasile Levițchi. A debutat în anul 1968 cu o poezie dedicată mamei în publicația „Zorile Bucovinei”. Ulterior colaborează la majoritatea periodicelor literare și culturale din Nordul Bucovinei și Republica Moldova cu poezii, articole, traduceri din limbile rusă și ucraineană. Publică un grupaj de versuri în culegerea colectivă *Dintre sute de catarge* (1974). Debutea-

ză cu prima plachetă de versuri în limba română *Mă cheamă cuvintele* în 1979, la Ujgorod. Apariția cărții a fost salutăată și comentată în presa de la Chișinău. Urmează volumele *Țărmlul de echilibru* (1982), *Mesaje la sfârșit de mileniu* (1987), *Arhivele Golgotei* (1990), *Eterna Danemarcă* (1995), *Înfruntarea lui Heraclit* (1998), *Cavalerul Înzadar* (2001), *Corabia de la mansardă* (2004), *Emisferele de Magdeburg* (2005, eseuri), *Arca Dies* (2008), *101 poeme* (2009), *Vremea leului portocaliu* (2012), *Cariatide și coloane* (2013), *Ferestre stinse de îngeri* (2014), *Căzut în rimă, la Paris* (2018).

În anul 2020 apare volumul de eseuri *Cu grație printre (pre)texte*, editat cu sprijinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării în cadrul programului de editare a cărții naționale.

Este autorul mai multor cărți frumoase pentru copii: *A fugit melcul de-acasă* (1984), *Ora cinci fără doi fulgi* (1986), *În cămașă de cireașă* (1989), *Dincolo de ce văd ochii* (1991), *Rața lui Arhimede* (2000), *Lumea din spatele oglinzii* (2001), *Știu(ca) la școală* (cartea-surpriză a Salonului Internațional de Carte pentru Copii, ediția a VI-a), *Dacă vrei să fii Columb* (2002), *Filmul copilăriei* (2002), *Cheițe pentru vise* (2005), *Greierul care s-cri-cri-e* (2012), *Un secret pe codcodacnet* (2016), *Ciuperçuța-balerină* (2016, florilegiu de cântece pentru copii cu CD realizat în colaborare cu Ada Zaporojan) ș.a.

A editat, în colaborare, abecedarul pentru preșcolari *Carte pentru bobocei ABC și 1,2,3* (1996), setul didactic *Rândunica*, manual și caiet pentru clasa I (1997), *Abecedar*, manual și caiet (2002), *Alfabetul poetic* (2007), *Vocale-portocale* (2007), *Do-re-mi-fa-sol-la-cri...* (2007), *Lumea ca o poveste* (2010).

Concomitent publică în acești ani cronici literare, eseuri, traduceri din poezia ucraineană și rusă. Selecții din versurile sale sunt incluse în antologii editate în România, Suedia, Ucraina, Rusia, Turcia, Macedonia, Franța, Belarus, Italia.

Este laureat al mai multor premii: Premiul Național al Republicii Moldova (1998, pentru *Arhivele Golgotei*), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (1987, pentru *Mesaje la sfârșit de mileniu*; 1995, pentru *Eterna Danemarcă*; 1996, pentru *Carte pentru bobocei ABC și 1,2,3*), Premiul republican „Alexandru Donici” al Ministerului Învățământului din Moldova (1989, pentru cartea *În cămașă de cireașă*), Premiul „George Baco-

via” al revistei „Ateneu” (1992), Premiul pentru poezie „Centenar Lucian Blaga” (1995), Premiul Salonului de Carte Românească, ediția a V-a, Iași și Marele Premiu al Salonului Național de Carte, ediția a V-a, Chișinău (1996, pentru *Eterna Danemarcă*), Premiul „Mihai Eminescu” al Academiei Române (1997, pentru aceeași carte), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova în domeniul literaturii pentru copii (2002, pentru *Lumea din spatele oglinzii*), Diploma de Onoare a Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY), pentru cartea *Știu(ca) la școală* (2004), Premiul Mare „Sfântul Gheorghe” la Festivalul Internațional de Poezie „Drumuri de spice” (2013, Uzdin, Serbia), Premiul „Vasile Coroban” pentru exegeze filologice și Premiul pentru eseul la Salonul Internațional de Carte, Chișinău (2013), Premiul Uniunii Scriitorilor din România „Carte pentru copii și tineret” pentru cartea *În cămașă de cireașă* (2014), Premiul „Nichita Stănescu” pentru poezie la Salonul Internațional de Carte, Chișinău (2014), Premiul „Constantin Stere” (2021).

S-a învrednicit de mai multe premii acordate în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret de la Chișinău: Premiul „Cartea anului” (1997, pentru *Carte pentru bobocel ABC și 1,2,3*; 2001, pentru cartea *Rața și Arhimede*), Premiul „Simpatia copiilor” (2010, pentru cartea *Lumea ca o poveste*), Premiul Secției Naționale IBBY din RM (2011, pentru volumul *Cafeneaua Nevermore*), Premiul pentru poezie „Grigore Vieru” pentru întreaga creație poetică pentru copii (2012, 2018), Premiul „Ion Creangă” pentru întreaga activitate în domeniul cărții pentru copii (2013), Premiul „Cea mai bună carte cognitivă” (2013, pentru cartea *Cu mami și cu tati ai spor la toate*), Premiul Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” (2014, pentru cartea *Ceasornicul din tei*), Premiul Ministerului Culturii al RM (2015, pentru cartea *În cămașă de cireașă*), Premiul Ministerului Educației al RM (2016, pentru cartea *Un secret pe cotcodacnet*; 2017, pentru cartea *Ciuperçuța-balerină*).

În anul 2000 i s-a decernat Medalia „Mihai Eminescu”, în 2010 – Ordinul „Gloria Muncii” și Medalia „Dimitrie Cantemir” a AȘM, în 2012 – Ordinul de Onoare. În 2014 este decorat cu Ordinul „Meritul Cultural” al României în grad de Comandor, Categoria A „Literatură”.

Referințe

Eram supranumit poetul școlii, la vârsta de 11-13 ani... Am avut privilegiul să am profesori buni: Vasile Levițchi, care a fost și profesor, și scriitor, Grigore Bostan, care ulterior a devenit academician al Academiei Române, profesori vechi din perioada interbelică...

* * *

Scriitorul de astăzi trebuie să fie un om al cărții, un om al bibliotecii. Drumul scriitorului la început de secol XXI nu poate să treacă decât prin bibliotecă.

* * *

Cartea este cel mai bun lucru, pe care l-a putut inventa mintea umană. Iar cine a gustat din inefabila bucurie a lecturii – să se alimenteze cu ea în continuare, pentru că această bucurie întinerește și menține sufletul într-o formă aleasă.

Arcadie Suceveanu

Oricare ar fi evoluția poeziei lui Arcadie Suceveanu în noul mileniu, literatura română i-a rezervat deja în cadrul ei un loc de frunte. Premiile pe care le-a câștigat de la Academia Română, Uniunea Scriitorilor și Ministerul Educației, de la reviste de cultură, festivaluri de poezie, saloane de carte etc. sunt și premii pentru Bucovina.... Ele onorează nu numai un poet de înaltă ținută, ci, împreună cu el, și anturajul care l-a format.

Ștefan Hostiuc

Arcadie Suceveanu scrie o poezie a densităților metaforice desfășurate, de multe ori în parabole moderne filate ingenios din ancestrale înțelepciuni. Rafinamentul artistic, ca dovadă a unei culturi poetice de înaltă probă, plasează creația relativ tânărului autor în cel mai larg circuit literar românesc, fapt remarcat și în numeroase recenzii pe care le-a avut cartea sa *Arhivele Golgotei* în prestigioasele reviste „România literară”, „Luceafărul”, „Literatorul”, „Steaua”, „Tribuna”, „Ateneu” etc.

Leo Butnaru

Arcadie Suceveanu mânuiește cu aceeași siguranță și dezinvoltură metafora cu substrat metafizic și ironia, biografismul avangardist și scepticismul care ascunde lipsa de încredere în forța cuvântului. Dar poate că toate aceste lucruri, puțin importante în sine, se impun pentru că poe-

mul, pe lângă o necesară și deloc exclusivă cultură poetică, stăpânește din plin și cu siguranță ceea ce s-ar putea numi știința versului.

Mircea A. Diaconu

Tradițională în aparență, creația lui Arcadie Suceveanu este modernistă în esență... El a cultivat și cultivă metafora, simbolul, parabola prin care își dezvăluie gândirea îndrăzneată și dă strălucire exprimării rafinate care-l aproprie de moderniști.

Ion Ciocanu

Titluri pentru expoziții

Mă cheamă cuvintele

Cărți – cheițe pentru vise

Model de rafinament și cultură poetică

Arcadie Suceveanu – Cavalerul poeziei românești

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

- ARCA DIES: versuri / Arcadie Suceveanu; il.: Eudochia Zavtur. – Chișinău: Cartea Moldovei, 2008. – 280 p. – (Colecție pentru elevi, studenți).
- CAFENEAUA Nevermore / Arcadie Suceveanu; n. biogr.: Eugen Lungu. – Chișinău: Știința, 2011. – 132 p. – (Antologia unui autor).
- CARIATIDE și coloane: Eseuri, portrete, cronici și articole literare / Arcadie Suceveanu; coord. ser.: Cassian Maria Spiridon. – Iași: Tipo Moldova, 2013. – 435 p. – (OPERA OMNIA: Publicistică și eseu contemporan).
- CAVALERUL Înzadar: Parabole oculte / Arcadie Suceveanu; cuv. înainte de Tudor Palladi. – Chișinău: Cartea Moldovei, 2001. – 136 p.
- CĂZUT în rimă, la Paris / Arcadie Suceveanu; cuv. însoțitor de Nichita Danilov. – Iași: Junimea, 2018. – 240 p. – (Cantos).
- CEASORNICUL din tei: poezii dedicate anotimpurilor, lunilor și sărbătorilor / Arcadie Suceveanu; il.: Elena Revuțcaia; cop.: Vladimir Zmeev. – București: Litera mică, 2013. – 32 p.: il.
- CHEIȚE pentru vise: [versuri] / Arcadie Suceveanu; il.: Mihai Grecu, Sergiu Stanciu. – Chișinău: Prut Internațional, 2005. – 252 p.: il. – (Bucuria copiilor).
- CORABIA de la mansardă: versuri / Arcadie Suceveanu. – Chișinău: Litera; București: Litera Internațional, 2003. – 371 p. – (Biblioteca școlarului: serie nouă; 471).

- CU CE CĂLĂTORIM / Arcadie Suceveanu; des.: Lilia Popa. – Chișinău: Prut Internațional, 2005. – [12] p. – (Vreau să știu: 3-6 ani).
- CU GRAȚIE printre (pre)texte: (eseuri) / Arcadie Suceveanu. – Chișinău: Arc, 2020. – 280 p.
- DACĂ vrei să fii Columb / Arcadie Suceveanu. – Chișinău: Prut Internațional, 2002. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră) (Poezii mici pentru pici-pitici).
- DO-RE-MI-FA-SOL-LA-CRI... / Arcadie Suceveanu; il.: Doina Bojescu. – Cernăuți: Zoloty Lytavry, 2007. – 14 p.: il. – (Biblioteca revistei „Făgurel”).
- EMISFERELE de Magdeburg: Eseuri, portrete literare, cronici, articole / Arcadie Suceveanu. – Chișinău: Prut Internațional, 2005. – 319 p. – (Scriitori contemporani).
- FERESTRE stinse de îngeri: poezie / Arcadie Suceveanu. – Chișinău: Prut, 2014. – 104 p.
- FIINȚE, umbre, epifanii: versuri / Arcadie Suceveanu; pref.: Mircea V. Ciobanu. – Chișinău: Arc, 2011. – 96 p.
- FRUMUȘETEȘA subversivă: Jurnal parizian. Eseuri și articole literare / Arcadie Suceveanu. – Chișinău: Lumina, 2012. – 192 p.
- GARDEROBA mea / Arcadie Suceveanu; des.: Lilia Popa. – Chișinău: Prut Internațional, 2005. – [12]p.: il. – (Vreau să știu: 3-6 ani).
- GREIERUL care s-cri-cri-e / Arcadie Suceveanu; il.: Olga Cazacu. – Chișinău: Prut Internațional, 2012. – 32 p.: il.
- ÎN CĂMAȘA de cireașă / Arcadie Suceveanu; il.: Stela Damaschin-Popa. – Chișinău: Litera AVN, 2014. – 32 p.: il. – (Poezii pentru (când suntem) copii).
- ÎNTREBĂRI colorate / Arcadie Suceveanu; il.: Stela Damaschin-Popa. – Chișinău: Lumina, 2014. – 48 p.: il.
- LUNILE și anotimpurile / Arcadie Suceveanu; il.: Stela Damaschin-Popa. – Chișinău: Prut Internațional, 2006. – [12] p.: il. – (Vreau să știu: 3-6 ani).
- MĂRUL / Arcadie Suceveanu; il.: Dan Rebegea. – Chișinău: Prut Internațional, 2011. – 10 p.: il. – (Primii pași).
- MĂRUL îndrăgostit de vierme: Poeme = Яблуко закохане в хробака: Поэмы / Arcadie Suceveanu; trad. de aut. și Volodimir Poiată. – Kiiiv: Zadruga, 2017. – 144 p. – Ed. bilingvă rom./ucr.
- O SUTĂ și una de poezii: (antologie) / Arcadie Suceveanu. – București: Ed. Academiei Române, 2017.
- PARA / Arcadie Suceveanu; il.: Dan Rebegea. – Chișinău: Prut Internațional, 2011. – 10 p.: il. – (Primii pași).
- PERSONAJELE lui Erasm: antologie / Arcadie Suceveanu. – București: Tracus Arte, 2016. – 114 p.
- PROFESIONIST al himerei / Arcadie Suceveanu; coord. ser.: Valeriu Stancu. – Iași: Tipo Moldova, 2011. – 365 p. – (OPERA OMNIA: Poezie contemporană).

- RAȚA și Arhimede: poezii pentru (când suntem) copii / Arcadie Suceveanu. – Chișinău: Prut Internațional, 2000. – 32 p.: il.
- ȘTIUca la școală: [versuri] / Arcadie Suceveanu. – Chișinău: Prut Internațional, 2002. – 32 p.
- UN SECRET pe cotcodacnet: Poezii pentru (când suntem) copii / Arcadie Suceveanu; il.: Olga Cazacu. – Chișinău: Prut, 2016. – 32 p.: il.
- VREMEA Leului portocaliu / Arcadie Suceveanu. – Chișinău: Prut Internațional, 2012. – 184 p. – (Laurii poeziei).
- ZARURI pictate: [versuri] / Arcadie Suceveanu. – Chișinău: Prut Internațional, 2003. – 125 p. – (Carte de vizită).

Referințe critice

- FONARI, Victoria. Proiecții ale mitului în creația lui Victor Teleucă, Leo Butnaru și Arcadie Suceveanu / Victoria Fonari; pref.: Gheorghe I. Mihalache. – Chișinău: Foxtrot, 2014. – 208 p.

* * *

- ANGHELESCU, Mircea. O zi când voi ajunge dindărătul oglinzii... / Mircea Anghelescu // România literară. – 2018. – Nr. 40. – P. 15.
- BACIU, Gheorghe. Arcadie Suceveanu // Baci, Gheorghe. Personalități notorii ale neamului: 140 de destine / Gheorghe Baci. – Chișinău: S.n., 2018. – P. 255-256.
- BANTOȘ, Ana. „Narcisismul cosmic” în literatura de azi. Arcadie Suceveanu / Ana Bantș // Limba Română. – 2018. – Nr. 1-2. – P. 328-337.
- CATANĂ, Livia. Drumul scriitorului / Livia Catană // Literatură și artă. – 2020. – 20 febr. – P. 5.
- CHIPER, Grigore. Mâna și marginea: (Arcadie Suceveanu) // Chiper, Grigore. Fața poeziei și măștile poezilor / Grigore Chiper. – Chișinău: Arc, 2019. – P. 171-176. – Note: (Reluat din Contrafort, 2012, nr. 1-2).
- CIOBANU, Mircea V. O retrospectivă Suceveanu / Mircea V. Ciobanu // Viața Românească. – 2018. – Nr. 9. – P. 71-74.
- CORBU, Daniel. Arcadie Suceveanu. Fantezismul liric de la *Arhivele Golgotei* la *Cavalerul Înzadar* // Corbu, Daniel. Escale în Panteon de la Dosoftei la Vișniec: Eseuri și portrete literare / Daniel Corbu. – Iași: Princeps Multimedia, 2018. – P. 573-580.
- CORBU, Daniel. Arcadie Suceveanu. Fantezismul liric de la *Arhivele Golgotei* la *Cavalerul Înzadar* / Daniel Corbu // Literatură și artă. – 2018. – 27 sept. – P. 4.
- GALA Premiilor 2021 în domeniul culturii: [Premiul „Constantin Stere” în domeniul literaturii – Arcadie Suceveanu] // Univers Pedagogic Pro. – 2021. – 21 ian. – P. 1.
- HOLBAN, Ioan. [Arcadie Suceveanu, *O sută și una de poezii*] / Ioan Holban // Revista literară. – 2018. – Nr. 1. – P. 22.

- MOLEA, Viorica. Limba poetică a lui Arcadie Suceveanu / Viorica Molea // Colocviul Internațional de Științe ale limbajului „Eugeniu Coșeriu”. Vol. 2. – Chișinău, 2012. – P. 257-262.
- MORARU, Anatol. Arcadie Suceveanu, *Cu grație, printre (pre)texte: eseuri* / Anatol Moraru // Revista literară. – 2020. – Nr. 7. – P. 17.
- PILCHIN, Maria. Poeme din orașul Nevermore: (Arcadie Suceveanu) // Pilchin, Maria. Realități poetice în zigzag / Maria Pilchin. – Iași: Junimea, 2017. – P. 65-68.
- POPESCU-BRĂDICENI, Ion. Arcadie Suceveanu și *Cavalerul Înzadar* // Popescu-Brădiceni, Ion. Reinventarea capodoperei. Drumul prin oglindă / Ion Popescu-Brădiceni. – Iași: Tipo Moldova, 2020. – P. 133-141. – (OPERA OMNIA: Publicistică și eseu contemporan).
- ARCADIE Suceveanu // De la Cernăuți la vale...: fișiere biobibliogr. / alcăt.: Sergiu Cataranciu [et al.]. – Chișinău: CEP USM, 2014. – P. 244-254.
- ARCADIE Suceveanu // Calendar Național 2017 / Bibl. Naț. a Republicii Moldova. – Chișinău, 2017. – P. 380-381.
- TAMAZLĂCARU, Elena. Arcadie Suceveanu. Cavalerul de Ev Mediu // Tamazlăcaru, Elena. Poezia anilor '70: Nicolae Dabija și generația sa / Elena Tamazlăcaru. – Iași: Tipo Moldova, 2020. – P. 176-178. – (OPERA OMNIA: Dicționar).

27 NOIEMBRIE – 75 DE ANI

DE LA NAȘTEREA SCRIITORULUI RUS GRIGORI OSTER (1947)

Viitorul scriitor, scenarist, dramaturg, prezentator TV Grigori Oster s-a născut la 27 noiembrie 1994 la Odesa în familia lui Bențion Davidovici Oster, fost marinăr, și Leia Iakovlevna Oster, bibliotecară. Copilăria și anii adolescenței i-a petrecut la Ialta, unde lucrau părinții lui. Prima carte pe care a citit-o a fost povestea *Серебрянное копынце* [*Copita de argint*] scrisă de P.P. Bajov. A manifestat de timpuriu interes pentru literatură, printre operele care au contribuit la formarea personalității viitorului scriitor fiind cele ale lui A.P. Cehov, J. London, A.I. Kuprin ș.a.

După absolvirea școlii medii, în 1966, a fost înrolat în armată, în flota maritimă nordică. În perioada serviciului militar s-a înscris în teatrul maritim, unde juca în spectacole, a devenit membru al Societății literare din Murmansk. După demobilizare, în 1970, a susținut examenele de admitere la Institutul de Literatură „M. Gorki” din Moscova, secțiunea Teatru. În 1982 finalizează studiile și decide să se ocupe de literatura

pentru copii, deoarece în sfera literaturii pentru adulți cenzura era dură și nu permitea să te afirmi în toată plinătatea.

A scris numeroase cărți pentru copii, care au devenit foarte populare în mediul micilor cititori. În 1975 editează volumul *Как хорошо дарить подарки* [*Ce bine e să dăruiești cadouri*], care i-a adus o mare popularitate. Cele patru personaje ale cărții au devenit ulterior eroii principali în filmele cu desene animate *38 de papagali*, *Bunica șarpelui boa*. De mare succes s-au bucurat și piesele pentru teatru: *Человек с хвостом* [*Omul cu coadă*, 1976], *Все волки боятся* [*Toți lupii sunt fricoși*, 1979] și *Привет мартышке* [*Salut maimuței*, 1983].

În 1983 publică în revista pentru copii „Kolobok” povestirea *Висцятарул curajos*, care pune începutul cunoscutului ciclu de „sfaturi” ingenioase pentru copii neascultători și părinți, publicate ulterior în patru volume intitulate *Вредные советы* [*Sfaturi dăunătoare*] (1990, 1998, 2001, 2010).

Urmează alte cărți pentru copii, editate în anii '90 – începutul anilor 2000: *Бабушка удава* [*Bunica șarpelui boa*], *Великое закрытие* [*Marea închidere*], *Детские суеверия* [*Superstițiile copiilor*], *Тринадцать жадностей* [*Treisprezese zgârcenii*, 1999], *Папанамалогия* [*Tatamalogia*, 1999], *Приметы и суеверия* [*Semne și superstiții*, 2000], *Одни неприятности* [*Neplăceri*, 2001], *Школьный сонник* [*Carte de vise pentru elevi*, 2002], *Робинзон и тринадцать жадностей* [*Robinson și 13 zgârcenii*, 2017], *Невредный календарь для всей семьи* [*Calendarul inofensiv pentru întreaga familie*, 2018] ș.a.

În 2013 editează cartea *Права детенышей: перевод Конвенции о правах ребенка на детский язык* [*Drepturile picilor: Convenția despre drepturile copilului tradusă în limba copilărească*], care este recunoscută cea mai bună carte pentru copii a anului.

În 1976 semnează primul său scenariu pentru filmul în desene animate *Котенок по имени Гав* [*Motănașul Gav*], după care au urmat circa 15 scenarii pentru filme cu desene animate create în colaborare cu regișori cunoscuți, precum Ivan Ufimțev, Veaceslav Koteonocikin, Lev Atamanov, Maia Miroșkina, Vladimir Pekari, Rasa Strautmane ș.a.

Multe din scrierile lui Grigori Oster au fost teatralizate. De mai mulți ani în repertoriul Teatrului Dramatic Rus „A.P. Cehov” din Chiși-

nău este inclus spectacolul „38 de papagali”, poveste muzicală în 2 acte în regia lui Dumitru Koev.

În anul 2004 a făcut parte din echipa de realizare a unui proiect special, fiind printre fondatorii site-ului pentru copii „Președintele Rusiei – cetățenilor de vârstă școlară”, unde cu ajutorul eroilor populari Dobrânea Nikitici, Ilia Murometș și Alioșa Popovici povestește, pe înțelesul copiilor, despre cum funcționează organele de stat.

Este unul dintre scriitorii cu cel mai mare tiraj al cărților tipărite: 12 milioane de exemplare.

Grigori Oster este laureat al multor premii literare, printre care: Premiul „Zolotoi Ostap” (1993), Premiul simpatiei cititorilor „Cheița de aur” (1996), Premiul de Stat al Federației Ruse în domeniul literaturii și artei (2002), Premiul literar „Kornei Ciukovski” pentru realizări creati-ve remarcabile în literatura rusă pentru copii (2012). În 2007 i s-a conferit titlul Maestru Emerit în Arte din Federația Rusă.

Referințe

Я занялся детской литературой из соображений выживания, но это дело мне так понравилось, что я стал этим заниматься и дальше.

* * *

Если ребенку не интересно читать, он не будет. Если ребенку не интересно слушать, он отвернется. И детским писателем можно только быть по-настоящему честным, потому что, в отличие от взрослых, детей не обманешь.

* * *

Мои „Вредные советы” – прививка для детей. Хочу, чтобы у них после таких советов вырабатывался рефлекс быть послушным. И это работает: человек знает, что произойдет если он что-то натворит.

Григорий Остер

Феномен Остера в современной русской культуре и детской литературе не имеет себе равных. За исключением Успенского, его статус трудно сравнить со статусом какого-либо другого современного детского писателя. Его „Вредные советы” распродаются

фантастическими тиражами, его мультфильмы стали классикой при жизни автора, его авторитет в теле- и радиопрограммах по воспитанию детей и детскому чтению непоколебим.

Лариса Рудова

Художественное моделирование стратегии прочтения текста Г. Остера осуществляется по законам детского сознания.

О. Е. Кувалдина

Titluri pentru expoziții

Fenomenul Oster în literatura rusă pentru copii

Autorul care a cucerit Copilăria

Писатель нашего детства – Григорий Остер

Невредные книги для всей семьи

Знакомьтесь, Григорий Остер – большой специалист по хитростям

(Т.Р.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

БАБУШКА удава / Григорий Остер. – Москва: Ven 2, 1997. – 14 p.: il.

ВОСПИТАНИЕ взрослых / Григорий Остер. – Москва: Росмэн, 1999. – 119 p.

ВРЕДНЫЕ советы / Григорий Остер. – Москва: АСТ, 2016. – 80 p.

ЗАДАЧНИК по математике: Ненаглядное пособие / Григорий Остер. – Москва: Росмэн, 1997. – 130 p.: il.

КАК гусенок потерялся / Григорий Остер. – Москва: АСТ, 2006. – 12 p.: il.

КАК пользоваться взрослыми / Григорий Остер. – Москва: Росмэн, 2010. – 64 p.: il.

КВАРТИРА и ее обитатели / Григорий Остер. – Москва: Росмэн, 2010. – 64 p.

КОТЕНОК по имени Гав // Григорий Остер. – Москва: АСТ, 2017. – 75 p.: il.

ЛЕГЕНДЫ и мифы Лаврового переулка / Григорий Остер. – Москва: Росмэн, 1999. – 104 p.: il.

НАРУШЕНИЕ правил приличия, вежливости, этикета и др. / Григорий Остер. – Москва: АСТ, 2000. – 94 p.

38 ПОПУГАЕВ / Григорий Остер. – Москва: Киноцентр, 1991.

ФИЗИКА: задачник: Ненаглядное пособие / Григорий Остер. – Москва: Росмэн, 1997. – 126 p.: il.

ШКОЛЬНЫЕ вредные советы / Григорий Остер. – Москва: АСТ, 2016. – 80 р.

Referințe critice

- БИОГРАФИЯ Григория Остера. – Disponibil pe internet: www.ria.ru/2017//27/1509476892.html
- IDEM // www.stories-of-succes.ru/grigoriya-ostera
- КУДРЯВЦЕВА, Анна. Григорий Остер: читать нельзя выбрасывать? / Анна Кудрявцева. – Disponibil pe internet: www.e-psychology.ru/articles/grigoriy-oster-chitat-nelzya-vybrasyvat
- ГРИГОРИЙ Остер // Я познаю мир: Дет. энцикл.: Литература / авт. – сост.: Н.В. Чудакова, – Москва: АСТ, 1999. – Р. 298-301.
- ГРИГОРИЙ Остер. – Disponibil pe internet: www.24smi.org/celebrity/36538-grigorii-oster.html
- ГРИГОРИЙ Остер: Биография. Книги. – Disponibil pe internet: www.oz.by/people/more90894.html
- ПОЛЕВА, Е.А. Педагогические взгляды детского писателя Григория Остера и особенности их выражения / Е.А. Полева. – Disponibil pe internet: www.cyberleninka.ru/article/n/pedagogicheskie-bzglyady-destskogo-pistalya...
- ХОРЧАК, Дорота. (Dorote Horczak). Принцип игровой пародийности в художественном тексте Григория Остера „Вредные советы” / Дорота Хорчак. – Disponibil pe internet: www.readcube.com/articles/10.14746%Fs-trp.2015.410.1.2

17 DECEMBRIE – 75 DE ANI

DE LA NAȘTEREA SCRIITORULUI VASILE ROMANCIUC (1947)

Printre „miraculoase fructe din grădina poeziei” (A. Suceveanu) cu- legem numele poetului sensibil și inteligent, „purtător de har înăscut și de conștiință a scrisului, o valoare sigură și aleasă” (A. Suceveanu), care și-a creat un stil propriu, inconfundabil, înscris în lista valorilor noastre scriitoricești.

Vasile Romanciuc s-a născut în satul Bădragii Noi, Edineț, în familia agricultorilor Alexei și Olga Romanciuc. Învăță la școala de opt ani din satul de baștină (1955-1963), apoi la Școala medie nr. 2 din Edineț (1963-1966). După absolvire își continuă studiile la Universitatea de Stat

din Moldova, Facultatea de Filologie, Secția Ziaristică (1966-1972). Activează ca redactor la postul de radio „Lucaefărul” (redacția Emisiuni pentru tineret), redactor la editurile „Literatura artistică”, „Gheorghe Asachi”, „Museum” (1972-1997), șef al redacției Carte pentru copii la Editura „Prut Internațional” (2000-2018).

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1976) și al Uniunii Scriitorilor din România (1994), al PEN - Clubului Internațional (1996).

În anii de studenție a publicat mai multe cicluri de poezie. A debutat editorial în 1974 cu volumul de versuri *Genealogie*, prefațat de criticul Ion Ciocanu. A doua carte, *Citirea proverbelor*, apare de sub tipar în 1979, fiind urmată de volumele de poeme *Din tată în fiu* (1984), *Ce am pe suflet* (1988), *Note de provincial* (1991), *Un timp fără nume* (1996), *Îndoiala de sine* (1997), *Un ochi/Un œil*, ediție bilingvă română-franceză (2000), *Marele pustiu invizibil* (2000), *Recitirea proverbelor* (2007), *Olimpul de plastic* (2007), *Cuvântul ne adaugă vedere* (2012), *Pâinea noastră cea din toate fi-lele* (2020) ș.a.

Este cunoscut și îndrăgit ca scriitor pentru copii prin cărțile adresate micilor cititori: *Dacă ai un prieten* (1983), *Pământul părinților, pământul copiilor* (1989), *Doi iezi* (1990), *Uriașul cu trei ochi* (1991), *Floarea zburătoare* (1998), *Toate întâmplările se prefac în cuvinte* (2000), *Copilul cu aripi de carte* (2006), *O furnică în bibliotecă* (2007, carte-surpriză la ediția a XI-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret), *De ce plânge clovnul?* (2009), *Am un nume frumos* (2013), *Puiul mamei, dragul tatei* (2016), *Poezii mici de crescut Mare* (2018), *Un bostan lăudăros* (2019) ș.a. Volumul antologic *Lumina glasului lăuntric* (2016) a fost promovat de Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” în cadrul Campaniei Naționale de promovare a lecturii, ediția a VI-a, 2018.

Multe dintre versurile poetului sunt cântate. Are o colaborare prodigioasă cu artistul Mihai Ciobanu, CD-ul *Rugă pentru toți* conține cântece pe versurile lui Vasile Romanciuc.

Este laureat al mai multor premii prestigioase: Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (1984, pentru cartea *Dacă ai un prieten*; 2000, pentru volumul *Un timp fără nume*), Premiul „Alexandru Donici” în domeniul literaturii pentru copii, acordat de Ministerul Învățământului din Moldova (1987), Premiul „Simpatia copiilor” la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret (1998, pentru *Floarea zburătoare*; 2001,

pentru cartea *Toate întâmplările se prefac în cuvinte*), Premiul Național în domeniul literaturii (2000, pentru volumul *Un timp fără nume*), Premiul „Nichita Stănescu” pentru poezie (Ploiești, 2001), Diploma de Onoare a Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret – IBBY (2002, pentru cartea *Toate întâmplările se prefac în cuvinte*), Premiul „Cartea anului” la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret (2006, pentru cartea *Copilul cu aripi de carte*; 2017, pentru cartea *Puiul mamei, dragul tatei*), Premiul „Otilia Cazimir” la Salonul Internațional de Carte Românească de la Iași (2007), Premiul „Grigore Alexandrescu” pentru poezie (Târgoviște, 2007), Premiul de Excelență al Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru volumul *Olimpul de plastic* (2008). În cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii s-a mai învrednicit de următoarele premii: Premiul pentru poezie „Grigore Vieru” pentru întreaga creație poetică dedicată copiilor (2009), Premiul „Ion Creangă” pentru întreaga activitate în domeniul cărții pentru copii, acordat de către Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” la Chișinău (2010, 2017), Premiul Ministerului Culturii al Republicii Moldova (2011, pentru antologia *Bucurii pentru copii: Poeți contemporani din Basarabia*), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova „Opera Omnia” (2013), Premiul Ministerului Culturii al RM (2014, pentru cartea *Am un nume frumos*), Premiul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al RM (2018, pentru volumul *Lumina glasului lăuntric*).

Este distins cu Medalia „Mihai Eminescu”, Ordinul de Onoare al Republicii Moldova, Ordinul „Meritul cultural” al României în grad de Ofițer, Categoria A „Literatură”.

Referințe

*Să-ți fie atât de drag cuvântul,
Încât, atunci, când îl rostești,
Să crezi că însuși Eminescu
Ascultă ce și cum vorbești.*

Vasile Romanciuc

[Vasile Romanciuc] s-a impus ca un poet al spațiului original, al sentimentului autohton, având ca punct de reper valorile morale, istoria și ethosul românesc, literatura clasică și mitologia populară. Poetul știe a citi adânc în cartea neamului pentru a-i descifra reperele și simbolurile

ce definesc: limba română, credința în Dumnezeu, Eminescu, Creangă, Basarabia, Prutul, Carpații, memoria strămoșilor, vatra părintească, adevărul, omenia, demnitatea, înțelepciunea populară, folclorul etc. Poeziile lui Vasile Romanciuc întotdeauna au o componentă afectivă, o țință etică și o semnificație bine aleasă, ele conțin o povață sau un mesaj cu o nedezmintită încărcătură etică și sentimentală, o lecție pentru suflet...

Arcadie Suceveanu

Fie că scrie poeme de dragoste, fie că (re)citește proverbele, fie că își exprimă decepțiile provocate de nedreptățile și promiscuitatea lumii din care face parte, Vasile Romanciuc rămâne un poet pe cât de sensibil, pe atât de profund. Imaginile din textele sale, elaborate cu multă grijă pentru cuvântul scris și cu multă încredere în relevanța a ceea ce rămâne neșpus, impresionează prin inedit, bucură prin frumusețe, bulversează prin adevărul pe care îl transmite...

Lucia Țurcanu

Talent viguros, Vasile Romanciuc știe că literatura, și prin excelență poezia, este o stare de grație, o experiență interioară a ființei, unică și irepetabilă...

Nicolae Busuioc

Vasile Romanciuc este atent, extrem de atent la posibilitățile cuvântului de a merge dincolo de sine, de a deborda peste propriile sale semnificații uzuale, pentru a se înfățișa în chip nou, în ipostaze și conotații imprevizibile.

Leo Butnaru

Simplă și nepretențioasă, sinceră și spontană, proaspătă și cuceritoare de la prima lectură, sau chiar auditive, poezia lui Vasile Romanciuc este marcată de fiorul trăirii profunde și încoronată de o sugestivitate lirică densă.

Ion Ciocanu

Poezia lui Vasile Romanciuc se situează pe un palier inconfundabil al originalității organice, nedisimulate, proprii numai naturii alese prin har să-și desăvârșească unica și neîntrerupta cântare a lumii.

Ion Hadârcă

Versurile Dumnealui se cer aşternute pe note muzicale, sunt melodioase şi au o înţelepciune în fiecare silabă.

Mihai Ciobanu

Vasile Romanciuc îşi respectă cititorul. Şi-l creşte. Şi-l educă. O face cu multă migală şi empatie. O face prin cărţi deosebit de bune. Prin cărţi cu aripi de poveste.

Iulian Filip

Nu-ţi trebuie o busolă cu precizie electronică pentru a putea detecta valoarea şi autenticul creaţiei sale. Vasile Romanciuc are capacitatea de a transfigura sentimente şi trăiri personale în versuri de o rară frumuseţe, în poeme de o nemaipomenită forţă de sugestie, iar punerea în scenă a acestor sentimente se face cu simplitate, prin notaţii concentrate, ca-n sentinţele şi aforismele din manuscrisele marilor cărturari biblici.

Ianoş Țurcanu

Toate poeziile sale pentru copii denotă acea dragoste infinită pentru micul cititor, acea înţelegere necesară pentru universul magic al copilăriei, fapt fără de care nu s-ar putea naşte adevărata poezie pentru copii, sinceră, autentică, dezinvoltă.

Diana Vrabie

Titluri pentru expoziții

Mi-ar fi plăcut să fiu un cuvânt – cuvântul potrivit la locul potrivit

Dacă ai aripi de carte, zbori mai sus, vezi mai departe

Poetul care preschimbă cuvintele în stele

În grădina de cuvinte a lui Vasile Romanciuc

Vasile Romanciuc – o voce distinctă în literatura pentru copii

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ABECEDAR: Primii pași printre cuvinte și cifre / Vasile Romanciuc; il.: K. Kolesadzin. – Chișinău: Arc, 2018. – 48 p.: il. color.

AM UN NUME frumos / Vasile Romanciuc; il.: Victoria Rață. – Chișinău: Prut, 2013. – 68 p.: il.

COPIIUL cu aripi de carte / Vasile Romanciuc; il.: Sergiu Puică. – Chișinău: Prut Internațional, 2006. – 32 p.: il.

- CUVÂNTUL ne adaugă vedere: sonete / Vasile Romanciuc. – Chișinău: Prut, 2012. – 72 p.
- DE CE plânge clovnul? / Vasile Romanciuc; il.: Victoria Rață. – Chișinău: Prut Internațional, 2009. – 32 p.: il.
- E TOAMNĂ, cad măștile / Vasile Romanciuc; des.: Iu. Filip. – Chișinău: Prut Internațional, 2001. – 104 p.
- EROII poveștilor tale: poezii / Vasile Romanciuc; des.: Lilia Popa. – Chișinău: Prut Internațional, [2011]. – [20] p. – (Carte de colorat).
- FRUCTELE care îmi plac: versuri / Vasile Romanciuc; des.: Violeta Dabija. – Chișinău: Prut Internațional, 2005. – [12] p.: il. – (Vreau să știu: 3-6 ani).
- ÎN GRĂDINA de legume: [versuri] / Vasile Romanciuc; des.: Violeta Dabija. – Chișinău: Prut Internațional, 2006. – [12] p. – (Vreau să știu: 3-6 ani).
- ÎNCETUL cu-ncetul, învăț alfabetul: versuri / Vasile Romanciuc; des.: Violeta Dabija. – Chișinău: Prut Internațional, 2006. – [12] p.: il. – (Vreau să știu: 3-6 ani).
- LUMINA glasului lăuntric / Vasile Romanciuc; cop.: Vladimir Kravcenko. – Chișinău: Prut Internațional, 2016. – 290 p.
- [NUCA de cocos] / text.: Vasile Romanciuc; il.: Dan Rebegea. – Chișinău: Prut Internațional, 2011. – [8] p.: il. – (Primii pași).
- O FURNICĂ în bibliotecă / Vasile Romanciuc; il.: Tatiana Gross-Țurcanu, Tatiana Lebedev. – Chișinău: Prut Internațional, 2007. – 32 p.: il.
- OLIMPUL de plastic: [versuri] / Vasile Romanciuc; cop.: Sergiu Stanciu. – Chișinău: Prut Internațional, 2007. – 120 p.
- PAPAGALUL: [poezii] / Vasile Romanciuc; il.: Olga Cazacu. – Chișinău: Prut, 2016. – (Carte pliant). – (Să crești mare!).
- PÂINEA noastră cea din toate filele: antologie de versuri / Vasile Romanciuc; cop.: Vitalie Coroban; coord. col.: Gheorghe Erizanu. – Chișinău: Cartier, 2020. – 206 p. – (Cartier popular).
- POEZII mici de crescut Mare / Vasile Romanciuc; il.: Victoria Rață. – Chișinău: Prut Internațional, 2018. – 28 p.: il. color.
- PUIUL mamei, dragul tatei / Vasile Romanciuc; il.: Victoria Rață. – Chișinău: Prut Internațional, 2016. – 122, [6] p.: il. color.
- PURTĂTORUL de cuvânt al tăcerii / Vasile Romanciuc; pref.: Eugen Lungu; cop.: Mihai Bacinschi. – Chișinău: Arc, 2011. – 142 p.
- RECITIREA proverbelor / Vasile Romanciuc; cop., conc. graf.: Andrei Ichim. – Chișinău: Știința, 2007. – 115 p. – (Antologia unui autor).
- TOATE întâmplările se prefac în cuvinte: [versuri pentru copii] / Vasile Romanciuc; prez. graf.: Dumitru Iazan. – Chișinău: Prut Internațional, 2000. – 32 p.: il.
- UN BOSTAN lăudăros / Vasile Romanciuc; il.: Stela Damaschin-Popa; cop.: Dragoș Popa. – Chișinău: Prut Internațional, 2019. – 28 p.: il. color. – (Prima mea bibliotecă).

VEȘMINTE de gală pentru marii pitici / Vasile Romanciuc. – Iași: Tipo Moldova, 2011. – 158 p. – (OPERA OMNIA: poezie contemporană).

Referințe critice

VASILE Romanciuc: [Ca-ntr-o biserică intru-n cuvânt...]: biobibliografie / Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, alcăt.: Elena Cugut. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Chișinău: Prut Internațional, 2017. – 364 p. – fot. color.

* * *

AFANASOV, Ecaterina. La lumina cuvântului lui Vasile Romanciuc / Ecaterina Afanasov // „a”MIC”. – 2017. – Nr. 1. – P. 9.

BURLACU, Alexandru. Est-Etica lui Vasile Romanciuc // Burlacu, Alexandru. Reflecții în clepsidră: (eseuri) / Alexandru Burlacu. – Iași: Tipo Moldova, 2013. – P. 337-350. – (OPERA OMNIA: Publicistică și eseu contemporan).

BUSUIOC, Nicolae. Iluminarea ființei prin poezie: [Vasile Romanciuc] // Busuioc, Nicolae. Basarabia de suflet: lecturi și dialoguri esențiale / Nicolae Busuioc. – Chișinău: Știința, 2010. – P. 69-71.

CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticului): [Vasile Romanciuc] // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu / Mihai Cimpoi. – Chișinău: Litera Internațional, 2003. – P. 339-340.

CIOCANU, Anatol. Vasile Romanciuc / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Chișinău: Prut Internațional, 2011. – P. 452-453.

CIOCANU, Ion. Calm, firesc, revelator, Vasile Romanciuc // Ciocanu, Ion. Absența exclusă: Exegeze în timp / Ion Ciocanu. – Iași: Tipo Moldova, 2013. – P. 88-93. – (OPERA OMNIA: Publicistică și eseu contemporan).

CIOCANU, Ion. Revelația lui Vasile Romanciuc // Ciocanu, Ion. În marginea și-n miezul poeziei / Ion Ciocanu. – Iași: Tipo Moldova, 2015. – P. 173-178. – (OPERA OMNIA: Dicționar).

CIOCANU, Ion. Vasile Romanciuc sau lauda scriiturii calme, firești // Ciocanu, Ion. Literatura română / Ion Ciocanu. – Chișinău: Prometeu, 2003. – P. 484-487.

COPILĂRIA nu ar trebui să aibă lacrimi pe obraz...: [dialog cu poetul Vasile Romanciuc] // Alunelul. – 2017. – Nr. 12. – P. 8.

CERNOV, Svetlana. Scriitorul Vasile Romanciuc, omagiat la Criuleni / Svetlana Cernov // Realități Culturale. – 2018. – Nr. 2 – P. 15.

FILIP, Iulian. Liniile de tensiune înaltă ale poetului Vasile Romanciuc // Filip, Iulian. Vorbitul de bine la românii basarabeni: îngândurări iuliene / Iulian Filip. – Chișinău: Tipografia „Simbol-NP”, 2013. – P. 65-69.

O INIMĂ ce râde și plânge în cuvinte”: [Vasile Romanciuc] // Realități Culturale. – 2017. – Nr. 12. – P. 25.

- PALADUȚA, Tatiana. Versificația: poezia, strofa, versul. *Răscruce* de Vasile Romanciuc: proiect didactic / Tatiana Paladuța // *Învățătorul modern*. – 2018. – Nr. 4. – P. 44-47.
- POETUL Vasile Romanciuc a lansat un abecedar pentru preșcolari // *Făclia*. – 2018. – 30 noiem. – Nr. 44. – P. 8.
- POPA, Zinaida. Cititorul – un receptor rafinat și pasionat al textului literar: Vasile Romanciuc: poezia *Plouă*: proiect didactic / Zinaida Popa // *Învățătorul modern*. – 2018. – Nr. 4. – P. 36-38.
- RACHIERU, Adrian Dinu. O voce morală – Vasile Romanciuc // Rachieru, Adrian Dinu. *Poeți din Basarabia: Un veac de poezie românească* / Adrian Dinu Rachieru. – Chișinău: Știința; București: Ed. Academiei Române, 2010. – P. 328-330.
- VASILE Romanciuc // *Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova*. – Chișinău; București: Litera Internațional, 2005. – P. 505-512.
- VASILE Romanciuc // *Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut*. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Chișinău: Prut Internațional, 2014. – P. 310-315.
- VASILE Romanciuc: „Poeți „cu cartea în mână născuți” care, mai mult decât de „maeștri”, au nevoie de cititori. Sunt cititorul lor” / Vasile Romanciuc; consemn.: Emilian Galaicu-Păun // *Moldova*. – 2020. – Nr. 3-4. – P. 64-67.
- [VASILE Romanciuc: referințe critice] // Romanciuc, Vasile. *Veșminte de gală pentru marii pitici* / Vasile Romanciuc. – Iași: Tipo Moldova, 2011. – P. 136-153.
- ROMANCIUC, Vasile. „Să nu-mi repetați experimentul...” / Vasile Romanciuc // Scobioală, Aurel. *Scriitorii când erau copii...* / Aurel Scobioală. – Chișinău: Prut Internațional, 2004. – P. 162-165.
- VASILE Romanciuc: „Sunt cititorul „poetilor cu cartea în mână născuți” / Vasile Romanciuc; consemn.: Emilian Galaicu-Păun // *Revista literară: publicație de literatură și dialog cultural*. – 2018. – Nr. 4. – P. 8.
- VASILE Romanciuc: Sunt purtătorul de cuvânt al tăcerii / Vasile Romanciuc // Roibu, Nicolae. *Speranță și destin: (dialoguri, medalioane, eseuri)* / Nicolae Roibu. – Chișinău: S.n., 2014. – P. 12-13.
- SILVESTRU, Aurelian. Tăcerea care vorbește: [Vasile Romanciuc] / Aurelian Silvestru // *Literatura și arta*. – 2017. – 14 dec. – Nr. 50. – P. 4.
- TOAMNA poeziei – dialogul generațiilor / Vasile Romanciuc, Vasile Gribincea // *Contrafort*. – 2018. – Nr. 9-10. – P. 8-9.
- ȚURCANU, Lucia. „Miroase-a carte nouă/Miroase-a carte proaspătă”: (*Pâinea noastră cea din toate filele* de Vasile Romanciuc / Lucia Țurcanu // *Revista literară: publicație de literatură și dialog cultural*. – 2020. – Nr. 3 – P. 21.

- ȚURCANU, Lucia. Vasile Romanciuc: fețele poeziei // Țurcanu, Lucia. Poezia BASA / Lucia Țurcanu. – Chișinău: Arc, 2019. – P. 46-50; Idem // Moldova. – 2017. – Nr. 11-12. – P. 46-51.
- VERDEȘ, Eudochia. Poetul cu aripi de carte / Eudochia Verdeș // Florile dalbe. – 2018. – 11 ian. – Nr. 2. – P. 3.
- VRABIE, Diana. Vasile Romanciuc. *Toate întâmplările se prefac în cuvinte...* / Diana Vrabie // Bucurii pentru copii: poeți contemporani din Basarabia. – Chișinău: Cartdidact, 2010. – P. 126-127.
- ZAPOROJAN, Silvia. Un poet și cititorii săi: [Vasile Romanciuc] / Silvia Zaporozjan // Florile dalbe. – 2018. – 26 apr. – Nr. 16. – P. 3.

Dedicații lirice

- BELICOV, Serafim. Apărat de iubire: pentru Vasile Romanciuc / Serafim Belicov // Rachieru, Adrian Dinu. Poeți din Basarabia: Un veac de poezie românească / Adrian Dinu Rachieru. – Chișinău: Știința; București: Editura Academiei Române, 2010. – P. 357; Belicov, Serafim. Suflet minat / Serafim Belicov. – Chișinău: Lumina, 2011. – P. 64-65.
- HADÂRCĂ, Ion. Hokus(ay)onetul: poetului Vasile Romanciuc // Hadârcă, Ion. Sonetarium / Ion Hadârcă. – Chișinău: Prut, 2020. – P. 98.
- RUSNAC, Anatol. Floare sfântă – busuiocul: pentru Vasile Romanciuc // Rusnac, Anatol. Pe-o margine de vis / Anatol Rusnac. – Chișinău: Pontos, 2008. – P. 73-74.
- ȚURCANU, Ianoș. Fir de busuioc: lui Vasile Romanciuc // Țurcanu, Ianoș. Cea mai frumoasă vară a iubirii / Ianoș Țurcanu. – Târgoviște: Bibliotheca; Chișinău: Cartdidact, 2010. – P. 165.

INDEX DE NUME

- A**lcott, Louisa May 28
 Amundsen, Roald Engelbregt 19
 Andrić, Ivo 24
 Aymé, Marcel 13
- B**eckett, Samuel 30
 Beecher Stowe, Harriet 31
 Belicov, Serafim 11
 Blake, Quentin Saxby 29
 Blandiana, Ana 12
 *Blyton, Enid 20, 108
 Bødker, Cecil 12
 Bojunga Nunes, Lygia 21
 Borges, Jorje Luis 31
 Bosenco, Grigore 26
 Briede-Macovei, Maria 25
 Bussenard, Louis 24
- C**alvino, Italo 31
 Caragiale, Ion Luca 8
 *Caranfil, Ninela 17, 86
 Carigiet, Alois 21
 Carrol, Lewis 8
 Cehov, Anton 32
 *Cervantes Saavedra, Miguel de 23,
 130
 *Cimpoi, Mihai 21, 122
 Ciocoi, Gheorghe 20
 Coelho, Paulo 20
 Cojocar, Emil 9
 Conan-Doyle, Arthur 30
 *Cosmescu, Alexandru 17, 75
- Crăciun, Petre 21
 Creangă, Ion 10, 31, 32
 Crețu, Igor 12
 Crudu, Dumitru 26
- D**audet, Alphonse 32
 Dicescu, Anastasia 10
 Doga, Eugen 10
 *Doinaș, Ștefan Augustin 14, 70
 Dolgan, Mihai 11
 Donici-Dobronravov, Leon 17
 Donizetti, Gaetano Dominico 28
 Druță, Ion 31
- ***E**liade, Mircea 11, 48
 Eminescu, Mihai 32
 Ensikat, Klaus 7
- F**aulkner, William 22
 Fine, Anne 28
 Frank, Anna 31
- G**amurari, Simion 9
 Găină, Ion 26
 Gheorghiu, Gheorghe 13
 Goia, Vasile 12
 Gozzi, Carlo 32
 *Grati, Aliona 20, 113
 Gugel, Anatol 13
 Guțu, Aurel 11
- H**auff, Wilhelm 28
 Hawking, Stephen 6

- Heine, Heinrich 29
Hemingway, Ernest 30
*Hogaș, Calistrat 14, 68
Hugo, Victor 31
- I**akovlev, Iuri 18
- J**ansson, Tove 30
Joliot-Curie, Irène 21
- K**ataev, Valentin 8
Kirileanu, Gheorghe T.
(Teodorescu) 11
Kráľ, Janko 14
Krüss, James 32
- ***L**eonardo da Vinci 14, 61
Lesnea, Sanda 20
*Lindgren, Astrid 27, 138
London, Jack 31
Longfellow, Henry Wadsworth
10
Lowry, Lois 12
Lupan, Ana 22
Lupan, Andrei 9
- M**acovei, Ion 11
Madan, Gheorghe V. 24
Maeterlinck, Maurice 21
Marshall, Alan 15
Milne, Alan Alexander 7
Molière (Jean-Baptiste Poquelin)
6
***M**usicescu, Gavriil 11, 54
- N**eagoe, Vlad 10
Neculce, Ion 30
*Nechit, Irina 6, 33
Novalis (Friedrich von Hardenberg)
15
- O**lărescu, Dumitru 13
*Oster, Grigori 28, 151
- P**amuk, Orhan 17
Pasteur, Louis 29
Paterson, Katherine 26
Patterson, James 12
Pelin, Elin (Dimitar Stoyanov) 19
Perciun, Mihaela 9
Perrault, Charles 32
Petrescu, Cezar 28
*Popovici, Radmila 21, 117
Postolachi, Veronica 21
*Preda, Marin 29, 103
Prepeliță, Mihai 25
Prohin, Victor 24
- R**abelais, François 31
Radu, Daria 22
Rebreanu, Liviu 31
Rodari, Gianni 32
*Romanciuc, Vasile 29, 155
Rychlicki, Zbigniew 7
Rurac, Anatol (Nicolae) 9
Říha, Bohumil 9
- S**adoveanu, Mihail 31
*Sainciuc, Lică (Alexei) 18, 90
Saint-Exupery, Antoine de 31
Saramago, José 27
Schubert, Franz Peter 8
Sempé, Jean-Jacques 20
Shaw, George Bernard 32
*Slutu-Soroceanu, Nina 9, 44
Sobietsky, Ludmila 7
Stăvilă, Tudor 22
Steinbeck, John 10
*Suceveanu, Arcadie 27, 144

- *Ștefaniuc, Victor 13, 58
 *Știrbu, Titus 19, 96
- T**eleucă, Victor 7
 *Teodoreanu, Ionel 6, 38
 Tokarczuk, Olga 8
 Tolkien, John Ronald Reuel 6, 31
 Turghenev, Ivan 32
- Ț**opa, Efimia 12
 *Țvetaeva, Marina 24, 134
- U**ehashi, Nahoko 19
 Ursachi, Silvia 12
- *Vangheli, Spiridon 17, 31, 78
 Vargas Llosa, Mario 31
- Vatamanu, Ion 15
 Verne, Jules 30
 Vicol, Ion 11
 Vieru, Grigore 32
 Vieru, Nicolae 26
 Vieru, Roland 20
 Vonnegut, Kurt 26
 Voynich, Ethel Lilian 32
- W**ells, Robert George 31
 Woolf, Virginia 7
- Z**adnipru, Petru 6
 Zaporojan, Ada 8
 Zderciuc, Ion 14

SUMAR

Introducere	3
Date remarcabile și memorabile.....	4
Note biografice și liste de literatură recomandată.....	33
Index de nume.....	164

Tiparul executat la Casa Editorial-Poligrafică „Bons Offices“

BONS OFFICES

str. Feredeului nr. 4/6, tel.: 0-22-50-08-95
www.bons.md, e-mail: ion@bons.md